

ชื่องานวิจัย การพัฒนาเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
ผู้วิจัย ดนุวงศ์ สุวรรณวงศ์ และ นราวดี บัวขวัญ
คณะ วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ปี 2561

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา 2) ศึกษาโอกาสและความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และ 3) พัฒนาต้นแบบเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เก็บข้อมูลโดยใช้การประชุมกลุ่มย่อย การประชุมระดมสมอง และเปลี่ยนความคิดเห็น โดยการใช้เวทีการประชุมกึ่งทางการ ตลอดจนการสร้างกิจกรรมร่วมกัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาผลการศึกษาพบว่า แนวทางการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จะต้องมีกระบวนการ 1) การเติมกิจกรรมลงในวิสาหกิจชุมชน 2) ขั้นตอนการลงสนาม 3) พิเลี้ยงเชื่อมประสาน และ 4) การค้นหาข้อจำกัด และประเด็นที่สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายได้นั้น จะเป็นด้านเครือข่ายความรู้ โดยเฉพาะมิติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการดับปัญญา ซึ่งผ่าน 1) ระยะฟูมฟักภายในวิสาหกิจชุมชนมาแล้ว และสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้โดยตรง และ 2) การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างวิสาหกิจชุมชนผ่านการเสนอข้อมูลวิสาหกิจชุมชนต่อที่สาธารณะ โดยกลไกดังกล่าวเกิดขึ้นโดยหลายหน่วยงาน และความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงเครือข่ายมี 2 ประเด็นหลัก คือ 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และ 2) การเชื่อมโยงเครือข่ายโดยผ่านตัวกลาง โดยดำเนินงานลักษณะ “วิทยากรกระบวนการ” ส่วนข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ คือ การเติมกลไกการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการเสริมพลังอำนาจให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการพัฒนาหรือสร้างหน่วยงานเชื่อมประสาน ซึ่งสถาบันการศึกษาควรเป็นหน่วยงานตั้งต้นในบทบาทการเชื่อมประสานงานอย่างไรก็ตาม ผู้ที่ทำงานหรือหน่วยงานที่ทำการเชื่อมประสานนั้น ควรดำเนินงานเป็นแบบเพื่อนลิงเพื่อนไม่ใช่การทำงานแบบสั่งการหรือทำงานเชิงอำนาจ

คำสำคัญ: วิสาหกิจชุมชน, การพัฒนาเครือข่าย, ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

เลข BIB#.....	1142060
วันที่.....	25 ก.ย. 2561
เลขเรียกหนังสือ	330-642
	๑ ๑๕๗

Research Title	The Development of network of community enterprise management in the Songkhla Lake Basin
Researcher	Danuvat Suwanvong and Narawadee Buakhan
Faculty	College of Innovation and Management, Songkhla Rajabhat University
Year	2018

Abstract

This research has aims 1) the study to guideline of build network of community enterprise management in the Songkhla Lake Basin, 2) the study to opportunity and possibility with network connection of community enterprise management in the Songkhla Lake Basin, and 3) development of network model of community enterprise management in the Songkhla Lake Basin. This study was action research, collecting data by group discussion, brainstorm and discussion methods, almost data will use content analysis was mainly for analysis. Result, the guideline of build network of community enterprise management in the Songkhla Lake Basin has process were; 1) input activities to community enterprise, 2) field work, 3) mentors for connecting, and 4) condition searching, so the topic to coin collection is knowledge network, and dimension of the knowledge sharing because the body knowledge processing are; 1) community enterprise incubation stage, and 2) the knowledge sharing passing expression in community enterprise. The possibility with the network connection between community enterprise management in the Songkhla Lake Basin has 2 topics are community enterprise to community enterprise connection, and connecting part agency so the agency is facilitator. The suggestions are Input learning process of empowering the community enterprise, and develop the organization in connection between community enterprises, so the academic institute mush to set up the connecting process, however the act of combiner should to working in the friend to friend style not top down.

Keyword: Community Enterprise, Development of Network, Songkhla Lake Basin

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิที่ดำเนินการตรวจโครงสร้างงานวิจัย และรายงานความก้าวหน้า เพื่อปรับปรุง ตรวจและแก้ไขข้อบกพร่องอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างดียิ่งมาโดยตลอดงานวิจัยเสริจสมบูรณ์ คณะกรรมการผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่ได้มอบทุนสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้ และต้องขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกท่านของสถาบันวิจัย และพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่ได้ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกแก่คณะกรรมการผู้วิจัยมาโดยตลอด

ผู้วิจัยครรcherขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมาคมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง 13 กลุ่ม ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ที่ได้สละเวลาให้ความอนุเคราะห์และความร่วมมืออย่างดีในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยความตั้งใจจริง

และการขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในพระคุณของบิดา มารดา และครอบครัว ของคณะกรรมการผู้วิจัย สำหรับกำลังใจที่มีให้ตลอดมา และขอขอบคุณ เพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้คำแนะนำ คำปรึกษา และช่วยเหลือคณะกรรมการผู้วิจัยในประเทศไทยต่างๆ เป็นอย่างดีมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ ประযิชน์และคุณค่าของรายงานวิจัยฉบับนี้ คณะกรรมการผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นบุญกุศลแก่บรรพบุรุษ ของคณะกรรมการผู้วิจัยที่ได้ล่วงลับไปแล้ว

ท้ายที่สุดนี้ หากรายงานวิจัยฉบับนี้ มีข้อบกพร่องผิดพลาดประการใด คณะกรรมการผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ และขออภัยในข้อบกพร่องและความผิดพลาดมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ดันวัศ สุวรรณวงศ์
นราวดี บัวขวัญ
วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ
กรกฎาคม 2561

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
Abstract	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัณหาการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	2
คำสำคัญของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	28
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	30
การเก็บรวบรวมข้อมูล	30
การวิเคราะห์ข้อมูล	30
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	32
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	58
บรรณานุกรม	75
ภาคผนวก	77
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	78
ภาคผนวก ข กำหนดการในการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล	82
ภาคผนวก ค ประมวลภาพประกอบการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ใช้ในการศึกษา	100
ภาคผนวก ง ประมวลภาพตัวอย่างการพัฒนาเครือข่ายการจัดการด้านการตลาด	114
ภาคผนวก จ รายชื่อสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้	118
ภาคผนวก ฉ ประวัติคณะผู้วิจัย	124

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 กลุ่มคนที่พบร่วมกับในกลุ่มวิชาชีวะกิจชุมชนในพื้นที่ศึกษาจากการสังเกตของคณาจารย์ผู้วิจัย

46

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 การเชื่อมโยงปัจเจกต่อปัจเจก	16
ภาพที่ 2 การเชื่อมโยงของปัจเจกต่อกลุ่ม	16
ภาพที่ 3 การเชื่อมโยงของกลุ่มต่อกลุ่ม	17
ภาพที่ 4 การเชื่อมโยงของเครือข่ายต่อเครือข่าย	17
ภาพที่ 5 แต่ละองค์กรไม่มีการเชื่อมโยงกัน (ยังไม่เป็นเครือข่าย)	18
ภาพที่ 6 มีการกระจายข้อมูลจากองค์กรที่เป็นศูนย์กลางไปยังองค์กรต่างๆ แต่เป็นเพียงการรับข้อมูลอย่างเดียว ไม่มีการแลกเปลี่ยนกลับมา (ยังไม่ใช่เครือข่าย)	18
ภาพที่ 7 ความร่วมมือระหว่างองค์กรเป็นไปในลักษณะติดต่อผ่านองค์กรศูนย์กลาง โดยแต่ละองค์กรไม่มีการติดต่อกับเครือข่ายอื่นหรือองค์กรอื่น รวมถึงไม่มีการติดตอกันเองโดยตรงระหว่างองค์กรสมาชิก	19
ภาพที่ 8 องค์กรทั้งหมดมีการเชื่อมโยงซึ่งกันและกันโดยตรง โดยไม่มีองค์กรกลาง (นับเป็นเครือข่ายที่สมบูรณ์แบบในทางทฤษฎี แต่ไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง)	19
ภาพที่ 9 เครือข่ายที่มีองค์กรกลาง โดยแต่ละองค์กรสมาชิกมีการติดต่อซึ่งกันและกัน และองค์กรกลาง เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก	19
ภาพที่ 10 รูปแบบเครือข่ายที่กระจายศูนย์ สมาชิกเครือข่ายสามารถติดต่อซึ่งกันและกัน และยังติดต่อกับองค์กรอื่นๆ โดยมีผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน (เลขานุการ) มีหลายคน	20
ภาพที่ 11 แผนที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	33
ภาพที่ 12 วัดจักรการพัฒนาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนผ่านกระบวนการชวนพูดคุย	63
ภาพที่ 13 ต้นแบบการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	72
ภาพที่ 14 กลไกการสร้างเสริมพลังอำนาจให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้	73

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

วิสาหกิจชุมชน ถือเป็นองค์กรชุมชนท้องถิ่นที่สำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องความยากจนของประชาชน โดยเฉพาะประชาชนในระดับฐานราก ทั้งยังเป็นแนวทางที่ช่วยเสริมสร้างให้เศรษฐกิจ สังคม และชุมชนท้องถิ่นเกิดความยั่งยืน อันเนื่องมาจากการดำเนินงานที่มีลักษณะของการส่งเสริมให้คนในชุมชน ได้รู้จักนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นการจัดการทุน ของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และ ประโยชน์ของท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นสาระสำคัญยิ่งต่อความเข้มแข็งของชุมชนฐานรากที่จะช่วยเป็นส่วนสำคัญ ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับประเทศให้มีความมั่นคงอย่างยั่งยืน ดังที่ Khamanarong (2000) ได้อธิบายไว้ว่า ประเทศไทยจะพัฒนาได้ด้วยการพัฒนาอุดหนุนทางการรัฐมนตรี โดยเฉพาะวิสาหกิจ ชุมชน ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ถือเป็นประเด็นเชิงภูมิศาสตร์ที่มีความสำคัญยิ่ง

พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นพื้นที่ทางภูมิศาสตร์พื้นที่หนึ่งที่เป็นเป้าหมายและยุทธศาสตร์ สำหรับการพัฒนาของหน่วยงานรัฐในระดับต่างๆ ทั้งระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ เนื่องจากพื้นที่ ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย มี ทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็มอยู่ใกล้เคียงกัน จึงทำให้มีความหลากหลายทางชีวภาพ และมีการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศอยู่ตลอดเวลา ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาถือเป็นแหล่งผลิตข้าวที่ สำคัญของภาคใต้ โดยเฉพาะบริเวณ ฝั่งตะวันตกหรือพื้นที่ของจังหวัดพัทลุงในปัจจุบัน ขณะเดียวกัน ทะเลสาบที่เกิดขึ้นก็เป็นแหล่งของสัตว์น้ำนานาชนิด (องค์การพรมสานา ณ ศกลนคร และ อุทิศ สังขารัตน์, 2556) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทาง ทรัพยากรธรรมชาติค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม ในอนาคตหากมีกิจกรรมและการดำเนินการที่ไม่เหมาะสม เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จะเกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงไป อาจจะส่งผล ต่อระบบนิเวศของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและการพัฒนาทะเลสาบสงขลาที่ยั่งยืน (สาวภา อังสุวนิช, 2546) ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ถือเป็นกลุ่มดำเนินงานสำคัญที่ใช้ ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ จะต้องให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบต่อ ฐานทรัพยากรในพื้นที่

เครือข่ายการจัดการ คือเครื่องมือหนึ่งในการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อให้เกิดการเฝ้าระวังฐานทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ร่วมกัน ตลอดจนสร้างฐาน ความเข้มแข็งในการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืน รวมทั้งช่วยเหลือเลี้ยงการดำเนินงานที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบต่อฐานทรัพยากร

ในพื้นที่ ซึ่งเครือข่ายการจัดการ ถือเป็นวิธีการทำงานที่ได้รับความนิยมทั้งในองค์กรภาครัฐ ภาคธุรกิจ และการทำงานเชิงพัฒนาท้องถิ่นและการพัฒนาสังคม เพราะเครือข่ายการจัดการ นอกจากจะทำให้เกิด การอนุเสริมการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในเครือข่ายด้านต่างๆแล้ว ยังมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จะทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันอย่างยั่งยืน และรู้จักที่จะพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนภายใต้ทรัพยากรต่างๆที่มีอยู่ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง ยังก่อให้เกิดการเรียนรู้และการดำเนินกิจกรรมในลักษณะเครือข่ายภายในพื้นที่ และเกิดการแก้ปัญหาหรือดำเนินกิจกรรมในลักษณะบูรณาการและเชื่อมโยงมิติต่างๆเข้าด้วยกันมากขึ้น

จากรายละเอียดข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อสร้างฐานความเข้มแข็งในการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้เกิดความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ภายใต้ ของการดำรงอยู่ในภูมิศาสตร์ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพและความอุดมสมบูรณ์เดียว กัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
2. เพื่อศึกษาโอกาสและความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
3. เพื่อพัฒนาด้านแบบเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้แนวทางการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
2. ทราบโอกาสและความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
3. เกิดต้นแบบเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
4. หน่วยงานภาครัฐต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรชุมชนในพื้นที่ต่างๆ สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดเครือข่ายการจัดการอย่างยั่งยืน อันเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่ในระดับชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

4. คำสำคัญของการวิจัย

- การพัฒนาเครือข่าย (Development of Network)

- การจัดการ (Management)
- วิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise)
- ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (Songkhla Lake Basin)

5. ขอบเขตของการวิจัย

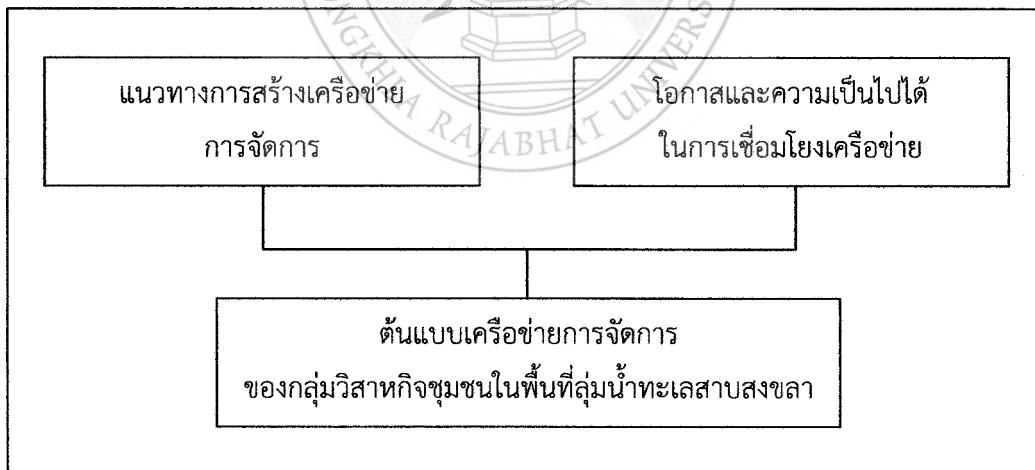
1. ขอบเขตด้านพื้นที่

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินงานอยู่ในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งครอบคลุม 3 จังหวัดคือ จังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง และจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ศึกษาโอกาสและความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และพัฒนาต้นแบบเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถนำเสนอรายละเอียดได้ดังนี้

1. ความหมายของวิสาหกิจชุมชน
2. พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548
3. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย
4. ประเภทและรูปแบบของเครือข่าย
5. การจำแนกระดับเครือข่าย
6. ผลสัมฤทธิ์ของการเป็นเครือข่าย
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยในแต่ละหัวข้อข้างต้น ผู้วิจัยขอนำเสนอรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิช (2545) ได้กล่าวไว้ว่า “วิสาหกิจ” แปลจากภาษาอังกฤษว่า “Enterprise” ซึ่งแปลว่า “การประกอบการ” แต่ในปัจจุบันมีคำว่า “วิสาหกิจชุมชน” (SMCE: Small and Micro Community Enterprise) เกิดขึ้น ซึ่งผู้คนเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับวิสาหกิจชุมชนจนกล่าวได้ว่า เป็นยุคแห่งวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนเป็นแนวคิดที่มุ่งแปรรูปผลผลิตตามธรรมชาติ หรือสร้างผลิตภัณฑ์หรือผลิตผลโดยครอบครัวในชุมชน โดยองค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยมีหลักการคิดที่สำคัญ คือ สร้างความหลากหลายของผลผลิตและผลิตภัณฑ์ในชุมชนเพื่อการบริโภคแบบพึ่งพาตนเอง ลดรายจ่ายให้ครอบครัว สร้างเสริมสุขภาพอนามัยที่ดีให้ตนเอง และมีคุณธรรมรับผิดชอบต่อสมาชิกคนอื่นๆ ที่อยู่ร่วมในชุมชน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ด้านกำไรสูงสุดและเอาเปรียบผู้บริโภค

หรืออีกความหมายหนึ่งที่ เสรี พงศ์พิช (2552) ได้กล่าวไว้ว่า วิสาหกิจชุมชนเกิดจากการที่คนกลุ่มนี้ในชุมชนมาร่วมมือกันทำอะไรบางอย่างที่เกี่ยวกับการผลิต การแปรรูป การจัดการทรัพยากร การจัดการทุน การจัดการตลาด โดยมีการซื้อขายในลักษณะสหกรณ์ แต่แตกต่างกันที่ระเบียบและกฎเกณฑ์ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเน้นการแบ่งปัน การช่วยเหลือกันมากกว่าการแข่งขัน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหน่วยที่ทำให้เกิดความร่วมแรงร่วมใจ ไม่แตกแยกแบ่ง派阀 และไม่ต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของตนและพวกพ้อง เพราะวิสาหกิจชุมชนคือการเน้นการช่วยเหลือกัน

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้ให้ความหมายของคำว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิธีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด

หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพัฒนาของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน (สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548)

อย่างไรก็ตาม โดยหลักการของวิสาหกิจชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงและเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชาติ และจำนวนหนึ่งอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้า ให้ได้รับการส่งเสริมด้านความรู้และภูมิปัญญาท่องเที่ยน การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ให้กลายเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้นต่อไป โดย เสรี พงศ์พิศ (2548) ได้อธิบายว่า วิสาหกิจชุมชน จะต้องมีลักษณะสำคัญ 7 ประการ คือ

- (1) ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ
- (2) ผลผลิตมาจากการ耘การในชุมชน
- (3) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นวัตถุกรรมของชุมชน
- (4) มีฐานภูมิปัญญาท่องเที่ยน ผสมผสานภูมิปัญญาทางชาติ
- (5) ดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นระบบ
- (6) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นทั้วไป
- (7) มีการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนเป้าหมาย

และทั้งนี้ก็หมายได้กำหนดให้มีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างคร่าวๆ ไว้ 3 ระดับ ได้แก่

- (1) ระดับปฐมภูมิ

ส่งเสริมการจัดตั้ง การให้ความรู้ การศึกษาวิจัยในการนำทุนชุมชนมาใช้อย่างเหมาะสม การร่วมมือกันในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

- 2) ระดับสูงขึ้น

ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรักษาคุณภาพ การศึกษาวิจัยเทคโนโลยีและการตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจ และความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค การประสานงานแหล่งเงินทุน เพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไปในอนาคต

- 3) การส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

รัฐจะให้การสนับสนุนการจัดตั้งการประกอบการ การตลาด ความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่าย หรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

2. พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548

การนำเสนอรายละเอียดของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน จังหวัด พรหมสาขาน ศกลนคร และ อุทิศ สังหาร์ตน (2556) ซึ่งได้เขียนไว้จากการรวบรวม

โดย สุรศักดิ์ วิจิตรสิทธิ์, ธีระพล อรุณภกสกิร, ปฏิญันทร์ สันติเมทนีดล, สถาพร ลีมณี, ไพบูลย์ นาครา, สุริยกาณต์ ชัยเนตร และ นิมล เรืองตื้อ แห่งสำนักพิมพ์วิญญาณ ซึ่งรวบรวมไว้ในปี พ.ศ. 2548 โดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัตินี้ไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า "พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป*

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“วิสาหกิจชุมชน” หมายความว่า กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือ การอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิสัยทิศร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการ ดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเอง ของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

“เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน” หมายความว่า คณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำ กิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

“กิจการวิสาหกิจชุมชน” หมายความว่า กิจการของวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

“คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด” หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชนกรุงเทพมหานคร หรือคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด แล้วแต่กรณี

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีรัฐสภาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

วิสาหกิจชุมชน

มาตรา ๕ วิสาหกิจชุมชนได้ที่จะขอรับการส่งเสริมตามพระราชบัญญัตินี้ต้องยื่นคำขอจดทะเบียน ต่อกรมส่งเสริมการเกษตรตามระเบียบที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๖ เมื่อกรมส่งเสริมการเกษตรได้รับคำขอจดทะเบียนและเห็นว่าวิสาหกิจชุมชนที่ยื่นคำขอ จดทะเบียนมีลักษณะและวัตถุประสงค์ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนดให้กรม ส่งเสริมการเกษตรรับจดทะเบียนและออกใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนแก่วิสาหกิจชุมชนนั้น

มาตรา ๗ การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อและที่ตั้งของวิสาหกิจชุมชน
- (๒) ชื่อและที่อยู่ของผู้มีอำนาจทำการแทนวิสาหกิจชุมชน
- (๓) ชื่อและที่อยู่ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- (๔) กิจการที่วิสาหกิจชุมชนมีความประสงค์จะดำเนินการ

มาตรา ๘ ภายในสามสิบวันนับแต่วันสืบฯเป็นปกติทันให้วิสาหกิจชุมชนที่ได้จดทะเบียนต่อกรมส่งเสริมการเกษตรซึ่งประสงค์จะดำเนินกิจการต่อไปแจ้งให้กรมส่งเสริมการเกษตรทราบ ตามวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

วิสาหกิจชุมชนได้มีแจ้งความประสงค์ตามวรรคหนึ่งเป็นเวลาสองปีติดต่อกัน ให้กรมส่งเสริมการเกษตรมีหนังสือเดือนให้วิสาหกิจชุมชนนั้นแจ้งภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน ถ้าไม่มีการแจ้งตามกำหนดเดือนตั้งแต่ล่าม ให้กรมส่งเสริมการเกษตรถอนข้อออกจากรหัสเบียน วิสาหกิจชุมชนได้ประสงค์จะเลิกกิจการให้แจ้งกรมส่งเสริมการเกษตรทราบภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่เลิกกิจการตามวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด ๒

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

มาตรา ๙ ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๑ มาใช้บังคับแก่การจดทะเบียนจัดตั้ง การแจ้งดำเนินกิจการ และการเลิกกิจการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนโดยอนุโลม

ให้เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนต่อกรมส่งเสริมการเกษตรแล้ว มีสิทธิขอรับการส่งเสริม ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐ การบริหารจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ให้เป็นไปตามข้อบังคับของเครือข่าย วิสาหกิจชุมชนนั้น

ข้อบังคับตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยจะต้องกำหนดให้การดำเนินการของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เป็นไปตามความสมัครใจโดยจะเป็นนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคลก็ได้

มาตรา ๑๑ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน อาจดำเนินการดังต่อไปนี้ได้

- (๑) ให้คำแนะนำและช่วยเหลือกิจการรายในของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย ดังต่อไปนี้

(ก) ให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งหรือการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบ ทรัพยากร หรือภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชนและสภาพท้องถิ่น

(ข) ให้ความรู้ การฝึกอบรม หรือความช่วยเหลือในการปรับปรุงหรือพัฒนาการผลิต การให้บริการ การบริหารจัดการ การหาทุน การตลาด และอื่นๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของ วิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

(ค) ให้คำแนะนำหรือดำเนินการใดๆ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนใน เครือข่าย ทั้งในระดับพื้นที่ ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ

(๒) ให้คำแนะนำและช่วยเหลือกิจการภายนอกของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย ดังต่อไปนี้

(ก) เป็นคนกลางในการติดต่อกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่น ของรัฐ รวมทั้งองค์กรภาคเอกชน เพื่อขอรับความช่วยเหลือและการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

(ข) ประสานงานกับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชนอื่น เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ หรือดำเนินกิจกรรมอื่นอันเป็นประโยชน์หรือเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

(๗) เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมความสามัคคีและการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ไม่ว่าในด้านคุณภาพของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการ และการพัฒนาการตลาด

(๘) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายหรือมาตรการในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

หมวด ๓

คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

มาตรา ๑๒ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย

(๑) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ

(๒) กรรมการจากส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวนสิบสามคน ได้แก่

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน อธิบดีกรมส่งเสริมการส่งออก อธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม อธิบดีกรมสรรพากร ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้อำนวยการธนาคารออมสิน

(๓) กรรมการผู้แทนวิสาหกิจชุมชน จำนวนสิบคน ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

(๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนสามคน ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในด้านการบริหารธุรกิจหนึ่งคน ด้านการเงินหนึ่งคน และด้านการค้าและอุตสาหกรรมหนึ่งคน

ให้อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรแต่งตั้งผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตรหนึ่งคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ และให้อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนแต่งตั้งผู้แทนกรมการพัฒนาชุมชนอีกหนึ่งคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๑๓ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบาย มาตรการและแผนการพัฒนาและส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชน

(๒) ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชนเป็นไปอย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

(๓) ให้ความช่วยเหลือ การสนับสนุน หรือให้คำแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(๔) ให้การส่งเสริมและช่วยเหลือในการขอจดทะเบียนสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า หรือทรัพย์สินทางปัญญาอื่น หรือการใดๆ เพื่อประโยชน์ของกิจการวิสาหกิจชุมชน

(๕) สนับสนุนการศึกษาวิจัยเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานกิจการวิสาหกิจชุมชน

(๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะกรรมการรับรอง

มาตรา ๑๔ กรรมการตามมาตรา ๑๒ (๓) และ (๔) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๓) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น

(๔) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออกจากหรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๕) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการที่ปรึกษา หรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรครการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของพรรครการเมือง เว้นแต่กรณีที่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ไม่ถือว่ามีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 12 (๔)

(๖) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

(๗) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๘) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกโดยไม่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษ เว้นแต่ในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๕ กรรมการตามมาตรา ๑๒ (๓) และ (๔) มีภาระการดำรงตำแหน่งสามปี

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังไม่ได้แต่งตั้งกรรมการใหม่ ให้กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้แต่งตั้งกรรมการใหม่

กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๑๖ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการตามมาตรา ๑๒ (๓) และ (๔) พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) คณะรัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ

(๔) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกโดยไม่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษ เว้นแต่ในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่กรรมการตามมาตรา ๑๒ (๓) และ (๔) พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งผู้อื่นดำรงตำแหน่งแทน และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน เว้นแต่วาระของกรรมการเหลืออยู่ไม่น้อยกว่าสักวันจะไม่ดำเนินการเพื่อให้มีการแต่งตั้งกรรมการแทนก็ได้

มาตรา ๑๘ การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ให้ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยข้อดubit ที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงตัดขาด

มาตรา ๑๙ คณะกรรมการจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดแทนคณะกรรมการหรือตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้ และให้นำความในมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๐ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดทุกจังหวัด ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรุงเทพมหานคร ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ ปลัดกรุงเทพมหานคร ผู้แทนกรรมการพัฒนาชุมชน ผู้แทนกรมส่งเสริมการส่งออก ผู้แทนกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ผู้แทนกรมสรรวิชาการ ผู้แทนสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ผู้แทนสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้แทนธนาคารออมสิน ผู้แทนวิสาหกิจชุมชน จำนวนหกคนซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนในกรุงเทพมหานครตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสามคนซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในด้านการบริหารธุรกิจหนึ่งคน ด้านการเงินหนึ่งคน และด้านการค้าและอุตสาหกรรมหนึ่งคน ในกรุงเทพมหานคร เป็นกรรมการ และเกษตรจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

(๒) ในจังหวัดอื่น ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ ปลัดจังหวัด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด พัฒนาการจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด พานิชย์จังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด ผู้แทนกรมสรรพากรที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในจังหวัดนั้น หนึ่งคน ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่มีสาขาตั้งอยู่ในจังหวัดนั้นหนึ่งคน ผู้แทนธนาคารออมสินที่มีสาขาตั้งอยู่ในจังหวัดนั้นหนึ่งคน ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนจำนวนหกคนซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งได้รับการ สรรหาจากผู้ดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนั้น ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสามคนซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในด้านการบริหารธุรกิจหนึ่งคน ด้านการเงินหนึ่งคน และด้านการค้าและอุตสาหกรรมหนึ่งคน ในจังหวัดนั้นเป็นกรรมการ และเกษตรจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๒๑ คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย มาตรการ และแผนการพัฒนาและส่งเสริม กิจการวิสาหกิจชุมชนในกรุงเทพมหานครหรือในจังหวัด แล้วแต่กรณี

(๒) ประสานงานกับหน่วยงานทางภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชนในกรุงเทพมหานครหรือในจังหวัด แล้วแต่กรณี เป็นไปอย่างมีเอกสารภาพและมีประสิทธิภาพ

(๓) ให้การส่งเสริมและช่วยเหลือในการขอจดทะเบียนสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า หรือทรัพย์สินทางปัญญาอื่น หรือการใดๆ เพื่อประโยชน์ของการวิสาหกิจชุมชนในกรุงเทพมหานครหรือในจังหวัด แล้วแต่กรณี

(๔) พิจารณาหรือเสนอแนะต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด ตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๕

(๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

การดำเนินการตาม (๒) (๓) หรือ (๔) ของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด จะต้องไม่ ขัดหรือแย้งกับนโยบาย มาตรการ หรือแผนการพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่คณะกรรมการกำหนด หรือเสนอต่อคณะกรรมการรัฐมนตรี

มาตรา ๒๒ ให้นำความในมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับแก่ กรรมการผู้แทนวิสาหกิจชุมชนและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน จังหวัด ซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี แต่ตั้งโดยอนุโถม เว้นแต่การพัน จำก ตำแหน่งของกรรมการตั้งกล่าวตามมาตรา ๑๖ (๓) ให้พ้นจากตำแหน่งเมื่อผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๓ ให้กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการตามมาตรา ๒๐ และกรรมการตามมาตรา ๓๑ ได้รับเบี้ยประชุม ค่าพาหนะ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอย่างอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๔ ให้กรรมส่งเสริมการเกษตร หน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการรับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม การศึกษาข้อมูล และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการ

ให้สำนักงานเกษตรจังหวัด หน้าที่และรับผิดชอบงานตามวรรคหนึ่งที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด

หมวด ๔

การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

มาตรา ๒๕ วิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนต่อกรรมส่งเสริมการเกษตรแล้วสามารถขอรับการส่งเสริมหรือสนับสนุนจากคณะกรรมการได้ ตามวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๖ ให้คณะกรรมการจัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการวิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิในการประกอบกิจการอย่างครบวงจร รวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการจัดตั้ง การร่วมมือซึ่งกันและกัน การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบ ทรัพยากร หรือภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับกิจการวิสาหกิจชุมชนและสภาพท้องถิ่นนั้นๆ หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับขบวนการผลิตและการบริหารจัดการธุรกิจทุกด้าน ไม่ว่าการบริหารงานบุคคล การบัญชี การจัดหาทุน หรือการตลาด ทั้งนี้ เพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับปฐมภูมิมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้

มาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการจัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้แล้วตามมาตรา ๒๖ อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงขึ้นตามความพร้อมและความต้องการของกิจการวิสาหกิจชุมชน เช่น การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกิจการวิสาหกิจชุมชนและการออกแบบที่ทันสมัยตามความต้องการของตลาด การร่วมมือซึ่งกันและกัน หรือให้ความช่วยเหลือในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ทั้งในด้านคุณภาพการผลิต การจัดการ และการตลาด เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงยิ่งขึ้น

มาตรา ๒๘ ในกรณีที่วิสาหกิจชุมชนประสงค์จะรวมตัวกันจัดตั้งเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หรือดำเนินการจัดตั้งเป็นองค์กรธุรกิจใดๆ ให้คณะกรรมการให้การสนับสนุนในการจัดตั้งการประกอบการการตลาด รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือภาคธุรกิจ หรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

มาตรา ๒๙ ให้คณะกรรมการส่งเสริมการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพ ผลิตภัณฑ์และการรับรองเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด ส่วนประกอบ วิธีการผลิต คุณภาพ หรือคุณลักษณะอื่นใดของสินค้าหรือการรับรองเกี่ยวกับสภาพ คุณภาพ ชนิด หรือคุณลักษณะอื่นใดของบริการ เพื่อให้สินค้าหรือบริการของกิจการวิสาหกิจชุมชนเป็นที่เชื่อถือ รวมทั้งปลดภัยต่อผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการ

ในการส่งเสริมตามวาระหนึ่ง ให้คณะกรรมการพิจารณาให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือแก่ กิจการวิสาหกิจชุมชนในการขอจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า หรือ ให้คำปรึกษา หรือให้ความช่วยเหลืออื่นใดเพื่อให้ความคุ้มครองแก่สินค้าหรือบริการของกิจการวิสาหกิจ ชุมชนนั้นตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๓๐ ใน การส่งเสริมและสนับสนุนกิจการวิสาหกิจชุมชน ให้คณะกรรมการพิจารณา ดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการที่คณะกรรมการจัด ให้มีขึ้นตามมาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ และการส่งเสริมหรือการสนับสนุนตาม มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙

(๒) ให้การส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนแก่กิจการ วิสาหกิจชุมชนที่มีปัญหาเกี่ยวกับเงินทุนในการประกอบการ

(๓) จัดให้มีการฝึกอบรมหรือการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์และเป็นไปตามความต้องการของ กิจการวิสาหกิจชุมชน เช่น การฝึกอบรมด้านการจัดการ การบัญชี ภาษีอากร หรือการถ่ายทอดความรู้หรือ เทคโนโลยีด้านการผลิตหรือการตลาด

(๔) เสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับใดๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน หรือการส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชน

(๕) ดำเนินการในเรื่องอื่นใดที่คณะกรรมการเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมกิจการวิสาหกิจ ชุมชน

มาตรา ๓๑ ให้มีคณะกรรมการประสานนโยบายกองทุนเพื่อพัฒนา กิจการวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธานกรรมการ และกรรมการอื่นอีกไม่เกินสิบสอง คน ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้ง มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ประสานการดำเนินการของกองทุนต่างๆ เพื่อให้สามารถสนับสนุนกิจการวิสาหกิจชุมชน อย่าง มีประสิทธิภาพ ลดการซ้ำซ้อนที่ไม่เกิดประโยชน์ และส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน

(๒) ติดตามและประเมินการดำเนินงานของกองทุนต่างๆ ที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับกิจการวิสาหกิจ ชุมชน

(๓) เสนอแนะต่อกองทุนที่เกี่ยวข้องหรือคณะกรรมการเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานหรือการ แก้ไขปัญหาเงินทุนในการสนับสนุนกิจการวิสาหกิจชุมชน

(๔) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ให้นำความในมาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับแก่กรรมการประสานนโยบาย กองทุนเพื่อพัฒนา กิจการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งโดยอนุโถม เว้นแต่การพ้นจากตำแหน่ง ของกรรมการดังกล่าวตามมาตรา ๑๖ (๓) ให้พ้นจากตำแหน่งเมื่อคณะกรรมการให้ออก

ให้นำความในมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๒๔ มาใช้บังคับแก่คณะกรรมการประสาน นโยบายกองทุนเพื่อพัฒนา กิจการวิสาหกิจชุมชนโดยอนุโถม

มาตรา ๓๒ ในกรณีที่มีกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับได้กำหนดให้กิจการวิสาหกิจชุมชนต้องดำเนินการใดอันเป็นภาระที่ไม่เหมาะสมหรือเกินสมควร คณะกรรมการอาจเสนอต่อคณะกรรมการรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการให้มีการลดภาระดังกล่าวแก่กิจการวิสาหกิจชุมชนได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่คณะกรรมการประสานงานกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตามมาตรา ๓๐ แล้วไม่บรรลุผล ให้คณะกรรมการเสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะกรรมการรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๓๔ ในวาระเริ่มแรก ให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการเพื่อให้มีการแต่งตั้งกรรมการตามมาตรา ๑๒ (๓) และ (๔) กรรมการผู้แทนวิสาหกิจชุมชนและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด ตามมาตรา ๒๐ ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

โดยสรุป เป้าประสงค์ของการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ก็เพื่อพัฒนา กิจการวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ ดังนั้น การส่งเสริมจะครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านคุณภาพ การผลิต การบริหารจัดการ เงินทุน การตลาด การบรรจุภัณฑ์ การบริหารงานบุคคล การบัญชี การจัดการทุน การวิจัยประเมินผล การจัดการวัสดุต่างๆ และด้านอื่นๆ โดยพิจารณาส่งเสริม ผ่านหน่วยงานภาคเอกชน และส่งเสริมผ่านส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ มีเจตนาที่จะพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง และสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และสามารถแข่งขันทางการค้าภายในประเทศได้ต่อไปในอนาคต โดยมีจุดมุ่งหมายให้หน่วยงานภาครัฐต่างๆ ได้ร่วมกันทำงานและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างมีเอกภาพ โดยการให้มีกฎหมายรองรับและรับรองสถานภาพของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างชัดเจน นอกจากนั้น หน่วยงานภาครัฐต่างๆ ยังสามารถบูรณาการในการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นหน่วยเศรษฐกิจฐานราก และเป็นหน่วยเล็กๆ หน่วยหนึ่งในสังคม ให้มีความรู้ ความสามารถ พัฒนาตนเอง และนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุข มีเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

3. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

เครือข่าย (Network) คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่มีความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูปหรือจัดระเบียบโครงสร้างที่คนหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระ (ชนิกูฐา กาญจนรังษีนท์, ๒๕๕๑) ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน (Starkey, 1997)

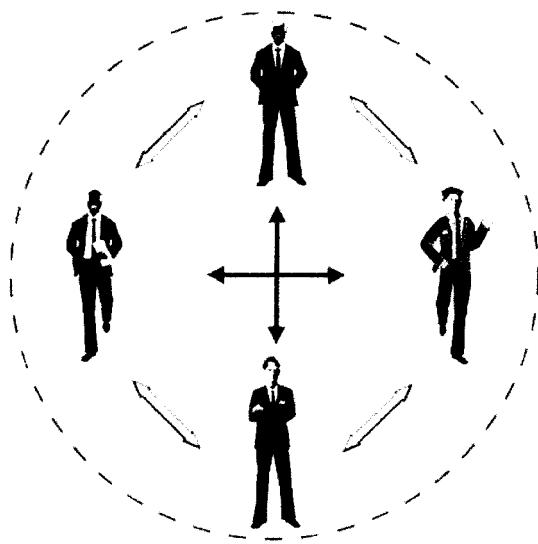
แนวคิดว่าด้วย “เครือข่าย” (Network) นั้น เป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติที่มีมาอย่างช้านาน แนวคิดเรื่องเครือข่ายสัมพันธ์กับแนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม (Civil Society) และแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจ

รัฐ ทั้งนี้ ในความหมายที่กว้าง เครือข่ายคือหัวใจของวิถีชุมชนในอดีต ซึ่งผู้คนอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาอาศัยกัน ทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชนอื่นๆ มีความสัมพันธ์แบบเครือข่ายที่แสดงออกทางกิจกรรมที่ทำกันสม่ำเสมอ หรือเป็นครั้งเป็นคราว ทั้งนี้ เพื่อความอยู่รอดของชุมชนอย่างยั่งยืน เพราะแม้มีอำนาจจากรัฐอยู่ แต่ก็ไม่ได้ครอบงำไปถึงวิถีปฏิบัติของชุมชน แต่ต่อมามีอำนาจรัฐแผ่ลงไปจนกระทบถึงวิถีชุมชน ก็มีการบริหาร เครือข่าย ซึ่งส่วนหนึ่งก็เพื่อจัดการชีวิตของชุมชนท้องถิ่นเอง อีกส่วนหนึ่งเพื่อทางทางออก ลักษณะคล้ายกับสมัชชาทั้งหลาย ในปัจจุบัน (เสรี พงศ์พิศ, 2548)

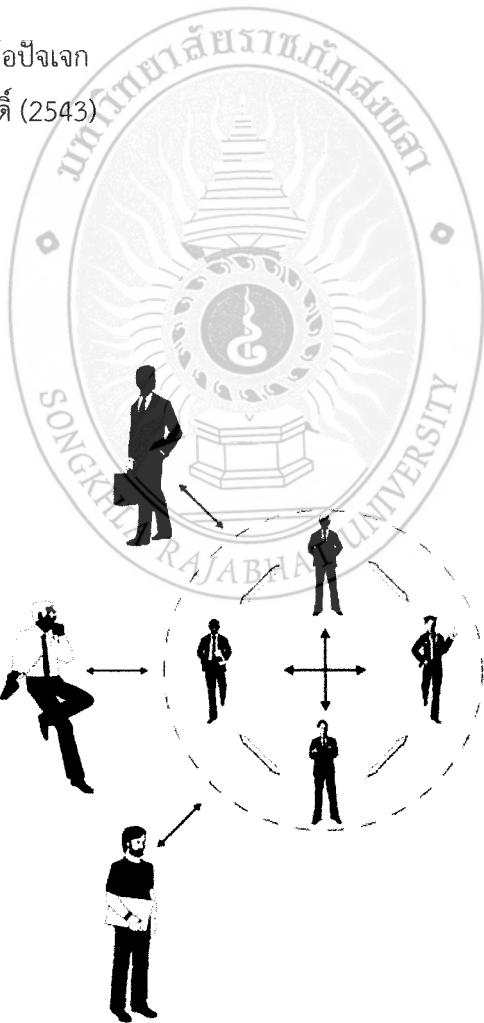
E1.19
ในด้านการพัฒนาเอกชนก็คือ ๆ เกิด “ขบวนการ” ในลักษณะที่เป็นเครือข่ายเพื่อเข้มประสาน ชุมชนมาตั้งแต่ปี 2525 เมื่อมีการเปลี่ยนกระบวนการทัศน์การพัฒนา เป็นการเปลี่ยนจากการทำโครงการ การจัด องค์กรชุมชน ไปสู่การเข้มประสานให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงที่มาจากการข้ามในชุมชน เพราะมีการพัฒนาศักยภาพของชุมชนโดยการใช้ทรัพยากรหรือ “ทุนชุมชน” ที่เหลืออยู่ ทั้งนี้ ในบริบทของ สังคมไทยคำว่า “เครือข่ายชุมชน” จึงน่าจะหมายถึงกลุ่มองค์กรชาวบ้านที่สัมพันธ์กัน มีโครงสร้างและ ระบบจัดการเครือข่ายได้หลายระดับ ตั้งแต่ระดับตำบลถึงระดับชาติ (เสรี พงศ์พิศ, 2551)

อย่างไรก็ตาม ได้มีการกล่าวถึงความหมายของเครือข่ายอย่างกว้างขวาง ซึ่งมีผู้ให้ความหมาย ดังนี้ กองส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย (2547) ได้ให้ความหมายของเครือข่ายว่าหมายถึง การร่วมมือ ระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่ม องค์กรประเภทเดียวกัน หรือเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มองค์กรต่าง ประเภทกัน ซึ่งมีหลายระดับตั้งแต่การเข้มโยงระหว่างปัจเจกต่อปัจเจก การเข้มโยงระหว่างปัจเจกกับ กลุ่ม การเข้มโยงระหว่างกลุ่มต่อกัน โดยดำเนินงานภายใต้เป้าหมายและวิธีการทำงานร่วมกันอย่างเป็น ระบบ

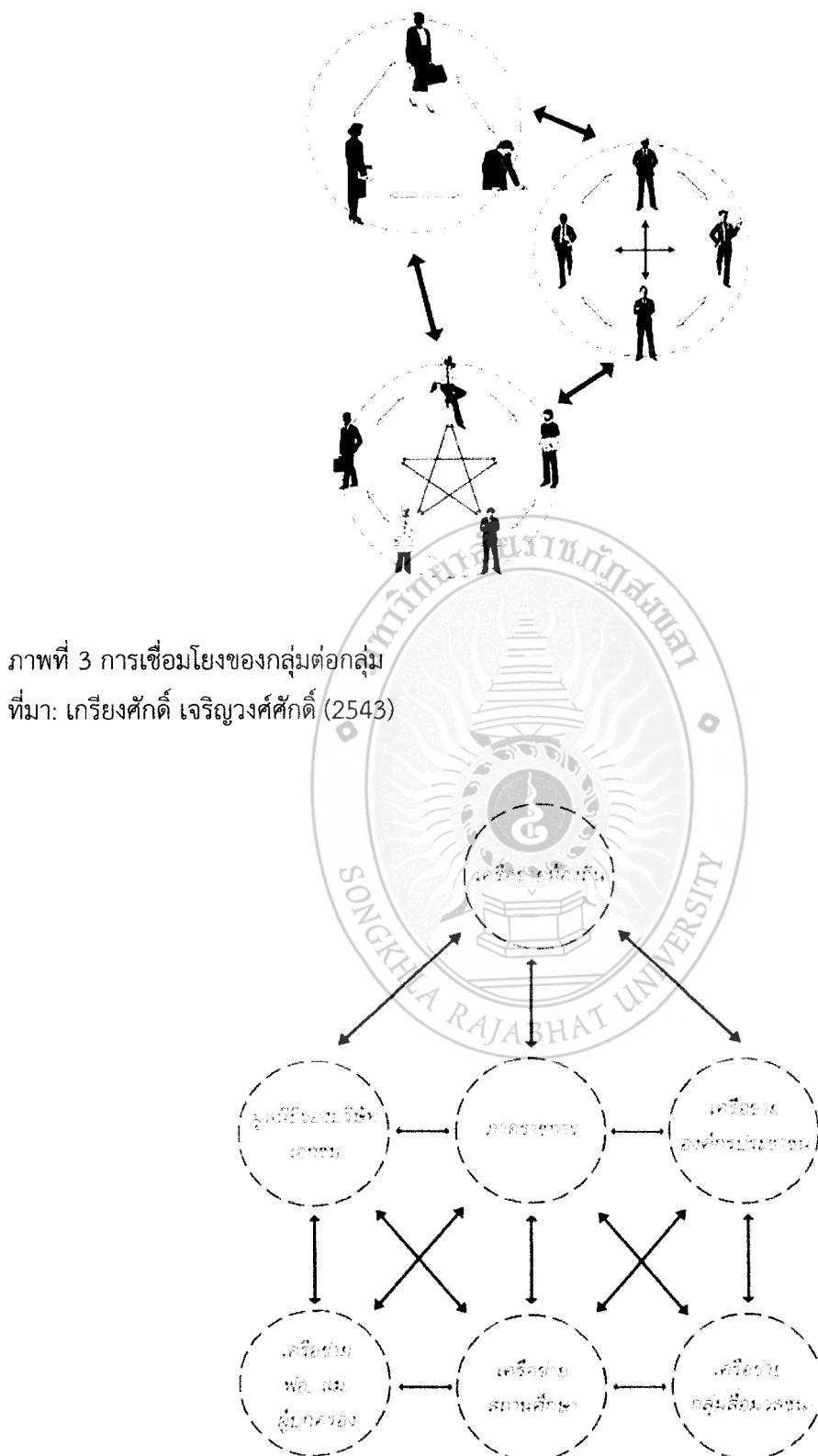
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ (2543) ได้ให้ความหมายของเครือข่ายว่า เครือข่ายอาจเป็นการร่วมมือ ระหว่างปัจเจกบุคคล/กลุ่ม/องค์กรประเภทเดียวกัน หรืออาจเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม/องค์กร ต่างประเทศ เครือข่ายมีได้หลายระดับ ตั้งแต่การเข้มโยงระหว่างปัจเจกต่อปัจเจก เช่น การเข้มโยง ระหว่างข้าราชการกับข้าราชการตัวยังกัน การเข้มโยงระหว่างปัจเจกกับกลุ่ม เช่น การเข้มโยงระหว่าง สถานศึกษา กับผู้ปกครอง การเข้มโยงระหว่างกลุ่มต่อกัน เช่น การเข้มโยงระหว่างสถานศึกษากับ สถานศึกษาตัวยังกัน หน่วยงานราชการกับหน่วยงานเอกชน สถานศึกษากับหน่วยงานธุรกิจ เป็นต้น และ การเข้มโยงระหว่างเครือข่ายต่อเครือข่าย กล้ายเป็นเครือข่ายอย่างใด้เครือข่ายใหญ่ ดังภาพที่ 1-10

ภาพที่ 1 การเข้มโยงปัจเจกต่อปัจเจก
ที่มา: เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543)

ภาพที่ 2 การเข้มโยงของปัจเจกต่อกลุ่ม
ที่มา: เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543)

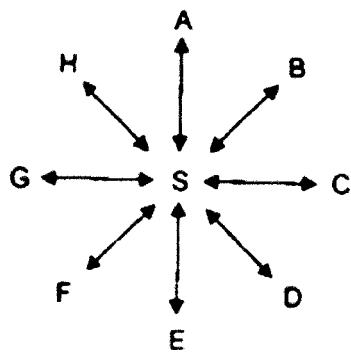
ภาพที่ 3 การเชื่อมโยงของกลุ่มต่อกลุ่ม
ที่มา: เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543)

ภาพที่ 4 การเชื่อมโยงของเครือข่ายต่อเครือข่าย
ที่มา: เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543)

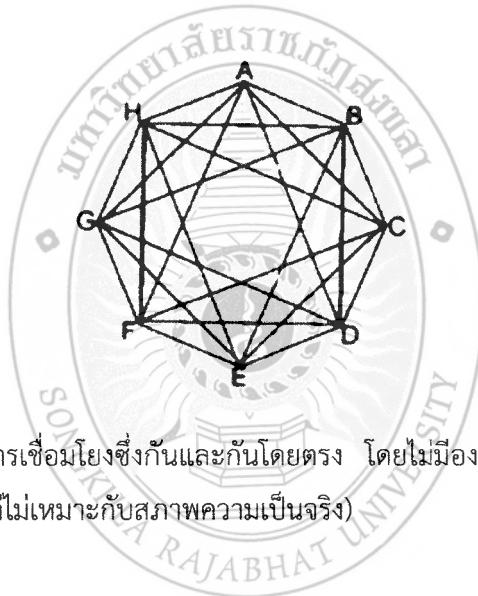
ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นภาพ จึงได้ยกแบบจำลองของเครือข่ายทั้งที่เป็นเครือข่ายและไม่เป็นเครือข่าย ดังที่ได้แสดงในภาพที่ 5 - 10 แบบจำลองเครือข่ายที่แสดงให้เห็นตั้งแต่กลุ่มหรือองค์กรที่ไม่มีการเชื่อมโยงกันเลย จนเริ่มมีการรับข้อมูลจากศูนย์กลาง แต่ยังไม่มีการติดต่อแลกเปลี่ยนกัน เป็นเพียงการรับคำสั่ง ซึ่งยังไม่เรียกว่าเป็นเครือข่ายไปจนกว่าจะมีการติดต่อการแลกเปลี่ยนกันระหว่างกลุ่ม จึงเริ่มนับว่าเป็นเครือข่าย (Starkey, 1997)

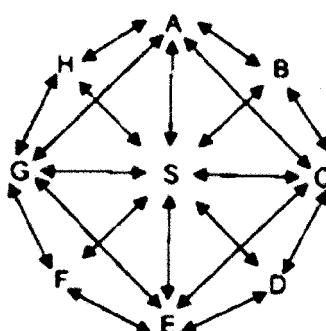
ภาพที่ 6 มีการกระจายข้อมูลจากองค์กรที่เป็นศูนย์กลางไปยังองค์กรต่างๆ แต่เป็นเพียงการรับข้อมูลอย่างเดียว ไม่มีการแลกเปลี่ยนกลับมา (ยังไม่ใช่เครือข่าย)
ที่มา: Starkey (1997)

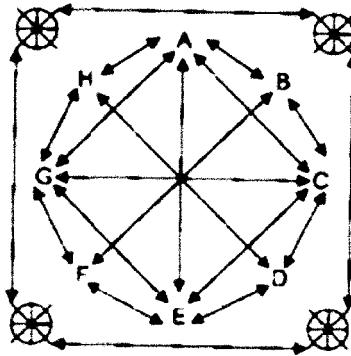
ภาพที่ 7 ความร่วมมือระหว่างองค์กรเป็นไปในลักษณะติดต่อผ่านองค์กรศูนย์กลาง โดยแต่ละองค์กรไม่มีการติดต่อกับเครือข่ายอื่นหรือองค์กรอื่น รวมถึงไม่มีการติดต่อกันเองโดยตรงระหว่างองค์กรสมาชิก
ที่มา: Starkey (1997)

ภาพที่ 8 องค์กรทั้งหมดมีการเชื่อมโยงซึ่งกันและกันโดยตรง โดยไม่มีองค์กรกลาง (นับเป็นเครือข่ายที่สมบูรณ์ แบบในทางทฤษฎี แต่ไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง)
ที่มา: Starkey (1997)

ภาพที่ 9 เครือข่ายที่มีองค์กรกลาง โดยแต่ละองค์กรสมาชิกมีการติดต่อซึ่งกันและกัน และองค์กรกลางเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก
ที่มา: Starkey (1997)

ภาพที่ 10 รูปแบบเครือข่ายที่กระจายศูนย์ สามารถติดต่อซึ่งกันและกัน และยังติดต่อกับองค์กรอื่นๆ โดยมีผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน (เลขานุการ) มีหลายคน ที่มา: Starkey (1997)

4. ประเภทและรูปแบบของเครือข่าย

การแบ่งประเภทรูปแบบและลักษณะความสัมพันธ์ของเครือข่ายก็เพื่อสร้างความเข้าใจและมองเห็นความเคลื่อนไหวของกลุ่มองค์กรเครือข่ายต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จากพัฒนาการของความเป็นเครือข่าย ในสังคมไทย จะเห็นได้ว่ามีกระบวนการเกิดขึ้นของเครือข่ายในภาคส่วนต่างๆ อย่างมากมาย ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และภาคประชาชน รวมทั้งในด้านแนวคิด กิจกรรม ก็มีกระบวนการแบ่งประเภทและรูปแบบของเครือข่ายออกเป็นนัยต่างๆ ดังนั้น ประเภทและรูปแบบของเครือข่ายจึงมีความแตกต่างกันไปตามนิยามและกิจกรรมที่แต่ละกลุ่มหรือผู้ใช้กิจกรรมเครือข่ายกำหนดขึ้น ดังนี้ (พระมหาสุทธิตย์ อากากร, 2547)

4.1 เครือข่ายเชิงพื้นที่ หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มองค์กรเครือข่ายที่อาศัยพื้นที่รูปธรรมหรือพื้นที่ดำเนินการ เป็นปัจจัยหลักในการทำงานร่วมกัน เป็นกระบวนการพัฒนาที่อาศัยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นเป้าหมายนำทาง และเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการที่ไม่แยกส่วนต่างๆ ออกจากกัน โดยยึดเอาพื้นที่เป็นที่ตั้งแห่งความสำเร็จในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย ลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายเชิงพื้นที่นั้น สามารถจัดลักษณะโครงสร้างความสัมพันธ์ได้หลายระดับตามพื้นที่และกิจกรรมที่เกิดขึ้น ดังนี้

1) การแบ่งเครือข่ายตามระบบการปกครองของภาครัฐ อาทิ เครือข่ายระดับหมู่บ้าน ตำบล และเครือข่ายระดับอำเภอ เครือข่ายระดับจังหวัด เครือข่ายระดับภูมิภาค เครือข่ายระดับประเทศ เครือข่ายองค์กรระหว่างประเทศ เป็นต้น

2) การแบ่งพื้นที่ตามความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ เครือข่ายลุ่มแม่น้ำปิง เครือข่ายอ่าวปัตตานี เครือข่ายป่าเขาสก เป็นต้น

กิจกรรมและความสัมพันธ์ของเครือข่ายเชิงพื้นที่นั้น จะอาศัยพื้นที่ทางกายภาพเป็นฐานกำหนดกิจกรรมและประเด็นปัญหา กล่าวคือ จะมีการเชื่อมโยงองค์กรและเครือข่ายอยู่ในพื้นที่ให้เข้ามาร่วมปรึกษาหารือและหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ร่วมกัน โดยใช้กระบวนการที่หลากหลายทั้งใน

รูปแบบของคณะกรรมการร่วม การบูรณาการการจัดการเชิงพื้นที่ และการใช้ประเด็นกิจกรรมเป็นภารกิจในการทำงานร่วมกัน กิจกรรมที่เกิดขึ้นของเครือข่ายดังกล่าว จะมีความสัมพันธ์ทั้งด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และการใช้ทรัพยากรที่มาจากการพื้นที่เป็นสำคัญ ส่วนโครงสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่ายเชิงพื้นที่นั้น จะมีลักษณะกระบวนการทำงานทั้งในแนวตั้งและแนวนอน โดยมีการรวมศูนย์กิจกรรมเข้าสู่ส่วนกลางในระดับพื้นที่ขนาดใหญ่และมีศูนย์ประสานยอดในพื้นที่ขนาดเล็ก เพื่อให้เกิดกิจกรรมการสื่อสารและความเคลื่อนไหว มีแกนนำผู้ประสานงาน และคณะทำงานในเครือข่ายมาร่วมผลักดันกิจกรรมให้กับกลุ่มองค์กรและเครือข่ายอยู่อื่นๆ ทำงานตามหน้าที่และการกิจของตน ในขณะที่ความสัมพันธ์ในแนวราบจะมีการประสานเครือข่ายตามประเด็นที่มีอยู่ในพื้นที่ แล้วมากำหนดกิจกรรมร่วมกัน

4.2 เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม ได้แก่ เครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร โดยมองข้ามมิติในเชิงพื้นที่ มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรมนั้น สามารถแบ่งลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายได้อย่างมากตามความต้องการและความสนใจที่เกิดขึ้นของฝ่ายต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน โดยไม่ได้ยึดติดกับพื้นที่ดำเนินการ แต่ใช้หลักของกิจกรรมที่เกิดขึ้น เป็นตัวกำหนดความเป็นเครือข่าย

เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรมนั้น ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากประเด็นปัญหาและความสนใจของผู้ที่ทำงานในกิจกรรมนั้นๆ แล้วหานแนวร่วมและพัฒนาเครือข่ายขึ้นมา ดังนั้น กิจกรรมความสัมพันธ์ของเครือข่าย จึงเกิดขึ้นจากการรวมตัวของหลายๆ ฝ่ายที่ต้องการจะแก้ไขประเด็นปัญหาเหล่านั้น และใช้ความเป็นเครือข่ายนั้น เป็นเครื่องมือในการพัฒนากิจกรรม โดยใช้วิธีการที่หลากหลายในการสร้างโอกาสและการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์แบบพหุภาค กิจกรรมการทำงานของเครือข่ายเชิงประเด็นนั้น ส่วนใหญ่จะมีลักษณะมีการทำงานในแนวราบ เพราะเกิดจากความสนใจในประเด็นปัญหาเดียวกันของปัจเจกบุคคล กลุ่ม องค์กร และเครือข่ายที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้น ในขณะที่โครงสร้างความสัมพันธ์มีทั้งแนวตั้งและแนวนอน โดยจะมีองค์กรแม่ข่ายหรือหน่วยงานหลักที่ทำงานในด้านนั้น การทำงานของเครือข่ายอยู่ในระดับพื้นที่ ซึ่งแต่ละเครือข่ายที่อยู่ในพื้นที่ ต่างก็มีความเป็นอิสระในการดำเนินการกับประเด็นนั้น จะมีลักษณะของการมีส่วนร่วมและการพึ่งพาอาศัย เช่น การทำงานแนวราบ จะมีองค์กรแม่ข่ายหรือหน่วยงานหลักที่ทำงานในด้านนั้นๆ เป็นผู้สนับสนุนการทำงานของเครือข่ายอยู่ในระดับพื้นที่ ซึ่งแต่ละเครือข่ายที่อยู่ในพื้นที่ ต่างก็มีความเป็นอิสระในการดำเนินการกับประเด็นนั้นๆ ภายใต้ศักยภาพของตนเอง ดังนั้น กิจกรรมและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจะมีลักษณะของการมีส่วนร่วมและการพึ่งพาอาศัย เช่น เครือข่ายสิ่งแวดล้อมในระดับประเทศ เข้าไปมีส่วนร่วมและสนับสนุนกิจกรรมการทำงานของเครือข่ายสิ่งแวดล้อมอยู่ในพื้นที่บางจังหวัด และมีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายประเด็นอื่นๆ

4.3 เครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ ได้แก่ เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยอาศัยภารกิจกิจกรรม และการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ในสังคมเป็นแนวทางในการแบ่งเครือข่าย ซึ่งอาจแบ่งเป็นเครือข่ายภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และภาคองค์กรพัฒนาเอกชน โดยเครือข่ายต่างๆ ดังกล่าว มุ่งเน้นการ

ดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายหลักของหน่วยงานหรือโครงสร้าง หลักของกลุ่มผลประโยชน์นั้นๆ

ลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายประเทศไทยนี้ มีการก่อตัวตามภารกิจของกลุ่มผลประโยชน์ โดยกลุ่มผลประโยชน์ อาจให้การสนับสนุนในการจัดตั้งเครือข่ายหรือเข้าไปเสริมสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และมีกระบวนการพัฒนาที่สอดคล้องกับภารกิจ กิจกรรม และเป้าหมายหลักของกลุ่ม/หน่วยงานนั้นๆ ซึ่งเครือข่ายในแต่ละภาคส่วนนั้น อาจมีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเชิงพื้นที่ และเครือข่ายประเด็น กิจกรรมได้ ถ้าแต่ละฝ่ายเห็นความสำคัญในการรวมพลังเพื่อการแก้ไขปัญหาในภาพรวม สำหรับสังคมไทยนั้น อาจแบ่งกลุ่มผลประโยชน์ได้ 4 ภาคส่วนใหญ่ๆ คือ เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายภาคธุรกิจเอกชน เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน และเครือข่ายภาคประชาชน

กิจกรรมและความสัมพันธ์ของเครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ อาจมีกิจกรรมและความสัมพันธ์ ที่ทับซ้อนกันอยู่ ส่วนใหญ่เป็นความพยายามของฝ่ายต่างๆ ที่ต้องการสร้างจุดยืน สร้างพื้นที่ทางสังคมและการมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยแต่ละกลุ่มผลประโยชน์ ต่างก็พัฒนาภารกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายในภาคส่วนของตน ดังนั้น กิจกรรมที่เกิดขึ้นของเครือข่ายประเทศไทยนี้ จึงมีความหลากหลายตามภารกิจของภาคส่วนนั้นๆ

ส่วนความสัมพันธ์ของเครือข่ายประเทศไทยมีความหลากหลาย เช่นกัน โดยเครือข่ายภาครัฐ ส่วนใหญ่ จะมีโครงสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายอื่นๆ ในแนวตั้ง มีกระบวนการส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งให้กับเครือข่ายภาคประชาชนหรือภาคส่วนอื่นๆ ที่เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจซึ่งอาจมีการครอบงำในเรื่องของทุน ทรัพยากร และการบริหารจัดการ ส่วนเครือข่ายของภาคประชาชน จะมีลักษณะความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงภายในระบบ ความเชื่อและวัฒนธรรมชุมชน มีลักษณะความสัมพันธ์ในแนวราบที่เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันและการพึ่งพาอาศัย ในขณะที่เครือข่ายของภาคธุรกิจเอกชน จะมีการทำงานในลักษณะของการประสานผลประโยชน์ต่าง ตอบแทน ส่วนเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน จะมีรูปแบบความสัมพันธ์ ในลักษณะของการประสานงานและ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนั้นๆ

อย่างไรก็ตาม เครือข่ายในแต่ละภาคส่วนต่างกัน อาจมีการประสานความสัมพันธ์โดยผ่าน ช่องทาง การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยพื้นที่ทางกายภาพ แต่อาจอาศัยประเด็นกิจกรรมในการเชื่อมโยง ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถอธิบายได้ถึงประเภทและรูปแบบของเครือข่ายได้ว่าการจัดรูปแบบหรือประเภทของเครือข่ายนั้น ขึ้นอยู่กับภารกิจกรรมและโครงสร้างความสัมพันธ์ เชิงเครือข่ายขององค์กรนั้นๆ และขึ้นอยู่กับแต่ละองค์กรจะนำประเภทและรูปแบบเครือข่ายที่เหมาะสม มาปรับใช้กับองค์กรของตนให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จมากขึ้น

5. การจำแนกระดับเครือข่าย

เอกสาร พ.ศ. ๒๕๔๙ (2549) ได้อธิบายเรื่องการจำแนกระดับของเครือข่ายว่าเป็นการแสดงให้เห็นถึงระดับความร่วมมือในเครือข่าย โดยระดับของเครือข่ายสามารถอธิบายได้ใน 2 มิติ คือ มิติด้านโครงสร้าง และมิติด้านความสัมพันธ์ ทั้ง 2 มิติ มีความเกี่ยวข้องกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. มิติด้านโครงสร้าง การเข้ามาร่วมกันเป็นเครือข่ายนั้นสามารถทำได้ในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับที่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ไปจนถึงระดับที่มาร่วมมือกันเป็นครั้งคราว โดยในทางทฤษฎี โครงสร้างเครือข่ายการทำงาน สามารถอธิบายได้ 4 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 ระดับความร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ (informal cooperation) ซึ่งหมายถึง การที่องค์กรหรือหน่วยงานร่วมกันทำงานโดยไม่ต้องมีสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร

ระดับที่ 2 ระดับความร่วมมืออย่างเป็นทางการ (formal agreement) ซึ่งหมายถึง การที่หน่วยงานร่วมกันทำงานภายใต้พันธสัญญา ซึ่งกำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน ข้อดีของการร่วมมือในลักษณะนี้ คือ ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าใจหน้าที่และความรับผิดชอบของตนอย่างชัดเจน ส่วนข้อเสีย ก็คืออาจเกิดความไม่ยืดหยุ่นในการทำงาน

ระดับที่ 3 ระดับความร่วมมือโดยการร่วม “ลงทุน” ในองค์กรใหม่ หรือโครงการใหม่ (minority investment) ซึ่งหมายถึง การที่หน่วยงานเข้าร่วม “ลงทุน” ในองค์กรหรือหน่วยงานใหม่ การลงทุนดังกล่าวนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรใหม่

ระดับที่ 4 ระดับความร่วมมือแบบ joint venture โดยการมีองค์กร 2 แห่งขึ้นไป เข้าไปร่วมจัดตั้งองค์กรใหม่

2. มิติด้านความสัมพันธ์ ซึ่งสามารถจำแนกระดับของเครือข่ายได้จากการประสานงานภายในระดับต่างๆ ขององค์กร กล่าวคือ

1) การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือผู้ปฏิบัติงานระดับล่าง ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติการ มีอยู่หลายวิธีการ เช่น ทำความรู้จักกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานอื่น ทำความคุ้นเคยกับโครงการ (ที่เกี่ยวข้อง) ของหน่วยงานอื่น จัดให้มีการติดต่อสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ และเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลทั่วไป ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน และเป็นคณะกรรมการร่วมกันระหว่างองค์กร

2) การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือผู้ปฏิบัติงานระดับกลาง ซึ่งมักจะเป็นฝ่ายจัดการระดับกลาง มีอยู่หลายวิธีการ เช่น จัดให้มีระบบการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลอย่างเป็นทางการ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ จัดโครงการร่วมกัน (Joint project)

3) การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานระดับสูงหรือฝ่ายจัดการระดับสูงหรือระดับนโยบาย ซึ่งมีอยู่หลายวิธีการ เช่น ลงทุนร่วมกัน หรือพิจารณางบประมาณร่วมกัน จัดตั้งคณะกรรมการร่วมกันอย่างเป็นทางการ จัดทำข้อตกลงร่วมกันอย่างเป็นทางการ

6. ผลสัมฤทธิ์ของความเป็นเครือข่าย

ในกระบวนการทำงานของเครือข่ายนั้น สิ่งหนึ่งที่ได้รับนอกจากผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ ความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ในที่นี้จะกล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ของความเป็นเครือข่ายที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ดังนี้ (พระมหาสุทธิ์ อาภากร, 2547)

1) เกิดกระบวนการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคลและผู้ที่เข้ามาดำเนินงานร่วมกับเครือข่าย สิ่งหนึ่งที่ถือว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้และเป็นทุนภายในตัวเอง คือ ทุกคนมีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ มากขึ้น หลังจากที่ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการทำงานร่วมกัน โดยกระบวนการเรียนรู้นั้นจะช่วยให้บุคคลและองค์กรได้มีการปรับตัวในการแสวงหาความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ และแนวร่วมใหม่ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลให้การทำงานในด้านต่างๆ ของเครือข่ายมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) การเพิ่มโอกาสในการแก้ไขปัญหา กลุ่มเครือข่ายจำนวนไม่น้อย เช่น กันที่พยายามผลักดันในการแก้ไขปัญหาภายในกลุ่มองค์กรของตน แต่ส่วนหนึ่งไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากปัญหาที่ประสบอยู่นั้น เป็นปัญหาที่สับซ้อนและเกี่ยวข้องกับกลุ่มองค์กรอื่นหรือปัญหาอื่นๆ การรวมกลุ่มและการประสานงาน กับภาคีที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการเพิ่มโอกาสในการแก้ไขปัญหา เพราะเป็นการระดมความคิดเห็นและความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ ที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งถ้าไม่มีการรวมตัวเป็นเครือข่ายแล้ว โอกาสในการแก้ไขปัญหานั้นอาจไม่ได้รับการตอบสนอง เพราะขาดแนวร่วมในการดำเนินงาน

3) เกิดการพัฒนาองค์กร เมื่อเครือข่ายมีกระบวนการทำงานที่เข้มแข็งและสามารถแก้ไขปัญหาของเครือข่ายได้แล้ว เครือข่ายและสมาชิกในเครือข่ายก็สามารถที่จะพัฒนาองค์กรได้ โดยในการพัฒนาองค์กรนั้น เป็นทั้งการพัฒนาในเรื่องของทุน ทรัพยากร ความรู้ และการจัดการ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายที่ต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น กลุ่มเกษตรกรที่ทำงานด้านเกษตรกรรมทางเลือก และเกษตรอินทรีย์ที่ร่วมกันผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลอดสารเคมีให้แก่ผู้บริโภค และพัฒนากลุ่มตนอง เป็นเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก ที่สามารถพัฒนาองค์กรให้ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

4) เกิดการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น ในสังคมไทยเครือข่ายที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่นักจะเป็นเครือข่ายในเชิงพื้นที่ที่ภาคประชาชนได้ร่วมกันก่อตัวขึ้น โดยมองเห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็น ดิน น้ำ ป่า ลุ่มน้ำ ซึ่งถ้าหากไม่มีการรวมกลุ่มกัน กระบวนการดังกล่าวอาจไม่เกิดขึ้น และสุดท้ายก็ถูกมองเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข ดังนั้น การรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย จึงถือได้ว่าเป็นความสำเร็จของเครือข่ายในการที่จะร่วมกันพัฒนาและจัดการกับทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งเครือข่ายเพื่อการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นนี้ มีพลังขับเคลื่อนในหลาย ๆ พื้นที่

5) เกิดกระบวนการผลักดันเชิงนโยบาย ปัจจุบันประเด็นปัญหาสาธารณสุขจำนวนไม่น้อยที่เกิดขึ้น และสามารถนำไปสู่ข้อยุติด้วยพลังของเครือข่ายและการจัดการในเชิงนโยบาย ตัวอย่างเช่น การรวมตัวกลุ่มองค์กรเครือข่ายที่ทำงานในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่พยายามผลักดัน พ.ร.บ. ป่าชุมชน ฉบับประชาชนให้มีการนำเสนอด้วยการพิจารณาของรัฐสภา และการจัดทำมาตรฐานการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย เป็นต้น กระบวนการดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นพลังของเครือข่ายในการร่วมผลักดันประเด็นปัญหาในเชิงนโยบาย เพราะว่าปัญหาบางปัญหานั้นมีความเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย ซึ่งบางครั้ง สามารถที่จะแก้ไขด้วยพลังของเครือข่ายและชุมชนท้องถิ่น ดังนั้น การเข้มประสานกับเครือข่ายและภาคีอื่นๆ จะทำให้เครือข่ายมีอำนาจในการต่อรองที่สูงขึ้น และถ้ายังมีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องแล้ว กระบวนการนั้นก็จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในเชิงนโยบายได้

6) เกิดอำนาจหรือผลักอำนาจที่แฝงอยู่ อันเกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มองค์กร และเครือข่าย อำนาจหรือการต่อรองนี้จะไม่มีการเกิดขึ้นได้ หากไม่มีการรวมกลุ่มองค์กรต่างๆ เข้าด้วยกัน พลังอำนาจของการรวมกลุ่มนี้ บางครั้งอาจไม่ส่งผลที่เป็นรูปธรรมโดยตรง แต่เป็นพลังหรือประโยชน์ในทางอ้อมที่บรรดากลุ่มหรือเครือข่ายอื่นๆ ให้ความเกรงใจและสามารถนำมาเป็นการต่อรองในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่ (2554) ได้รายงานสถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานรัฐไว้ว่า 1) มีปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านเจ้าหน้าที่และระบบการทำงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน 2) หน่วยงานภาครัฐไม่ให้การสนับสนุนส่งเสริมเท่าที่ควร 3) การบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนล่าช้า 4) เนื้อหาแบบประเมินศักยภาพมีมากเกินไป ควรปรับให้กระชับเพื่อ省略部分 5) แนวทางแบบประเมินศักยภาพมีมากเกินไป ควรปรับให้กระชับเพื่อ สะท้อนความต้องการของผู้ประกอบการ 6) เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลมีงานบันทึกปริมาณมากทำให้เกิดความล่าช้าในการบันทึกข้อมูล 7) การติดตามการดำเนินงานกลุ่ม หน่วยงานภาครัฐดับล้ำก่อให้ความรุ่มมื่อน้อย 8) หน่วยงานภาครัฐไม่ใช้ประโยชน์จากข้อมูลการประเมินศักยภาพหรือข้อมูลอื่นๆ ในระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนในการพิจารณาส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน และ 9) วิสาหกิจชุมชนมีจำนวนมากและเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อย ทำให้การติดตามความก้าวหน้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่ทั่วถึง

สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก (2554) ได้เคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดพิษณุโลก ไว้ดังนี้ 1) กรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานภาครัฐ ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนน้อย ไม่จริงจัง และแนวทางการส่งเสริมไม่ชัดเจนและไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่องานส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มได้เข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงาน และมีการใช้ชื่ออื่นในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มเดียวกัน ทำให้เกิดการสับสนและเข้าใจผิดระหว่างหน่วยงานที่ทำการสนับสนุน 3) วิสาหกิจชุมชนยังไม่สามารถพึงพาตนเองได้และยังต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิต และเงินทุนจากภายนอก 4) หน่วยงานภาครัฐในระดับล้ำก่อและระดับจังหวัด ยังทำงานแบบไม่บูรณาการและยังไม่เห็นความสำคัญ เนื่องจากมีความเข้าใจว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นงานของกรมส่งเสริมการเกษตร และ 5) วิสาหกิจชุมชนบางแห่งที่มาจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ไม่ได้เกิดจากปัญหาหรือความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง แต่มาจดทะเบียนเพื่อรับการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ และเพื่อหวังกู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งมีได้ประกอบกิจกรรมอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง

วิทยา จันทะวงศ์ศรี (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอ กันทรลักษย จังหวัดมหาสารคาม ผลของการศึกษาสรุปให้เห็นถึงปัจจัยที่ต้องพิจารณาและให้ความสำคัญสำหรับการนำแนวทางเลือกวิสาหกิจชุมชนนำไปปรับใช้กับกลุ่ม เพื่อส่งผลต่อความสำเร็จประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการผลิต ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการตัดสินใจทำการผลิตของแต่ละกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มต้องพิจารณาถึงความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบหรือโอกาสในสินค้าที่กลุ่มผลิตที่จะสามารถ ดำรงประโยชน์และสร้างรายได้ให้แก่กลุ่ม ดังนั้น ในการผลิตจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีแหล่งวัสดุดิบที่ เพียงพอและสามารถหาได้สะดวก เพื่อลดต้นทุนอันเกิดจากการจัดหาวัสดุดิบ นอกจากนี้ ทักษะและความรู้ ความสามารถ หรือภูมิปัญญาawanของสมาชิกในการผลิต จะช่วยให้สินค้าที่ผลิตได้นั้นมีคุณภาพได้ มาตรฐาน

2. ปัจจัยด้านการตลาด ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อปัจจัยด้านการผลิต การผลิตนั้นแม้จะมี ความได้เปรียบในการผลิต แต่หากไม่สามารถหาตลาดมารองรับผลผลิตที่ผลิตได้นั้น การดำเนินกิจกรรม กลุ่มนี้อาจประสบความสำเร็จได้ โดยทั่วไปแล้ว ตลาดของผลผลิตที่กลุ่มผลิตได้มักอยู่ในท้องถิ่นและพื้นที่ ใกล้เคียงเป็นสำคัญ

3. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยนี้มีได้เป็นหน้าที่หรือความรับผิดชอบของบุคคลใดบุคคล หนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคน เนื่องจากสมาชิกที่เข้าร่วมควรมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้ที่จะมาทำ หน้าที่แทน อย่างไรก็ตาม สมาชิกที่ไม่ได้เข้ามาร่วมในสายการบังคับบัญชาเกียรติสามารถเข้ามามีส่วนร่วมใน การเสนอความเห็นหรือร่วมตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ กลุ่มที่ประสบความสำเร็จ มักมีการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน

4. ปัจจัยด้านการเงิน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยส่วนใหญ่แล้วเงินทุนที่กลุ่มจัดหาตน มักอยู่ในรูปของการออมทรัพย์ หรือการถือหุ้น การสะสมทุน การดำเนินกิจกรรมด้านการเงิน การบัญชี การกำหนดการจัดสรรผลกำไรอย่างเป็นสัดส่วน และมีระบบที่ชัดเจนจะสามารถช่วยให้การดำเนินงานกลุ่ม เป็นไปได้ด้วยดี

5. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในการพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิก ภายในกลุ่มหรือชุมชนนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาทั้งการมีส่วนร่วมในแง่ของการกำหนดนโยบายเป้าหมายของการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการจัดสรรคัดเลือกผู้ที่เข้ามามีอำนาจในการ ตัดสินใจหรือรับผิดชอบในงานที่รับมอบหมาย ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในอันที่จะ เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ล้วนแต่เป็นเกณฑ์ที่สามารถสะท้อนให้เห็น ถึงความสามารถในการประสบความสำเร็จจากการนำแนวทางเลือกวิสาหกิจชุมชนมาปรับใช้ทั้งสิ้นด้วยเหตุ ที่หัวใจหลักของวิสาหกิจชุมชนก็คือ การให้คุณในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ ตลอดจน การเสนอความเห็นและการตัดสินใจเป็นสำคัญ

6. ปัจจัยที่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำ ปัจจัยนี้ถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินกิจกรรมวิชาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว เนื่องจากผู้นำมีบทบาทที่สำคัญในการริเริ่มการเสนอแนวทางเลือกและดำเนินการ นอกจาจนี้ ยังมีส่วนสำคัญในการเป็นผู้นำในการวางแผน ตลอดจนกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบในการดำเนินกิจกรรม

7. ปัจจัยด้านแรงงาน การดำเนินกิจกรรมวิชาหกิจชุมชนที่สามารถใช้แรงงานที่มีอยู่ในชุมชนนั้น นอกจากจะเป็นการสร้างงานให้เกิดขึ้นในชุมชนซึ่งเท่ากับเป็นการช่วยแก้ไขปัญหา การเข้าไปขายแรงงานในเมืองในเขตเมืองหลวงได้แล้ว การใช้แรงงานที่มีอยู่ในชุมชนยังเป็นการช่วยให้แรงงานนั้นเป็นแรงงานที่มีทักษะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ตัวแรงงานเอง และที่สำคัญก็คือการที่แรงงานสามารถใช้แรงงานในท้องถิ่นที่ตนเองอาชญาอยู่ได้ดี ยอมส่งผลให้ปัญหาครอบครัวลดลง เนื่องจากในปัจจุบันนี้มีอุกด่านเดิบโตขึ้นต่างกันเข้าไปทางานในเมือง ทำให้สภาพของชีวิตครอบครัวเปลี่ยนไป ดังนั้น การที่ชุมชนสามารถสร้างกิจกรรมและอาชีพที่เป็นของคนในชุมชนขึ้นมาได้ดี ยอมทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น

8. ปัจจัยที่เกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก การมีปฏิสัมพันธ์มี 2 ลักษณะคือ การมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นบวก (Positive interaction) และปฏิสัมพันธ์ที่เป็นลบ (Negative Interaction) ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับชุมชนที่จะต้องเรียนรู้และหาให้พบว่าการเข้ามา มีปฏิสัมพันธ์จากสถาบันภายนอกนั้น เป็นไปในลักษณะใด ชุมชนที่สามารถประสบความสำเร็จนั้นสามารถสร้างได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ภายนอกกับสถาบันต่างๆ โดยการเข้ามาของสถาบันจากภายนอกนี้ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการเข้ามาให้ความช่วยเหลือ ทั้งในส่วนของเงินทุน และการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ตลอดจนการฝึกทักษะให้แก่ชาวบ้าน

9. ปัจจัยที่เกี่ยวกับสมาชิก เนื่องจากสมาชิกในชุมชนถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในการดำเนินกิจกรรมวิชาหกิจชุมชน การได้รับความร่วมมือจากชาวบ้าน ตลอดจนการที่ชาวบ้านมีความอดทนและพยายามสร้างสิ่งที่มีความหมายต่อการดำเนินกิจกรรม อย่างไรก็ได้ ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกก็ควรตระหนักร่วมให้ความสำคัญกับการดำเนินงานหรือกิจกรรมที่ตนเข้าเป็นสมาชิก โดยสมาชิกต้องหมั่นติดตามความคืบหน้าขององค์กรและให้ความร่วมมือให้กิจกรรมต่างๆ เช่น การเข้าร่วมประชุม การร่วมติดตามศึกษาดูงาน พร้อมทั้งร่วมคิดและเสนอความเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรหรือชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

10. ปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับกลุ่มวิชาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาของกลุ่ม โดยกลุ่มต้องมีการติดต่อกับสมาชิกอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันระหว่างผู้นำ สมาชิก และระหว่างกลุ่ม หรือบุคคลหรือองค์กรภายนอกที่นำความรู้หรือข่าวสารใหม่ๆ มาแลกเปลี่ยนและสามารถนำไปปรับใช้ได้กับกลุ่ม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ศึกษาโอกาสและความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และเพื่อพัฒนาต้นแบบเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา การดำเนินงานภายใต้แนวคิดวิจัยและพัฒนา (research and development) เพื่อการเสริมพลังอำนาจ (empowerment) แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยเนื้อหาบทนี้จะนำเสนอรายละเอียดที่สำคัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการสร้างเครือข่าย

ขั้นที่ 1 ขั้นตอนการสร้างความตระหนักรู้ความสำคัญ และความจำเป็นของเครือข่าย (Realization) เป็นขั้นตอนที่คณะทำงาน (กลุ่ม/องค์กร) สร้างความตระหนักร่วมกันเพื่อจะให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งการพิจารณาองค์กรต่างๆ ที่เห็นว่ามีความเหมาะสมในการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการทำงาน

ขั้นที่ 2 ขั้นติดต่องค์กรที่จะเป็นสมาชิกหรือภาคีเครือข่าย (Courtship) หลังจากตัดสินใจในองค์กรแล้วจะเข้าร่วมเครือข่าย ขั้นตอนนี้จะเป็นขั้นตอนของการติดต่อสัมพันธ์เพื่อซักชวนให้เข้าร่วมเครือข่ายในการทำงาน การรวมเป็นเครือข่ายจะเกิดขึ้นเมื่อองค์กรมีความร่วม และ/หรือ เนื่องอกัน เป็นขั้นตอนการปูรากจิตสำนึกโดยการให้และแลกเปลี่ยนข้อมูล บทเรียน สร้างพันธะร่วม ซึ่งเป็นขั้นตอนการเตรียมกลุ่ม (pre - group)

ขั้นที่ 3 ขั้นตอนการสร้างพันธกรณีร่วมกัน (Commitment) เป็นขั้นตอนที่องค์กรเข้าสู่การตกลงที่จะทำงานร่วมกัน ซึ่งในการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อตอบสนองความต้องการหรือการแก้ปัญหา โดยแต่ละกลุ่มจะมีชุดความรู้ของตนเองอยู่แล้ว แต่จะต้องเน้นเรื่องกระบวนการ และเน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความรู้ (knowledge and experience sharing)

ขั้นที่ 4 ขั้นตอนการพัฒนาความสัมพันธ์ (Building) ซึ่งเริ่มต้นด้วยการทำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มกำหนดกิจกรรมจัดวางข้อตกลงในการทำงาน ทั้งนี้ขั้นตอนดังกล่าวเนื้อหาจะกล่าวไว้ในขั้นกลุ่มกิจกรรม (action group)

ขั้นที่ 5 หลังจากขั้นตอนการพัฒนาความสัมพันธ์จนนำไปสู่การทำกิจกรรมร่วมกันแล้ว เมื่อผลปรากฏชัด องค์กรเครือข่ายจะรู้สึกว่าตนได้รับประโยชน์จากการเข้าเป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ของเครือข่ายจะแน่นแฟ้น สามารถขยายไปสู่การขยายตัวในรูปแบบการขยายกิจกรรม และ/หรือ การขยายกลุ่ม ตามพื้นที่ หรือตามลักษณะกิจกรรม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินงานในครั้งนี้มี ประชากร คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน โดยครอบคลุมกลุ่มวิสาหกิจที่ดำเนินงานแปรรูป

ทั้งทั้ง 3 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสินค้าเกษตร
- 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสินค้าอาหาร
- 3) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูป/ประดิษฐ์เครื่องอุปโภค-บริโภค

โดยเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอต่างๆ ในเขต 3 จังหวัด ดังนี้

- 1) จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วย อำเภอชะอวด และอำเภอหัวไทร
- 2) จังหวัดพัทลุง ประกอบไปด้วย อำเภอเมืองพัทลุง อำเภอเขาชัยสน และอำเภอควนขนุน
- 3) จังหวัดสงขลา ประกอบไปด้วย อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสหทิพะ และ อำเภอสิงหนคร

ทั้งนี้ ภายใต้การศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างซึ่งจะต้องมาเป็นต้นแบบในการพัฒนาเครือข่าย จึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้สึกรู้จักกันมาบ้างแล้ว คณะกรรมการจึงใช้วิธีการเลือกตัวอย่างโดยใช้วิธีการบอกต่อ (snowball) จากกลุ่มวิสาหกิจแต่ละกลุ่มที่คณะกรรมการจัดทำขึ้นที่สำรวจครั้งแรก อย่างไรก็ตามมีข้อแม้ว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นตัวแทนศึกษาและได้รับการแนะนำนำต่อนั้น จะต้องจะต้องจะเป็นวิสาหกิจชุมชนแล้ว และมีรายชื่อปรากฏอยู่ในฐานข้อมูลระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน ของกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตรด้วย

โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ มีจำนวน 13 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรบ้านป่อใหม่ (หัตถกรรมไม้ตาล)
2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านคลองจนวน (น้ำตาลaware)
3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางดานศิลปะประดิษฐ์
4. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอเกาะยอ กลุ่มร่มไทร
5. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านการเกษตรสงขลาผลิตภัณฑ์ต้นหญ้าปูนชีและเส้นใยพีช
6. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านการเกษตรสงขลา จังหวัดสงขลา
7. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีทอผ้าบ้านแพร กหา
8. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านแม่บ้านแพร กหา

7. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกระจุดบ้านโคคมา หมู่ 8
ตำบลทรายเลน้อย อำเภอความขันนุน จังหวัดพัทลุง
8. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัวตตกรรมกลามะพร้าวบ้านคอกวัว
ตำบลชัยบุรี อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง
9. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมชลสิทธิ์บ้านคอกวัว
ตำบลชัยบุรี อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง
- 10 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวครบวงจรอำเภอหัวไทร
ตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
11. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าบาติก ตำบลเกาะเพชร
ตำบลเกาะเพชร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
12. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์กระจุดบ้านคุณป้อม
ตำบลเครื่อง อำเภอชะواด จังหวัดนครศรีธรรมราช
13. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านเนินมะวงศ์
ตำบลขอนหาด อำเภอชะowaด จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ประเด็นคำถามต่างๆ ที่ได้สร้างไว้แบบกึ่งโครงสร้าง สำหรับใช้ในการสอบถามความเห็นและดำเนินกิจกรรมร่วมกันในการประชุมระดมสมองเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (discussion) โดยการใช้เวลาที่การประชุมกึ่งทางการ (semi – formal)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบ 2 ทาง คือ เก็บข้อมูลโดยคณะนักวิจัยจากการสังเกตและจดบันทึก และเก็บข้อมูลจากสมาชิกเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่กลุ่มน้ำท่าศาลา สงขลา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ โดยใช้เวลาที่การประชุมกลุ่มย่อย (group discussion) การประชุมระดมสมอง (brainstorm) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (discussion) โดยใช้เวลาที่การประชุมกึ่งทางการ (semi – formal) ตลอดจนการสร้างกิจกรรมและวิเคราะห์รายละเอียดร่วมกัน เพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจและความถูกต้องระหว่างนักวิจัยและกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ จะเน้นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นหลัก โดยมุ่งเน้นวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้ จะอยู่บนพื้นฐานการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการวิจัยโดยการพิจารณาภายใต้ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการสร้าง/พัฒนาเครือข่าย การจัดตั้งเครือข่าย
2. กระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกและกลุ่มที่มาร่วมเครือข่าย
3. บทบาทหน้าที่ของเครือข่ายที่สร้างขึ้นมา
4. กิจกรรมของเครือข่าย
5. ลักษณะโครงสร้างเครือข่าย
6. การสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย
7. ลักษณะการเชื่อมโยงเครือข่ายหรือกลไกการเชื่อมโยง
8. การติดตามและการประเมินผล
9. การบริหารจัดการเครือข่าย
10. ประโยชน์ของเครือข่ายที่สร้างขึ้น
11. การรักษาความเป็นสมาชิกเครือข่าย

ทั้งนี้ ประเด็นต่างๆ ข้างต้น จะใช้ประกอบการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาแนวทางการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และพัฒนาต้นแบบเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาเรื่อง เครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งมุ่งตอบวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ได้แก่

1. ศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

2. ศึกษาโอกาสและความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

3. พัฒนาต้นแบบเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

อย่างไรก็ตาม ภายใต้การตอบวัตถุประสงค์ต่างๆ เหล่านี้ จึงใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นหลัก โดยต้องดำเนินการสอบถามความเห็นและดำเนินกิจกรรมร่วมกันในการประชุมระดมสมองเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (discussion) โดยการใช้วิธีการประชุมกึ่งทางการ (semi – formal) ผ่านคำถามและกิจกรรม เพื่อนำสิ่งที่ได้มารูปนาൾข้อมูลสู่การนำเสนอสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจะเสนอในบทที่ 5 ต่อไป สำหรับในบทที่ 4 นี้จะเป็นการนำเสนอผลการศึกษาตามประเด็นกิจกรรมและคำถามต่างๆ ที่คณะกรรมการวิจัยได้กำหนดขึ้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับใช้สังเคราะห์เป็นข้อสรุปเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นวิสาหกิจชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอต่างๆ ในเขต 3 จังหวัด ได้แก่

1) จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย อำเภอชะ沃ด และอำเภอหัวไทร

2) จังหวัดพัทลุง ประกอบด้วย อำเภอเมืองพัทลุง อำเภอเขาชัยสน และอำเภอควนขนุน

3) จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสติงพระ และ อำเภอสิงหนคร

โดยกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเพื่อพัฒนาเครือข่ายในครั้งนี้ จะครอบคลุมกลุ่มวิสาหกิจที่ดำเนินงานแปรรูป ทั้ง 3 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสินค้าเกษตร ซึ่งจะเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่นำผลิตผลจากพืช และสัตว์ มาทำการแปรรูปเพื่อเป็นสินค้าทางการเกษตร เช่น ข้าวพันธุ์ต่างๆ

2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสินค้าอาหาร ซึ่งจะเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่นำผลิตผลทางการเกษตรทั้งพืชและสัตว์มาทำการแปรรูปเพื่อเป็นอาหาร เช่น น้ำตาลแวร์

3) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูป/ประดิษฐ์เครื่องอุปโภค-บริโภค ซึ่งจะเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่นำวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ มาทำการแปรรูปหรือประดิษฐ์เพื่อเป็นเครื่องอุปโภค-บริโภค เช่น ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้าทอ ผ้าบาติก หัตถกรรมจักรstan เป็นต้น

หันนี้ ภายใต้การศึกษาครั้งนี้ มีเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นต้นแบบในการพัฒนาเครื่องข่ายในการศึกษาครั้งนี้นั้น จำเป็นที่จะต้องมีความรู้สึกรู้จักกันมาบ้างแล้ว คณะผู้วิจัยจึงใช้วิธีการเลือกตัวอย่างโดยใช้วิธีการบอกต่อ (snowball) จากกลุ่มวิชาชีวิตแล้ว คณะผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจครั้งแรกอย่างไรก็ตาม มีข้อแม้ว่ากลุ่มวิชาชีวิตที่เป็นตัวแทนศึกษาและได้รับการแนะนำต่อนั้น ต้องมีพื้นที่อยู่ในอำเภอที่กำหนดไว้ดังรายละเอียดข้างต้นเท่านั้น และเป็นกลุ่มที่ได้จดทะเบียนเป็นวิชาชีวิต แล้วมีรายชื่อปรากฏอยู่ในฐานข้อมูลระบบสารสนเทศวิชาชีวิต ของกองส่งเสริมวิชาชีวิต กรมส่งเสริมการเกษตรด้วย โดยพื้นที่ของ การศึกษาในครั้งนี้ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา สามารถแสดงดังรายละเอียดในภาพที่ 11

ภาพที่ 11 แผนที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ที่มา: http://www.songkhlalake.com/content/map_download

โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ใช้สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ จำนวนทั้ง 13 กลุ่ม โดยแบ่งเป็นอยู่ในพื้นที่ จังหวัดสงขลา จำนวน 5 กลุ่ม อยู่ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง จำนวน 4 กลุ่ม และอยู่ในพื้นที่จังหวัด นครศรีธรรมราช จำนวน 4 กลุ่ม โดยสามารถนำเสนอข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจ จำนวนทั้ง 13 กลุ่ม ได้ดังต่อไปนี้

1.1 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรบ้านป่าใหม่ (หัตถกรรมไยดาล)

วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรบ้านป่าใหม่ (หัตถกรรมไยดาล) เป็นวิสาหกิจที่ได้รับรางวัล ผลิตภัณฑ์เด่น จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2549 และเป็น OTOP คัดสรร 4 ดาว ปี พ.ศ. 2549 อีกด้วย โดยมี นางเสริญศรี หนูเพชร เป็นผู้มีอำนาจทำการแทน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 115/30 หมู่ที่ 3 ตำบลจะทึงพระ อำเภอ สหิงพระ จังหวัดสงขลา กลุ่มวิสาหกิจนี้ได้เกิดขึ้นเนื่องจากอำเภอสหิงพระ เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสงขลา ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน เป็นศูนย์กลางของเมืองสงขลาในอดีตมีความเจริญทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตริมแม่น้ำสายแม่สิง ที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นประจำกับลักษณะทางภัยภาพ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ อันหลากหลายโดยเด่น ได้แก่ พื้นที่ริมแม่น้ำสายแม่สิง ที่มีขนาดใหญ่สุดของประเทศไทย พื้นที่ชายทะเล และอื่นๆ โดยมีอาชีพเสริมที่สำคัญ คือ การทำผลิตภัณฑ์จากตลาดโนนดงซึ่งสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถือเป็น ภูมิปัญญาของชาวบ้านโดยการนำเอาทุกส่วนของตลาดโนนดงมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เพื่อทดแทน วัสดุอื่นซึ่งหายาก สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ใช้ใบตาลโนนดงหรือใบตาลโนนด มาก็สามารถเป็นเครื่องใช้ โดยในปี พ.ศ. 2527 สอ.สุทธิน หนูเพชร ซึ่งเป็นชาวตำบลจะทึงพระ จังหวัดสงขลา ได้นำเสนอขายใบตาลโนนด มาก็สามารถเป็นงานหัตถกรรม เช่น หมวก ก่อตั้งทิชชู กระเบื้อง ได้ทำการเผยแพร่ความรู้ในด้านนี้ให้กับสมาชิกในชุมชนอำเภอสหิงพระและอำเภอโภปาลี จังหวัดสงขลา ได้รับความนิยมแพร่หลายออกไป แต่เนื่องจากปัญหาและอุปสรรคสำคัญในช่วงนั้น การพัฒนา เครื่องมือ อุปกรณ์ และวิธีการผลิต ทำให้การผลิตสินค้าได้ล่าช้าไม่ทันต่อความต้องการ สินค้ามีราคาสูง ไม่มีการวางแผนด้านการตลาด ทำให้สมาชิกมีรายได้น้อย ประกอบกับในช่วงนั้นได้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ ในตัวจังหวัดสงขลา สมาชิกในกลุ่มนี้นำไปใช้แรงงานในโรงงานมากขึ้น เพราะมีรายได้ดีกว่า จึงทำให้กลุ่มฯ ของ สอ.สุทธิน หนูเพชร หดหายไป ต่อมา ปี พ.ศ. 2544 นางเสริญศรี หนูเพชร ได้เริ่มนำใบตาลโนนด มาทำเป็นงานหัตถกรรมอีกรอบหนึ่งโดยทำอยู่ที่บ้าน เมื่อผลิตได้มากขึ้นสามารถนำออกจำหน่ายได้จนเป็นที่ นิยม ซึ่งประกอบกับช่วงนี้รัฐบาลกำลังส่งเสริมสินค้าที่เป็นงานด้านหัตถกรรมมากขึ้น นางเสริญศรี หนูเพชร จึงได้ซักซ่อนความลับ ร่วมกันผลิต โดยมีสมาชิกเริ่มแรก ประมาณ 4-5 คน สามารถร่วมกันผลิตชิ้นงาน หัตถกรรมใหม่กันมาจนเป็นที่ยอมรับและได้รับความนิยมจากผู้บริโภค จนในปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิก มากกว่า 50 คน และสามารถส่งผลิตภัณฑ์ไปยังตลาดได้อย่างต่อเนื่องอีกด้วย ภายใต้ความเป็นเอกลักษณ์ และจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ที่ใช้เส้นใยใบตาลโนนด ซึ่งมีความเหนียว ทนทาน ไม่เปลี่ยนแปลง มีลวดลาย ไม่เหมือนเส้นใยประเภทอื่น สะท้อนถึงความเป็นชุมชนของชาวอำเภอสหิงพระ ที่มีความผูกพันกับต้น ตาลโนนด เป็นการสะท้อนภูมิปัญญาในด้านการนำเอาริพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ เพิ่ม มูลค่าด้วยการนำมารักษาเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ

1.2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านคลองจนวน (น้ำตาลแ冤)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านคลองจนวน เป็นวิสาหกิจชุมชนผลิตน้ำตาลแ冤 เป็น OTOP 3 ดาว โดยมีนางคำ คล้ายสินวัล เป็นผู้มีอำนาจทำการแทน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 11 หมู่ที่ 5 ถนน ชุมพล-เกาะใหญ่ ตำบลชุมพล อำเภอสหิงพระ จังหวัดสangขลา เริ่มดำเนินกิจกรรมการผลิตมาประมาณ 15 ปี มีสมาชิก 15 คน โดยจุดเริ่มต้นของการเกิดกลุ่มนี้องจากต้องการเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน และต้องการนำวัตถุดิบซึ่งเป็นน้ำตาลโตหนองที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่อำเภอสหิงพระมาปรับรูปเพื่อสร้างตลาดที่หลากหลายมากขึ้น มีการผลิตเพื่อไปขายในงานแสดงต่างๆ ที่ภาครัฐสนับสนุน และให้ไปจัดแสดงและขายสินค้าโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย นอกจากนั้นยังผลิตตามคำสั่งผลิตที่ลูกค้าโทรศัพท์เข้ามาสั่งซื้อ และมารับสินค้าเอง โดยในปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจได้รับการสนับสนุนเรื่องงบประมาณในการปรับปรุงอาคารจากภาครัฐ และตู้เครื่องอบแห้งจากสถาบันอุดมศึกษา ทำให้สามารถขยายกิจการได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาด้านการตลาด เป็นปัญหาหนึ่งที่กลุ่มพบเจอ เนื่องจากสินค้าขายได้เป็นช่วงๆ ตามฤดูกาลท่องเที่ยว กล่าวคือ ถ้าเป็นช่วงฤดูกาลการท่องเที่ยวของพื้นที่ภาคใต้ สินค้าของกลุ่มวิสาหกิจ ก็จะได้รับคำสั่งซื้อ จากผู้ขายสินค้าตามแหล่งท่องเที่ยว แต่ถ้าช่วงไหนไม่ใช่ฤดูกาลการท่องเที่ยวคำสั่งซื้อก็จะน้อยมาก แต่ในปัจจุบัน หลังจากได้มีโอกาสไปขายในงานแสดงต่างๆ ที่ทางราชการจัดให้ ทำให้ได้เครือข่ายผู้ประกอบการ และเกิดลูกค้าประจำที่สั่งสินค้าอย่างต่อเนื่อง จนทำให้กลุ่มได้พัฒนาตนเองไปสู่การได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ ชุมชน และมาตรฐานของ อย. (องค์กรอาหารและยา) ภายใต้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสangขลาที่เกี่ยวข้องจนสามารถพัฒนาตนเองไปสู่มาตรฐานดังกล่าว ส่งผลให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ น้ำตาลแ冤ของกลุ่มฯ ได้รับการยอมรับจากกลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ

1.3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางดานศิลปะประดิษฐ์

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางดานศิลปะประดิษฐ์ มีนางสอย สุชาติ เป็นผู้มีอำนาจทำการแทน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 5/3 หมู่ที่ 1 ถนนกาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมืองสangขลา จังหวัดสangขลา เริ่มดำเนินกิจกรรมมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 ด้วยสมาชิกเริ่มต้น 48 คน ในปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 35 คน โดยเป็นผู้ผลิตและจำหน่ายดอกไม้ พวงกุญแจ และต่างๆ ที่ผลิตจากเกล็ดปลา กระเบ้าจกรสารเส้นพลาสติก และดอกไม้จันทร์ โดยการรวมกลุ่มสมาชิกเกิดจากการกลุ่มแม่บ้านต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และหารายได้เสริม ในปัจจุบันสมาชิกแต่ละคนที่มาร่วมกลุ่มทำงานจะมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 5,000 บาท วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตส่วนมากได้มาจาก การซื้อในราคาไม่แพงเกินไป โดยทางกลุ่มวิสาหกิจฯ มีการจำหน่ายสินค้าที่สถานประกอบการ และไปขายตามงานที่หน่วยงานราชการเป็นคนจัดพื้นที่ให้ แต่ต้องไม่ใกล้จากจังหวัดสangขลามากนัก และปัจจุบันยังได้ส่งดอกไม้จันทร์ ซึ่งเป็นสินค้าประจำกลุ่มวิสาหกิจนี้ไปยังร้านภูฟ้า โดยกลุ่มนี้ได้รับการสนับสนุนด้านต่างๆ จากสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสangขลา และองค์กรบริหารส่วนตำบลเขารูปช้าง ในด้านการให้ความรู้ด้านต่างๆ การมาฝึกสอนทักษะการผลิต สนับสนุนการไปจัดแสดงสินค้า และเข้ามาดูแลอยู่เป็นประจำในทุกๆ เดือน อย่างไรก็ตาม จากการสอบถามพบปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจนี้

คือ 1) ปัญหาที่เกิดจากการผลิต เพราะสมาชิกที่เข้ามาใหม่ยังขาดความชำนาญ เพราะเป็นงานฝีมือต้องใช้เวลาฝึกหัดและใช้ประสบการณ์ค่อนข้างมาก 2) ปัญหาด้านคุณภาพ เพราะปัจจุบันมีผู้ผลิตที่มีผลิตภัณฑ์ในลักษณะเดียวกันจำนวนมาก 3) บรรจุภัณฑ์ยังไม่มีการออกแบบที่ดึงดูดความสนใจจากลูกค้า 4) ช่องทางการตลาดยังมีอยู่จำกัด และ 5) ราคาวัสดุดิบในการผลิตมีราคาสูงขึ้น แต่ทั้งนี้ สมาชิกกลุ่มนี้ตั้งกล่าว ดำเนินงานโดยมุ่งเน้นเพียงการหารายได้เสริมและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เกิดกลุ่มได้มาพบระบุคุณ และได้ทำในสิ่งที่ชอบ โดยไม่ได้มุ่งเน้นกำไรหรือเชิงธุรกิจมากนัก

1.4 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอเกษตรอ กลุ่มร่มไทร

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอเกษตรอ กลุ่มร่มไทร โดยมีนางสาวจงกลณี สุวรรณพรรศ เป็นผู้มีอำนาจทำการแทน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 53/1 หมู่ที่ 5 ตำบลเกษตรอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยเริ่มทอผ้ามาตั้งแต่รุ่นบิดา (นายกริม สินธุรัตน์) ซึ่งต่อมาได้เป็นครุภูมิปัญญาไทย ต้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม โดยในกลุ่มวิสาหกิจฯ มีสมาชิกจำนวน 20 คน ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตคือ ผ้าทอ ผ้าตัดเสื้อ ผ้าตัดชุดไทยที่มีลวดลายเฉพาะ ผ้าขาวม้า ต่อมามีการประยุกต์นำผ้าทอไปเป็นส่วนประกอบอื่นๆ เช่น นำมาใช้ตกแต่งโคมไฟ กล่องใส่กระดาษเช็ดหน้า กล่องดินสอ กระเบ้าใส่เครื่องเขียน เป็นต้น นอกจากนั้น ก็มีหน่วยงานเอกชนอื่นๆ มาสั่งผ้าทอเพื่อใช้ในวาระต่างๆ เช่น ผ้าปูโต๊ะ หรือประดับตกแต่ง หรือตัดชุดพนักงาน โดยวิสาหกิจฯได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ เช่น อุตสาหกรรมจังหวัดสงขลาที่ให้ข้อมูลข่าวสารการอกร้านตามงานแสดงสินค้าต่างๆ ของจังหวัด และส่วนกลางในส่วนของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้ให้ช่วยเหลือในการสร้างแผ่นพับและโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้การช่วยเหลือในการอบรมสมาชิกให้ประยุกต์รูปแบบผ้าทอไปเป็นเครื่องใช้อื่นๆ ทั้งช่วยสอนการออกแบบลวดลายใหม่ๆ ทำให้กลุ่มวิสาหกิจได้มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายมากขึ้น และมีปัจจัยประกอบการประจำที่สั่งซื้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ปัญหาอุปสรรคของวิสาหกิจในปัจจุบัน คือ 1) ปัญหาการสืบทอดจากคนรุ่นใหม่น้อยลง เกรงว่าต่อไปจะขาดคนสืบทอดการทอผ้า หน่วยงานของรัฐชี้งควรสนับสนุนให้เยาวชนในท้องถิ่นเข้ามาศึกษาเรียนรู้การทอผ้า โดยทางกลุ่มยินดีที่จะเป็นวิทยากรสอนให้ 2) ขาดแรงงาน เพราะบางครั้งงานที่มีการสั่งซื้อเข้ามาแต่ไม่สามารถดำเนินการได้ทัน เนื่องจากแรงงานมีจำกัด อีกทั้งแรงงานซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มก็ต้องทำอย่างอื่นด้วย ทำให้การทำงานของกลุ่มใช้เวลาค่อนข้างจำกัด 3) วัสดุที่ใช้ไม่ได้เป็นวัสดุดิบของห้องถิ่น ต้องสั่งมาจากส่วนกลาง บางครั้งทำให้เกิดความล่าช้าจนส่งผลกระทบต่องานที่ต้องส่งลูกค้าล่าช้าไปด้วย ทั้งนี้ ทางกลุ่มวิสาหกิจฯ พยายามให้มีการช่วยเหลือด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น อนุรักษ์ลวดลายผ้า อนุรักษ์คนทอผ้าให้สามารถทำงานทอผ้าและมีรายได้เพียงพอในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน

1.5 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านการเคหะสงขลา (ผลิตภัณฑ์ต้นธุรกิจและเส้นใยพีช)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านการเคหะสงขลา (ผลิตภัณฑ์ต้นธุรกิจและเส้นใยพีช) โดยมีนางสมพร นกแก้ว เป็นผู้มีอำนาจทำการแทน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 177/464 หมู่ที่ 9 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมืองสงขลา

จังหวัดสงขลา โดยเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากต้นธูปปูซี่และเส้นไยพิช มาเป็นเครื่องใช้ต่างๆ เช่น ตะกร้า กล่องใส่ทิชชู หมาก และกระเป่า เป็นต้น โดยวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตบางส่วนมาจากในชุมชน เช่น ต้นธูป บางส่วนสั่งซื้อจากภายนอก เช่น เซือกตันกลวย และเส้นไยของใบลาน โดยเริ่มดำเนินกิจการในปี พ.ศ. 2537 เริ่มจากสมาชิกจำนวน 25 คน แต่ปัจจุบันมีสมาชิกเหลือ 18 คน โดยการรวมกลุ่มของชาวบ้านที่มาดำเนินวิสาหกิจนี้ คือ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีรายได้เสริมจากการได้หลัก และการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นมาเพิ่มมูลค่าทางการตลาด ทั้งนี้ กลุ่มวิสาหกิจนี้ ได้รับการสนับสนุนจากหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสงขลา ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค 11 กรมแรงงาน และสำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด ในด้านการฝึกอบรม การพัฒนาทักษะ การให้กลุ่มวิสาหกิจไปจัดแสดงสินค้า โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในงานขายสินค้าที่จัดโดยภาครัฐ จนทำให้เดพกับกลุ่มผู้ประกอบการต่างๆ ที่ gly เป็นลูกค้าประจำในการสั่งซื้อสินค้าอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

1.6 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีหอผ้าบ้านแพรกหา

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีหอผ้าบ้านแพรกหา โดยมีนางปริยาณุช กรณ์ทอง เป็นผู้มีอำนาจทำการแทน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 91 หมู่ที่ 2 บ้านไสขาม ตำบลแพรกหา อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เป็นกลุ่มหัตถกรรมสิ่งทอที่ต้องการสืบทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาการปลูกผ้าฯ การปักด้าย และการทำผ้าในพื้นที่บ้านแพรกหาซึ่งมีมาแต่โบราณ โดยการเกิดขึ้นของกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ และรายได้ให้แก่สตรีในพื้นที่ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการพึ่งพาตนเองของชุมชน ส่งเสริมศักยภาพสตรีให้มีบทบาทในการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางในการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและกลุ่มองค์กรอื่นๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อการพัฒนาชุมชนในทุกๆ ด้าน โดยกลุ่มนี้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2522 ภายใต้กรมพัฒนาชุมชนได้เข้ามาสนับสนุนให้จัดตั้งกลุ่มสตรีหอผ้าบ้านแพรกหา โดยมีคุณบุญอ้อ สุภารเหมินทร์ เป็นประธานกลุ่มในสมัยนั้น กับสมาชิกจำนวนเริ่มต้นที่ 15 คน อย่างไรก็ตาม กลุ่มสตรีหอผ้าบ้านแพรกหา ถือเป็นกลุ่มที่มีระดับความเข้มแข็ง แต่ก็ยังมีปัญหาในการดำเนินการหลายประการ เช่น การพึ่งพิงวัตถุดิบเส้นด้ายในการหอจากภายนอก ทำให้ไม่สามารถควบคุมต้นทุนวัตถุดิบได้ ปัญหาภารณ์ภารณ์แข่งขันของผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกัน เนื่องจากมีกลุ่มหอผ้าในละแวกเดียวกันเกิดขึ้นหลายกลุ่มมาก ส่งผลให้เกิดการแข่งขันสูง เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าว ทำให้สมาชิกกลุ่มสตรีหอผ้าแพรกหา ได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการอนุรักษ์และเผยแพร่ลายผ้าโบราณของห้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักในระดับภาคและระดับประเทศ โดยการศึกษาความเป็นมาและวิธีการทำลายตามราก ลายตราหมก และลายตาราง พร้อมทั้งค้นหาลายผ้าโบราณของห้องถิ่นเพิ่มเติมจากผู้เฒ่าผู้แก่ของชุมชน แล้วนำวิธีการหอผ้าลายโบราณ มาถ่ายทอดให้สมาชิกของชุมชน ทั้งนี้เพื่อสร้างความเป็นเอกลักษณ์และเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผู้ซื้อเห็นคุณค่าของผ้าหอลายโบราณ ซึ่งแตกต่างจากผ้าหอที่สามารถหาซื้อได้ทั่วไปในราคาน้ำเงินกว่า และยังเป็นการสร้างความแตกต่างในสินค้า ซึ่งทำให้ผู้ผลิตสามารถตั้งราคาจำหน่ายได้อย่างสมเหตุสมผล

1.7 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน恐慌บ้านโคกเม้า หมู่ 8

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน恐慌บ้านโคกเม้า หมู่ 8 โดยมี นางอรุณ มาอี้ยด เป็นผู้มีอำนาจทำการแทน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 45 หมู่ที่ 8 ตำบลลงทะเบน้อย อำเภอควบคุม จังหวัดพัทลุง เป็นวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับ OTOP คัดสรร 4 ดาว กลุ่มเกิดการรวมตัวกันขึ้นเนื่องจากต้องการหารายได้เพิ่มเติมจากความไม่เพียงพอในการใช้จ่าย โดยต้องการสร้างผลิตภัณฑ์ที่ใช้ต้นทุนจากในพื้นที่หรือพื้นที่ใกล้เคียง ที่สามารถหาได้ง่าย เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนหรือหมู่บ้านมีงานทำ มีรายได้เสริมมากขึ้น จนปัจจุบันกลายเป็นรายได้หลัก โดยผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้เริ่มแรกเป็นประเภท恐慌ที่สานขึ้นเป็นผ้าปูโต๊ะ ที่ร่องงาน ที่ร่องแก้วน้ำ เสื่อรองนอน เป็นต้น และต่อมาเมื่อมีกลุ่ม恐慌ที่หลากหลายมากขึ้น ทำให้กลุ่มต้องพัฒนาประเภทผลิตภัณฑ์ เพื่อสนองความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนไป โดยกลุ่มมีตลาดประจำที่ส่งผลิตภัณฑ์ออกไปได้อย่างต่อเนื่อง และมีสมาชิกในปัจจุบันประมาณ 20 คน

1.8 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมกระถางพรางบ้านคอกวัว

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมกระถางพรางบ้านคอกวัว โดยมีนายปลื้ม ชูคง เป็นผู้มีอำนาจทำการแทน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 42/1 หมู่ที่ 1 บ้านคอกวัว ตำบลชัยบุรี อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง โดยวิสาหกิจ กลุ่มนี้เริ่มต้นจากนายปลื้ม ชูคง ได้นำกระถางพรางซึ่งเป็นของเหลือใช้ในครัวเรือนกลับมาสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการนำมาประดิษฐ์ เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น กระบอก ทัพพี ข้อน ฯลฯ และสามารถนำไปขายได้ ต่อมาเมื่อมีงานเพิ่มมากขึ้น จึงได้ขยายเพื่อบานมาร่วมกลุ่มกันทำงานกลุ่มกิจใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ผลงานของกลุ่มเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เพราะได้รับการสนับสนุนจาก อุตสาหกรรมจังหวัดพัทลุง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยฯ ได้ นอกจากนี้ยังทำให้กลุ่มมีการออกแสดงสินค้าพร้อมทั้งจำหน่ายไปด้วยตัวงานต่างๆ จนได้กลุ่มลูกค้าต่างๆ ติดต่อเข้ามาเพื่อสั่งซื้อสินค้าอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาจนปัจจุบัน

1.9 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเม็ดพันธุ์ข้าวหอมชลสิทธิ์บ้านคอกวัว

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเม็ดพันธุ์ข้าวหอมชลสิทธิ์บ้านคอกวัว โดยมีนายเลี่ยม รักจันทร์ เป็นผู้มีอำนาจทำการแทน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 55 หมู่ที่ 1 ตำบลชัยบุรี อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง กลุ่มนี้เกิดขึ้นมาภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ จากปัญหาร่องน้ำท่วม พื้นที่นาป่าอยครั้งในจังหวัดพัทลุง ทำให้ข้าวที่ชานาใช้ปลูกอยู่ซึ่งไม่ทนต่อน้ำท่วมซึ่งได้รับความเสียหาย จึงทำให้สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ได้เข้ามาส่งเสริมพันธุ์ข้าวหอมชลสิทธิ์ ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวพระราชทานที่ทนน้ำท่วมฉับพลัน และพัฒนามาจากการผสมพันธุ์ระหว่างพันธุ์ข้าว IR57514 ที่มีคุณสมบัติทนต่อน้ำท่วมฉับพลันกับพันธุ์ข้าวหอมมะลิ 105 โดยใช้เครื่องหมายโมเลกุลที่เกี่ยวข้องกับยืนทนน้ำท่วมและคุณภาพการหุงต้มในการคัดเลือก เม็ดข้าวมีกลิ่นหอม มีปริมาณอะมิโนกรด ประมาณ 14 % ไม่ไวด้วยความสามารถปลูกได้มากกว่า 1 ครั้งต่อปี และสามารถทนอยู่ได้น้ำได้นานถึง 2 อาทิตย์ ผลผลิต

ข้าวเปลือก 900 – 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ ดังนั้น จึงหมายความว่าพื้นที่นาที่เกิดน้ำท่วมขับพลันได้ง่าย จึงได้เกิดการรวมตัวกันขึ้นของเกษตรกรในพื้นที่เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมชลสิทธิ์และผลิตข้าวหอมชลสิทธิ์ แต่ในช่วงหลังก็มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มในเรื่องการตลาด เนื่องจากในพื้นที่จังหวัดพัทลุง นิยมผลผลิตข้าวสังข์หยดเป็นส่วนใหญ่ และจะถูกจำหน่ายออกนอกพื้นที่ เนื่องจากเป็นสายพันธุ์ข้าวที่มีการจดสิทธิ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทำให้มีผลบางต่อการค้าขาย กล่าวโดยสรุปคือ ชาวนาในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ปลูกข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าขายมากกว่าเพื่อการบริโภคในชุมชน ทำให้ผู้ประกอบการค้าข้าวเองก็นิยมแต่ข้าวสังข์หยดไปด้วย

1.10 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวครบางจร管家หัวไทร

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวครบางจร管家หัวไทร โดยมีนายจำเนียร พรหมเรือง เป็นผู้มีอำนาจทำการแทน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 12 หมู่ที่ 2 ตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มนี้ได้รับการรับรองจากการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ให้ได้รับเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับดาวรุ่ง ภายใต้ผลิตภัณฑ์ประเภทข้าว ได้รับการรับรองจากการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้ผ่านการประเมินเตรียมความพร้อมของกลุ่ม ปี พ.ศ. 2560 โครงการส่งเสริมผลิตข้าวอินทรีย์ โดยปัจจุบันกลุ่มนี้สมาชิกประมาณ 20 คน ซึ่งเป็นเกษตรกรที่มีแปลงนาและปลูกข้าวแบบอินทรีย์ทั้งหมด จากจุดเริ่มต้นของการเกิดกลุ่มเพื่อส่งเสริมการปลูกและผลิตข้าวโดยไม่ใช้สารเคมี ทั้งนี้ ทางกลุ่มได้แบ่งประเภทสมาชิกที่ทำนาข้าวเป็นสองประเภท คือ ประเภทข้าวอินทรีย์ และประเภทข้าวปลอดภัย โดยกลุ่มมีโรงสีข้าว เป็นของตนเอง ซึ่งตั้งอยู่บ้านที่ดินสาธารณะที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ตั้งหัวหัวทั้งในส่วนของพื้นที่ตั้งโรงสี อาคารโรงสี และเครื่องจักรต่างๆ โดยช่องทางการจัดจำหน่ายมีหลากหลายช่องทาง เช่น ตั้งหน้าร้าน ณ บริเวณที่ตั้งของกลุ่มวิสาหกิจ ฝากราย ณ ที่ทำการไปรษณีย์ เป็นต้น ทำให้เกิดโอกาสซื้อขายทางตลาดที่หลากหลายภายใต้การสนับสนุนจากภาครัฐ อย่างไรก็ตาม ปัญหาอุปสรรคของกลุ่ม คือ เรื่องต้นทุนการผลิตและความยุ่งยากในการดำเนินงานค่อนข้างสูงเนื่องจากเป็นการผลิตแบบอินทรีย์

1.11 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าบาติก ตำบลเกาะเพชร

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าบาติก ตำบลเกาะเพชร โดยมีนายปฐมพร แซ่เงง เป็นผู้มีอำนาจทำการแทน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 69 หมู่ที่ 3 ตำบลเกาะเพชร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มนี้ได้ดำเนินกิจการมาได้ประมาณ 12 ปี มีสมาชิกกลุ่มจำนวน 13 คน เป็นกลุ่มผลิตเสื้อбаติก ที่มีตลาดหลักคือ หน่วยงานราชการ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคราชการ และมหาวิทยาลัยต่างๆ เป็นต้น โดยที่ผ่านมาได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น การอบรมในด้านต่างๆ เพื่อให้ความรู้สำหรับดำเนินกิจกรรมกลุ่ม อย่างไรก็ตาม ปัญหาหลักของกลุ่ม คือ เรื่องการตลาด เนื่องจากที่ผ่านมา การผลิตเสื้อбаติกของกลุ่มเป็นไปเพื่อขายหน่วยงานภาครัฐเป็นหลัก การไปอุทกงานแสดงงานต่างๆ ที่หน่วยงานภาครัฐจัดขึ้นมาก็สามารถนำไปได้เพียงในจังหวัดหรือพื้นที่ของตนเอง เพราะสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจต่างก็มีภาระทางบ้านที่

ต้องดูแล ทำให้สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเพียงอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้เท่านั้น นอกจากนั้นสินค้ายังมีราคาค่อนข้างแพง ด้วยต้นทุนการผลิตที่แพง เช่น ค่าแรงงานในการตัดเย็บค่าสี เป็นต้น เนื่องจากวัตถุดิบทั้งหมดไม่ได้มาจากภายในชุมชน แต่เป็นวัตถุดิบที่ส่งมาจากการแปรรูปในกรุงเทพมหานครทั้งหมด อย่างไรก็ตามแนวคิดการดำเนินการของกลุ่มในการมาดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ ก็เพื่อเพิ่มรายได้เพื่อนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและช่วยบรรเทาหนี้สินบางประการเท่านั้น

1.12 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ระบุดบ้านควบป้อม

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ระบุดบ้านควบป้อม โดยมีนางกัลยา ภิรมย์รักษา เป็นผู้มีอำนาจทำการแทน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 169 หมู่ 1 บ้านควบป้อม ต.เครือง อ.ชะอวด จ.นครศรีธรรมราช โดยกลุ่มได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2535 มีสมาชิก 25 คน ปัจจุบันมีสมาชิก 95 คน จุดเริ่มต้นของการเกิดกลุ่มนี้เนื่องจากเห็นว่า ระบุดเป็นพืชเส้นใยที่มีจำนวนมากที่ชื่นอยู่ทั่วไปในบริเวณป่าพรุ ของตำบลเครือง หมู่ 1 อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่มีจำนวนมากในพื้นที่ และยังเป็นแหล่งวัตถุดิบที่กลุ่มระบุดอื่นๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงอีกด้วย เช่น จังหวัดพัทลุง จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดตรัง กลุ่มจึงมีแนวคิดในการรวมกลุ่มเพื่อจัดทำผลิตภัณฑ์ที่ทำจากระบุด โดยเริ่มจากเสื่อ จากนั้นเมื่อมีรายได้มากขึ้นจึงต้องยกระดับผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายมากขึ้น จนปัจจุบันกลุ่มสามารถหาตลาดรองรับการจัดส่งสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีหน่วยงานรัฐ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน เป็นต้น ในการเข้าไปเป็นหน่วยงานเสริมสนับสนุน หากตลาดให้ จนทำให้กลุ่มเป็นที่รู้จัก ซึ่งจากการตั้งกลุ่มดังกล่าววนจากเป็นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์แล้ว ยังเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน สร้างงานให้เกิดขึ้นกับผู้คนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง อีกทั้งยังส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันครอบครัวอีกด้วย

1.13 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านเนินม่วง

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านเนินม่วง โดยมีนางมนต์ทา กันนิดา เป็นผู้มีอำนาจทำการแทน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 105/1 หมู่ 4 ตำบลอนหาด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มนี้เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของคนในชุมชนหมู่ที่ 4 นำโดยนางมนต์ทา กันนิดา ที่ได้เลือกให้ผู้คนในชุมชนโดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้าน ค่อนข้างมีความยากไร้ การทำมาหากินค่อนข้างมีจำกัด จึงได้เริ่มรวมตัวกันขึ้นเพื่อศึกษาการทอผ้า จากนั้นนำความรู้มาส่งต่อกันกับคนในชุมชน ประกอบกับได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติฯ ที่ทรงได้เห็นความสำคัญต่อกลุ่มเล็กๆ ดังกล่าว จึงได้สนับสนุนจนเกิดกลุ่มทอผ้าบ้านเนินม่วงขึ้นมา ภายใต้ความพยายามในแบบฉบับหัตถกรรมท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นการหลอมรวมสายใยคนในชุมชนในการร่วมกันسانตอ้อตักษณ์วิถีถิ่นได้ให้อยู่คู่สังคมไทยมาอย่างยาวนาน โดยกลุ่มทอผ้าบ้านเนินม่วง เริ่มต้นเป็นรูปเป็นร่างด้วยการจับตัวเป็นกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นประดิษฐ์งานฝีมือพื้นบ้านโบราณ โดยได้รับแรงหนุนจากพัฒนาชุมชนและการศึกษาอกร่องเรียนนครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนตำบลอนหาด ตั้งแต่เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2528 จนกระทั่งกลายเป็นกลุ่มทอผ้าบ้านเนินม่วงจนถึงทุกวันนี้ เพื่อสืบสาน

วัฒนธรรม การทำผ้าทอยกดอกเมืองคอนไว้ เพื่อเป็นมรดกสืบหอดถึงรุ่นลูกรุ่นหลานต่อไปด้วยความภาคภูมิใจ สำหรับผ้าทอยกดอกจะมีจุดเด่นในเรื่องสีสันและลวดลายที่สะดุดตา นอกจากนี้ยังเน้นเจาะกลุ่มตลาดที่มีเป้าหมายชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานรัฐ กลุ่มองค์กร และเอกชนภาคธุรกิจทั้งในและนอกพื้นที่ ที่สำคัญคุณภาพงานถักหอ นอกจากระยะประณีต วิจิตรบรรจงแล้ว เนื้อผ้ายังแน่นดูแลรักษาง่าย ทนทาน ใช้ กับเครื่องซักผ้าได้ สีไม่ตก และยังคงดีในการสวมใส่ให้เข้ากับบุคลิกสมัยปัจจุบัน จนสร้างชื่อเสียงและเป็นที่ รู้จักของคนในวงกว้าง ภายใต้การควบคุมคุณภาพภายหลังจากการผลิตของสมาชิกโดยสมาชิกในชุมชน ร่วมกันกำหนดและควบคุมกันเอง อย่างไรก็ตาม กลุ่มนี้ถือว่ามีความเข้มแข็งด้านการตลาดภายใต้การ ยืนหยัดด้วยสมาชิกกลุ่มเอง

2. ผลสรุปคำว่า “เครือข่าย” ภายใต้ความหมายในมิติมุมมองของแต่ละวิสาหกิจชุมชนของ พื้นที่ศึกษา

จากการไปชักชวนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ศึกษา มาสนทนากลุ่มย่อย (group discussion) ในมิติมุมมองด้านความหมายของคำว่า “เครือข่าย” ว่ามีความหมายอย่างไร ซึ่งเป็นความหมายในมิติของ ชาวบ้านซึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มาร่วมพัฒนาเครือข่าย เพื่อค้นหา牟มมองและความเข้าใจ ของสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาครั้งนี้ว่ามีความคิดเห็นต่อคำว่า “เครือข่าย” อย่างไร หรือ หมายถึงอะไร เพื่อที่ทางคณะผู้วิจัยสามารถประเมินได้ว่าสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนมีความเข้าใจต่อคำว่า “เครือข่าย” ซึ่งถือเป็นคำสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ว่ามีมากน้อยอยู่ในระดับใด รวมทั้งยังเป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันในนิยามของคำว่า “เครือข่าย” ระหว่างคณะผู้วิจัยกับสมาชิก ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ศึกษาอีกด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการดำเนินงานวิจัยในขั้นตอนต่อไป เนื่องจากการค้นหารายละเอียดในประเด็นนี้ จะเป็นตัวบ่งชี้ให้ทราบถึงองค์ประกอบของเครือข่ายที่พึงควรมี ของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เห็นถึงจุดเชื่อมโยงของเนื้อหา และนำไปสู่ประเด็นชวนวิเคราะห์ และเชื่อมโยงเครือข่ายต่อไป ซึ่งทั้ง 13 วิสาหกิจชุมชน ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับมิติมุมมองต่อคำว่า “เครือข่าย” ไว้อย่างหลากหลายและมีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งสามารถสรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้

- กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- องค์กร
- กลุ่มที่มีสมาชิก
- การเกากลุ่มของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- การติดต่อกันระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- การพึ่งพากัน
- การรู้จักกันระหว่างกลุ่มในต่างพื้นที่
- ความรักและสามัคคีที่มีต่อกัน
- การเชื่อมโยงการดำเนินงานกัน

- การเป็นเพื่อนกัน
- การรวมตัวขององค์กรต่างๆ ที่มีความคิดเป็นแนวเดียวกัน
- การรวมกลุ่มกัน
- การสร้างความผูกพันและสามารถให้การช่วยเหลือกันได้
- มีลักษณะการแลกเปลี่ยนทางความคิด
- มีการพับประกันและมีการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน
- การมีกิจกรรมที่ดำเนินการท่าไกส์เคียงกัน
- มีการแบ่งปันซึ่งกันและกัน
- การร่วมกันเรียนรู้ประสบการณ์
- มีการทำงานร่วมกับองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- การร่วมมือกันดำเนินงาน
- การรวมตัวกัน
- การมาร่วมกันแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกัน
- การเชื่อมโยง
- มีลักษณะการติดต่อระหว่างกัน และมีการประชาสัมพันธ์
- เครือข่ายต้องมีบทบาทหน้าที่ของสมาชิก
- มีการทำงานร่วมกันของกลุ่มและระหว่างกลุ่ม
- มีการเสียสละและช่วยเหลือกัน
- การสื่อสารต่อกันผ่านช่องทางต่างๆ

จากมิติมุ่งดังกล่าวข้างต้น พบร่วม สมชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ศึกษามองว่า เครือข่าย เป็นกลุ่มหรือทีม รวมถึงสมาชิกที่เกิดขึ้นภายในชุมชนก่อน จากนั้นจึงมีการเชื่อมโยงเครือข่ายที่เป็นการ เชื่อมโยงเข้าหากัน และสามารถพึ่งพา กันได้ มีความรัก ความสามัคคีกันภายในเครือข่าย ซึ่งประเด็นนี้แสดง ให้เห็นถึงคำว่าเครือข่ายนั้นจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเป็นสมาชิกภายในด้วยกัน และมีกลุ่มที่มากกว่า 1 กลุ่ม ที่มีความผูกพันกันเป็นเหมือนเพื่อน พี่น้อง ที่สามารถร่วมแลกเปลี่ยนเรื่องราวต่างๆ ใน การ ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ทั้งความรู้ เนื้อหา ประสบการณ์ ให้แก่กันและกัน รวมถึงองค์กรและ หน่วยงานที่เข้ามามีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกันในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเพื่อการแบ่งปัน ซึ่งกันและกัน มีผลประโยชน์และการแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อจะดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ถ้าเป็นในด้าน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ก็จะเป็นในลักษณะของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของแต่ละแห่งมาแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นกัน มีการพับประภูมิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งอาจอยู่กันต่างพื้นที่ โดยอาศัยการทำกิจกรรมได กิจกรรมหนึ่งที่มีเหมือนกันมาช่วยเหลือและร่วมดำเนินการ ตลอดจนกลุ่มคนที่สามารถเข้าใจประเด็น เรื่องราวได้เรื่องราวหนึ่ง มีประสบการณ์และความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เหมือนกัน ประเด็นนี้เมื่อ

จำแนกออกมารูปแบบเป็นชุดเนื้อหา กีฬามาก็พบเห็นได้ถึงกิจกรรม ความสัมพันธ์ หน่วยงาน และองค์กรร่วมอื่นๆ ที่มีลักษณะการประสานงานกันและนำมาซึ่งการร่วมมือกันในการทำงานอย่างโดยย่างหนัก ทั้งนี้ อาจเป็นลักษณะการแลกเปลี่ยนเชิงข้อมูลข่าวสาร หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกัน ซึ่งองค์ประกอบของเครือข่ายต้องมีบทบาทหน้าที่ที่ช่วยเชื่อมประสานให้เกิดลักษณะการดำเนินการหรือกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม

3. ผลสรุปคำว่า “วิสาหกิจชุมชน” ภายใต้ความหมายในมุมมองแต่ละวิสาหกิจชุมชนของพื้นที่ศึกษา

จากการไปชักชวนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ศึกษา มาสนทนากลุ่มย่อย (group discussion) ในมิติมุมมองด้านความหมายของคำว่า “วิสาหกิจชุมชน” ว่ามีความหมายว่าอย่างไร ซึ่งเป็นความหมายในมิติของสมาชิกในกลุ่mvิสาหกิจชุมชน เพื่อค้นหาความรู้ความเข้าใจของสมาชิกในกลุ่mvิสาหกิจชุมชน ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายศึกษาว่ามีความคิดเห็นต่อคำว่า “วิสาหกิจชุมชน” อย่างไร หรือหมายถึงอะไร เพื่อที่ทางคณะผู้วิจัยจะได้ประเมินได้ว่า สมาชิกในกลุ่mvิสาหกิจชุมชนมีความเข้าใจต่อคำว่า “วิสาหกิจชุมชน” ซึ่งถือเป็นคำสำคัญในการวิจัยครั้งนี้มากน้อย แค่ไหน รวมทั้งยังเป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันในนิยามของคำว่า “วิสาหกิจชุมชน” ระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่mvิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ ต่อการดำเนินงานวิจัยในขั้นต่อไป เนื่องจากประเด็นนี้จะเป็นตัวบ่งชี้ให้ทราบถึงทัศนะของสมาชิกในกลุ่mvิสาหกิจชุมชนที่ได้มีการดำเนินการวิสาหกิจชุมชนว่าเข้าคิดเห็นอย่างไร ซึ่งเงื่อนไขการแสดงความคิดเห็น ต่อความหมายของคำว่า “วิสาหกิจชุมชน” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ได้ตีกรอบความหมายใดๆ เนื่องจากต้องการให้สมาชิกบอกถึงว่าคำดังกล่าวมีความหมายอย่างไร เพื่อให้เห็นถึงองค์ประกอบของคำว่า “วิสาหกิจชุมชน” ในมิติมุมมองของสมาชิกอย่างแท้จริง ดังรายละเอียดผลการศึกษา ซึ่งสามารถสรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้

- ธุรกิจของชุมชนที่ดำเนินการโดยชุมชนเอง
- การบริหารจัดการโดยชุมชนและเพื่อชุมชนเอง
- ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตัวเองได้
- การอนรักษาระบบนิเวศและทรัพยากรของชุมชนโดยนำมาเป็นวัตถุดิบ
- การสร้างความสามัคคีของคนในชุมชน
- สมาชิกชุมชนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ เพื่อประโยชน์ของสมาชิกในชุมชน
- การรวมตัวกันของคนในชุมชนเพื่อดำเนินงานพัฒนาและจัดทำผลิตภัณฑ์
- สมาชิกในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดทิศทาง วางแผน การจัดการ ประสานงานในเรื่องการสร้างงาน

สร้างรายได้ในพื้นที่

- การดำเนินงานเป็นกลุ่มของคนในชุมชนที่มีการตั้งเป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกัน

จากมิติมุมมองดังกล่าวข้างต้น พบว่า สมาชิกในกลุ่mvิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ศึกษามองว่า วิสาหกิจชุมชน เป็นเรื่องของการบริหารจัดการธุรกิจโดยชุมชน โดยคนในชุมชนเป็นผู้ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผิดชอบ ในฐานะการเป็นสมาชิก โดยมีเป้าหมายเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้นกว่าเดิม

และเป็นการสร้างและกระจายรายได้ในชุมชน ทำให้ชุมชนมีกิจกรรมการดำเนินงานร่วมกัน และเกิดความสามัคคีของคนในชุมชน การดำเนินงานโดยชุมชน ซึ่งชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินงาน ซึ่งจำเป็นต้องช่วยกันคิด ช่วยดำเนินการ เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยสมาชิกชุมชนที่เข้าร่วมกลุ่มนี้ส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นคิดและตัดสินใจทำ รับผลประโยชน์/รับผลกระทบร่วมกัน การตั้งเป้าหมายหลักร่วมกัน ทั้งนี้ วิสาหกิจชุมชนเกือบทุกกลุ่ม สมาชิกส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างมาก ทำให้สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ศึกษา แสดงออกถึงความเรียบง่าย ชอบการแลกเปลี่ยนสนทนาระหว่างกันมากกว่า การตั้งเป้าสร้างรายได้ที่มาก โดยเน้นพอประมาณเป็นหลัก และมีแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่มีและทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของกลุ่มอย่างชัดเจน

4. หน่วยงานที่ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคิดว่าควรเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและมาร่วมอยู่ในเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าเส็บสังขลา

จากการสนทนากลุ่มย่อย เมื่อกล่าวถึงความคาดหวังของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนว่าต้องการให้หน่วยงาน และ/หรือองค์กรใดบาง เข้ามาเป็นเพื่อนคุ้มครองและร่วมทำงาน รวมถึงเป็นภาคี เพื่อให้การดำเนินการเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความเข้มแข็งและสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในภาพรวมก็สรุปได้ว่า มีทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน NGO สื่อมวลชน หรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง ในส่วนของรายละเอียดหน่วยงานที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป้าหมายในพื้นที่การศึกษารังนี้คิดว่าควรเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและมาร่วมอยู่ ในเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าเส็บสังขลา ในมิติสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะสภาพภูมิศาสตร์ การจัดการกลุ่ม และผลิตภัณฑ์ ดังรายละเอียดผลการศึกษา ซึ่งสามารถสรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้

- พัฒนาชุมชน
- องค์กรอาหารและยา
- สำนักงานอุตสาหกรรม
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
- สาธารณสุขจังหวัด
- เกษตรอำเภอ
- องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- เทศบาล
- องค์การบริหารส่วนตำบล
- หน่วยงานในด้านการวิจัยต่างๆ
- สื่อมวลชน
- หน่วยงานทางด้านการศึกษา ทั้งระดับโรงเรียน และระดับมหาวิทยาลัย

- กรรมการท่องเที่ยว
- นักท่องเที่ยว
- หน่วยงานด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
- ผู้ประกอบการ
- กรรมการข้าว
- นักวิชาการ
- บริษัททัวร์
- กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5. ลักษณะกลุ่มคนที่พบในเวทีจัดประชุมระดมความคิดเห็นในกลุ่mvิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ศึกษา

จากการดำเนินงานโดยการจัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็นของกลุ่mvิสาหกิจชุมชนเป้าหมายในพื้นที่ศึกษาครั้งนี้ในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าเรือบับสิงห์ และจากการสังเกตการณ์กลุ่mvิสาหกิจชุมชน พบร่วมสามารถแบ่งลักษณะกลุ่มคนหรือผู้เข้าร่วมพูดคุยและสนทนาระดมความคิดเห็น ออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักพูดนักทำ

บุคคลกลุ่มนี้มักจะเป็นกลุ่มผู้นำในการดำเนินงานกิจกรรม รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า บุคคลกลุ่มนี้จะเป็นกลไกในการซื่อมประสานระหว่างกลุ่mvิสาหกิจชุมชนกับหน่วยงานภายนอกท้องถิ่นระดับจังหวัดและหน่วยงานภายนอก โดยการศึกษาครั้งนี้ทางคณะกรรมการผู้วิจัยได้พยายามนำบุคคลกลุ่มนี้มาพบปะกับกลุ่mvิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เกิดช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการพูดคุยอย่างต่อเนื่อง แม้จะเป็นการดำเนินงานวิสาหกิจภายใต้ผลิตภัณฑ์ทั้งที่เหมือนกันและต่างกัน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มนักพูดแต่ไม่ค่อยได้ทำ

บุคคลกลุ่มนี้แต่ละกลุ่mvิสาหกิจชุมชน เมื่อลงไปทำการศึกษาและจัดเวทีเพื่อประชุมกลุ่มสำหรับการจัดกิจกรรม ในแต่ละกิจกรรมจะพบบุคคลกลุ่มนี้ประมาณ 1 คน ต่อเวทีการจัดประชุม ซึ่งจะเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ตีมาก อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่มีความคิดที่ตีมาก แต่มีชวนทำกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมกัน บุคคลเหล่านี้มักจะใช้คำว่า “ทำไม่ได้” หรือ “ไม่มีเวลา” หรืออื่นๆ เช่น “มันต่างกัน” ที่เป็นคำพูดในลักษณะบ่ายเบี่ยงเพื่อไม่ให้ตนเองต้องเป็นผู้ปฏิบัติสำหรับการลงไปทำงานวิจัยเพื่อสร้างเครือข่ายในครั้งนี้

กลุ่มที่ 3 กลุ่มนักทำแต่ไม่พูด

กลุ่มดังกล่าวมีส่วนมากจะเป็นผู้หญิง หรือกลุ่มแม่บ้านที่เป็นสมาชิกของกลุ่mvิสาหกิจชุมชน ซึ่งจะเป็นนักปฏิบัติที่ดีเยี่ยม บุคคลกลุ่มนี้จะมีความคิดสร้างสรรค์ ชอบทำงานเป็นกลุ่ม และอยู่กับเพื่อนร่วมสมาชิกเป็นหลัก นอกจากนี้ ก็จะเป็นกลุ่มคนที่อยู่ช่วยงานกลุ่มผู้นำ (กลุ่มนักพูดนักทำ) ซึ่งกลุ่มนักทำแต่ไม่พูดนี้ มักเป็นกลุ่มนุนเสริมกลุ่มนักทำนักพูด และกลุ่มนักทำนักพูด มักจะพึ่งพาได้จากบุคคลกลุ่มนี้

อย่างไรก็ตาม จากการลงสำรวจและการจัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็นในพื้นที่ศึกษา พบว่า ทุกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีลักษณะคนกลุ่มแรก (กลุ่มนักพูดนักทำ) ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่คณะผู้วิจัยประสานงานอยู่ และมีบางกลุ่มที่ไม่พบในหลายชุมชน โดยกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีผลต่อการสร้างหรือเชื่อมโยงเครือข่าย การจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการวิจัยครั้งนี้ โดยผลการสังเกตดังกล่าว สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มคนที่พบในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ศึกษาจากการสังเกตของคณะผู้วิจัย

ประเด็น	กลุ่มนักพูดนักทำ	กลุ่มนักพูดแต่ไม่ค่อยทำ	กลุ่มนักทำแต่ไม่ค่อยพูด
E1*	✓	na	✓
E2*	✓	na	✓
E3*	✓	✓	✓
E4*	✓	na	✓
E5*	✓	na	✓
E6*	✓	na	✓
E7*	✓	na	✓
E8*	✓	na	✓
E9*	✓	✓	✓
E10*	✓	na	✓
E11*	✓	na	✓
E12*	✓	✓	✓
E13*	✓	na	✓

* หมายเหตุ:

E1 = กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชุมชนแม่บ้านเกษตรบ้านบ่อใหม่ (หัตถกรรมไทย) จ.สงขลา

E2 = กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านคลองฉนาน (น้ำตาลแครง) จ.สงขลา

E3 = กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางดานศิลปะประดิษฐ์ จ.สงขลา

E4 = กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอเกาะயอ กลุ่มร่มไทร จ.สงขลา

E5 = กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านการเคหะสงขลาผลิตภัณฑ์ต้นธัญปุยชีและเส้นใยพืช จ.สงขลา

E6 = กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีทอผ้าบ้านแพรกหา จ.พัทลุง

E7 = กลุ่มวิสาหกิจชุมชนระบุดบ้านโคกมา หมู่ 8 จ.พัทลุง

E8 = กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมกระลามะพร้าวบ้านคอกวัว จ.พัทลุง

E9 = กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิสิทธิ์บ้านคอกวัว จ.พัทลุง

E10 = กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวครัวบ่วงจรอ่ำเกอหัวไทร จ.นครศรีธรรมราช

E11 = กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าบาติก ตำบลเกาะเพชร จ.นครศรีธรรมราช

E12 = กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์กระเจดบ้านควนป้อม จ.นครศรีธรรมราช

E13 = กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านเนินม่วง จ.นครศรีธรรมราช

na = ไม่ปรากฏกลุ่มคนนั้นๆ ในชุมชน (จากการสังเกตในช่วงการลงพื้นที่วิจัย)

6. ผลการดำเนินงานในกระบวนการหารือเพื่อวางแผนเป้าหมายร่วม (กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในแต่ละจังหวัด)

หลังจากการลงพื้นที่จัดประชุมกลุ่มย่อยในแต่ละวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ศึกษา ทั้ง 13 กลุ่มเสริมสิ้นแล้ว ทำให้ได้ข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาใช้เป็นประเด็นร่วมในการหารือเพื่อสร้างเครือข่ายในการวิจัยครั้งนี้ ต่อมาในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2560 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมประชุมและดูงานระหว่างกลุ่มวิสาหกิจ ครั้งที่ 1 ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จังหวัดพัทลุง โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 กลุ่ม ต่อมาวันที่ 11 พฤศจิกายน 2560 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมประชุมและดูงานระหว่างกลุ่มวิสาหกิจ ครั้งที่ 2 ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จังหวัดสงขลา โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพัทลุง ที่เป็นพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 กลุ่ม และวันที่ 18 พฤศจิกายน 2560 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมประชุมและดูงานระหว่างกลุ่มวิสาหกิจ ครั้งที่ 3 ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ที่เป็นพื้นที่ศึกษาทั้ง 5 กลุ่ม โดยการร่วมกิจกรรมประชุมและดูงานระหว่างกลุ่มวิสาหกิจทั้ง 3 ครั้ง จะมีตัวแทนแต่ละกลุ่มวิสาหกิจเข้าร่วมประมาณ 4 – 5 ท่าน โดยทั้ง 3 ครั้งจะเน้นพูดคุยสร้างความเข้าใจและขอความเห็นเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และศึกษาดูงานการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่างๆ ของพื้นที่ศึกษา เพื่อเป็นการเปิดโอกาสศึกษาและสร้างมุ่งมองที่ดีต่อความสำคัญในการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย โดยกิจกรรมการประชุมแต่ละครั้ง คณะผู้วิจัยได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมประชุมและดูงานระหว่างกลุ่มวิสาหกิจร่วมกันในแต่ละครั้งว่า เพื่อให้มีเวทีในการวางแผนเป้าหมายร่วมกันว่าเครือข่ายการจัดการวิสาหกิจชุมชน ที่แต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ให้ความหมายกันไว้ในครั้งเมื่อ คณะผู้วิจัยลงพื้นที่จัดประชุมกลุ่มย่อยในแต่ละกลุ่มวิสาหกิจนั้น ความมีเป้าหมายและแผนดำเนินการอย่างไร เพื่อที่จะทำให้เครือข่ายที่กำลังสร้างขึ้นอันจะเป็นต้นแบบของการวิจัยครั้งนี้ สามารถขับเคลื่อนไปได้ โดยรายละเอียดผลการศึกษาเกี่ยวกับเป้าหมายในมุ่งมองของผู้เข้าร่วมกิจกรรม สามารถสรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้

1. เพื่อเชื่อมโยงความสามัคคีของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
2. เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ ของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ศึกษาให้ได้รู้จักกัน
3. เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกิดการพัฒนาในทางที่ดีขึ้นในด้านการบริหารจัดการ

4. เพื่อสร้างให้เกิดการประชาสัมพันธ์การทำงานของเครือข่ายกลุ่mvิสาหกิจชุมชน
5. เพื่อนำเสนอเรื่องผลิตภัณฑ์ของแต่ละกลุ่mvิสาหกิจชุมชนที่หลากหลายและมีคุณภาพ
6. เพื่อร่วมประชาสัมพันธ์ในเรื่องของกลุ่mvิสาหกิจชุมชนของสมาชิกกลุ่mvิสาหกิจชุมชน
7. เพื่อร่วมพัฒนากลุ่mvิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนโดยมีการบริหารจัดการที่ดีขึ้น และสมาชิกกลุ่mvิสาหกิจชุมชนเครือข่ายมีความรู้ในด้านของการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่หลากหลายมากขึ้น
8. เพื่อให้เกิดการร่วมมือกันทำงานในส่วนที่สามารถร่วมมือกันได้ระหว่างกลุ่mvิสาหกิจชุมชน เครือข่ายในโอกาสต่างๆ ที่สำคัญ หรือสร้างพลังร่วมกันในการสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ
9. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทศนคติ แนวคิด และรูปแบบการบริหารจัดการของแต่ละกลุ่mvิสาหกิจชุมชน

จากนั้น ก็เริ่มกระบวนการสร้างแผนดำเนินงานว่าจะดำเนินการอย่างไร เพื่อให้สามารถบรรลุ เป้าหมายที่วางไว้ โดยรายละเอียดผลการศึกษาเกี่ยวกับแผนดำเนินงานเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ในมุมมองของผู้เข้าร่วมกิจกรรม สามารถสรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้

1. จัดอบรมร่วมกันของแต่ละกลุ่mvิสาหกิจชุมชน โดยเชิญองค์กรที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้
2. จัดอบรม/กิจกรรมที่แต่ละกลุ่mvิสาหกิจชุมชนมาร่วมกันเพื่อระดมความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ตามที่กำหนด ภายใต้ความเมื่อยล้าและความแตกต่างของรูปแบบการบริหารจัดการ และรูปแบบผลิตภัณฑ์
3. มีการศึกษาดูงานในแต่ละกลุ่mvิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในเครือข่ายแต่ละแห่งทั้ง 3 จังหวัด
4. การสร้าง Facebook และ line ของกลุ่มเพื่อสร้างเครือข่ายและใช้ติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน
5. แลกเปลี่ยน E-mail และเบอร์โทรศัพท์ส่วนตัวเพื่อใช้ติดต่อซึ่งกันและกัน สำหรับใช้ในการติดต่อสื่อสารกันระหว่างกลุ่mvิสาหกิจชุมชนทั้งภายในจังหวัดและจังหวัดอื่นในพื้นที่ลุ่มน้ำ
6. จัดทำสื่อในโซเชียลมีเดียเพื่อเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์กลุ่mvิสาหกิจชุมชนเครือข่าย
7. การนำเสนอจุดเด่นของตัวเองมีอยู่ในแต่ละกลุ่mvิสาหกิจชุมชน
8. กำหนดเส้นทางการเดินทางและมีแผนที่บอกชัดเจนเกี่ยวกับที่ตั้งของกลุ่mvิสาหกิจชุมชน เครือข่าย เพื่อสร้างความสะดวกแก่ผู้สนใจ
9. หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องมาช่วยประชาสัมพันธ์และอำนวยความสะดวกให้กับกลุ่mvิสาหกิจชุมชน
10. การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งข้อดีและข้อเสีย โดยการจำลองเป็นผู้ซึ่ง ผู้ประกอบการ หรือนักท่องเที่ยว เพื่อไปสัมผัสสิ่งที่เกิดขึ้นจริงของแต่ละกลุ่mvิสาหกิจชุมชน จากนั้นนำปัญหาหรือข้อด้อย มาพูดคุยกันเพื่อนำไปสู่การปรับปรุง โดยให้หน่วยงานหรือวิสาหกิจชุมชนเครือข่ายได้ร่วมกันกำหนดวิธีแก้ปัญหา จากนั้น มีการสรุปและการประเมินผล
11. การกำหนดเป็นโปรแกรมการศึกษาดูงานหรือท่องเที่ยวของกลุ่mvิสาหกิจชุมชนเครือข่ายในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

หลังจากนี้ คณะกรรมการได้บรรยายบอกเล่าถึงลักษณะการบริหารจัดการ รูปแบบผลิตภัณฑ์ และความแตกต่างในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง 13 กลุ่ม ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จากนั้น คณะกรรมการได้ตั้งคำถามเพื่อให้ช่วยกันระดมความคิดเห็นต่อว่า “หากเราจะไปที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ ที่มี ทั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีผลิตภัณฑ์ทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันในพื้นที่ลุ่มน้ำของกลุ่มเครือข่ายในพื้นที่ ศึกษาทั้งหมด เราต้องการดูอะไร” ซึ่งรายละเอียดผลการศึกษา สามารถสรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้

1. ดูความเป็นอยู่ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น
2. อยากรู้ไปเชื่อมโยงความสัมพันธ์แต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ
3. เรียนรู้ระบบในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
4. เรียนรู้ระบบงานด้านการตลาด
5. ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น
6. เรียนรู้ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น
7. กิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
8. วิธีการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น
9. แนวทางการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
10. ระบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มต่างๆ ที่มีความโดดเด่น เพื่อนำกลับมาพัฒนาและประยุกต์ใช้ในการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตนเอง
11. ศึกษาเรื่องของการประชาสัมพันธ์และการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น

7. ผลการดำเนินการประชุมระดมสมองร่วมเพื่อพัฒนาเครือข่ายร่วมกันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

หลังจากคณะกรรมการได้ดำเนินการจัดกิจกรรมประชุมและดูงานระหว่างกลุ่มวิสาหกิจ ครั้งที่ 1 ในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2560 ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จังหวัดพัทลุง โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 กลุ่ม ต่อมาดำเนินกิจกรรมประชุมและดูงานระหว่างกลุ่มวิสาหกิจ ครั้งที่ 2 ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2560 ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จังหวัดสงขลา โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพัทลุง ที่เป็นพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 กลุ่ม และดำเนินกิจกรรมประชุมและดูงานระหว่างกลุ่มวิสาหกิจ ครั้งที่ 2 ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2560 ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา ที่เป็นพื้นที่ศึกษาทั้ง 5 กลุ่ม ที่ได้ร่วมระดมความคิดเห็นเพื่อออกแบบกิจกรรมและประเด็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครือข่ายในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ทั้ง 3 จังหวัด รวม 13 กลุ่มวิสาหกิจ

จากนั้น ได้มีการจัดประชุมระดมสมองร่วม เพื่อพัฒนาเครือข่ายร่วมกัน ในวันที่ 2 ธันวาคม 2560 โดยผลจากการประชุมดังกล่าว ได้มีการสร้างกรอบกิจกรรมและประเด็นที่ต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ตลอดจนการหาแนวทางร่วมกันเพื่อพัฒนาเป็นเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้ คือ ศึกษาโอกาสและแนวทางความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งภายใต้กิจกรรมดังกล่าว นี้ คณะกรรมการผู้ว่าจัดหวังว่าจะเกิดผลลัพธ์ดังนี้

- 1) เกิดการสื่อสารแบบแนวรabe ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ศึกษาในแต่ละจังหวัด ทั้ง 3 จังหวัด ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
- 2) เกิดเครือข่ายเพื่อน (เครือข่ายอย่างไม่เป็นทางการ)
- 3) ทราบโอกาสและความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
- 4) ทราบถึงข้อจำกัดในการเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

โดยผลการศึกษาในส่วนนี้ คณะกรรมการผู้ว่าจัดขึ้นนำเสนอผลการดำเนินการประชุมระดมสมองร่วมเพื่อพัฒนาเครือข่ายร่วมกันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ได้แก่ ประเด็นในการสนับสนุนผ่านกิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่าย และผลการดำเนินกิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่าย

7.1 ประเด็นในการสนับสนุนผ่านกิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่าย

การดำเนินการประชุมระดมสมองร่วมเพื่อพัฒนาเครือข่ายร่วมกันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ที่จัดขึ้นในวันที่ 2 ธันวาคม 2560 นั้น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ร่วมกันกำหนดประเด็นในการสนับสนุนผ่านกิจกรรมประชุมและดูงานระหว่างกลุ่มวิสาหกิจ ครั้งที่ 1 ในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2560 ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จังหวัดพัทลุง กิจกรรมประชุมและดูงานระหว่างกลุ่มวิสาหกิจ ครั้งที่ 2 ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2560 ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จังหวัดสงขลา และกิจกรรมประชุมและดูงานระหว่างกลุ่มวิสาหกิจ ครั้งที่ 3 ในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2560 ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสามารถสร้างเป็นประเด็นหลักได้ 3 ประเด็น ได้แก่

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีความต้องการที่จะร่วมเป็นเครือข่ายกันหรือไม่ หากต้องการที่จะร่วมเป็นเครือข่ายจะเป็นเครือข่ายอะไร หรือเครือข่ายด้านไหน โดยเป้าหมายของประเด็นดังกล่าว นี้ เพื่อต้องการที่จะทราบว่าชุมชนที่เป็นผู้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายนั้น จะรวมหรือสร้างโอกาสในการพัฒนาเครือข่ายอย่างไร รวมทั้งขั้นตอนหรือวิธีการในการสร้างเครือข่าย การหาจุดร่วมของเครือข่าย และเป้าหมายของเครือข่าย

2. แล้วจะทำย่างไร เนื่องจากมีอุปสรรคหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็น เช่น ระยะเวลา ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ ความเหมือนของผลิตภัณฑ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาหรือเชื่อมโยง

เครือข่าย นอกจานี้ ยังมีปัญหาในเรื่องงบประมาณสนับสนุนแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเป้าหมาย คือ ใช้ประเด็นดังกล่าวเป็นแนวทางของการพัฒนาเครือข่าย โดยการก้าวข้ามเงื่อนไขเหล่านี้

3. หลังจากนี้แล้ว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเหล่านี้อย่างจะทำอะไรต่อไป เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวจะเป็น การยืนยันถึงเป้าหมายหลักของการพัฒนาหรือเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งอาจจะไม่ใช่เครือข่ายระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แต่อาจเป็นเครือข่ายระหว่างองค์กรชุมชน องค์กรภาครัฐ และ องค์กรภาคเอกชน/ผู้ประกอบการก็ได้ ซึ่งอาจทำให้เห็นว่าการเชื่อมโยงเครือข่ายจึงไม่ใช่การนำเอกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนมาเป็นเครือข่ายกัน แต่อาจจะเป็นการนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ร่วมกัน เพื่อร่วมกันใช้ความรู้ที่มีของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมาจัดการเฝ้าระวังและพัฒนา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของตนเอง ซึ่งจะเป็นเครือข่ายทางอ้อม (indirect network) ด้านการจัดการความรู้

7.2 ผลการดำเนินกิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่าย

ผลจากการดำเนินกิจกรรมประชุมระดมสมองร่วมเพื่อพัฒนาเครือข่ายร่วมกันของกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ที่จัดขึ้นในวันที่ 2 ธันวาคม 2560 เพื่อร่วมให้ความคิดเห็น ต่อประเด็นต่างๆ สำหรับการพัฒนา/เชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ ทะเลสาบสงขลา ซึ่งผลจากการบูรณาการร่วมกัน นำมาสู่การสร้างเคราะห์ข้อมูลและการสร้างข้อสรุป แบบอุปนัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ต่างๆ ของการวิจัยครั้งนี้ ดังรายละเอียดในบทที่ 5 โดยผลลัพธ์จากการ ดำเนินกิจกรรม สามารถสรุปได้ตามหัวข้อกระบวนการสนับสนุน ดังนี้

7.2.1 ความต้องการที่จะร่วมเป็นเครือข่าย และเพราะะไว้

จากการร่วมแสดงความเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม พบร่วมกันในที่นี่มีความต้องการที่จะเข้าร่วม เป็นเครือข่ายอย่างมาก อันเนื่องจากเหตุผลต่างๆ เช่น

- เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
- เกิดการช่วยเหลือหรือส่งเสริมงานด้านการตลาดร่วมกัน
- มีการแจ้งข้อมูลสำคัญของแต่ละวิสาหกิจชุมชนเพื่อการบอกรับ เช่น จุดเด่นของวิสาหกิจชุมชน เครือข่าย

- เกิดการเพิ่มรายได้ที่มากขึ้น เมื่อมีเครือข่ายการจัดการร่วมกัน
- ทำให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาร่วมส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานของวิสาหกิจชุมชนมากขึ้น
- ทำให้เกิดการส่งเสริมการสร้างรายได้ซึ่งกันและกัน เกิดการแบ่งปันผลประโยชน์ ภายใต้ ผลิตภัณฑ์ทั้งที่เหมือนและต่างกัน
- ทำให้ได้ความรู้และความคิดที่ไม่ได้เดี่ยว ได้ช่วยลดจุดบอดซึ่งกันและกัน เป็นการเพิ่มความรู้ และได้นำข้อมูลมาเป็นแบบอย่างซึ่งกันและกัน
- เกิดเครือข่ายที่กว้างขวางขึ้น นอกเหนือจากวิสาหกิจชุมชนในอำเภอหรือจังหวัดเดียวกัน

- เกิดความสะดวกในการติดต่อสื่อสารมากขึ้น
- เกิดความเป็นพิเศษหรือสิทธิพิเศษในบางประการระหว่างวิสาหกิจชุมชนที่เป็นเครือข่าย
- เกิดเป็นกลุ่มก้อนระหว่างกัน (ตัวอย่าง 13 กลุ่mwิสาหกิจใน 3 จังหวัด ในพื้นที่ลุ่มน้ำทalestan สงขลา) ทำให้เกิดเป็นต้นแบบของเครือข่าย มองเห็นในเชิงรูปธรรม
- เกิดภาพรวมของความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนในระดับรากแก้วสู่ระดับพื้นที่และระดับประเทศ (ความเข้มแข็งจากล่างขึ้นบน)
- เป็นการช่วยสร้างสังคมแห่งความดี (เกิดกลุ่มสร้างความดี ร่วมทำความดี เกิดกิจกรรมที่ร่วมกัน)
- เป็นห้องเรียนที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในทุกมิติของสมาชิกเครือข่าย
- เกิดการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์/การแลกเปลี่ยนลูกค้า/เกิดกำไรที่มากขึ้น เพราะเมื่อมีเครือข่าย ก็จะเกิดการส่งต่อของลูกค้าหรือผู้สนใจ โดยการแนะนำไปยังวิสาหกิจชุมชนเครือข่าย
- มีการประชาสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในวิสาหกิจชุมชนเครือข่าย
- เครือข่ายจะเป็นเครื่องมือที่ทำให้สามารถเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ได้

7.2.2 ควรจะเป็นเครือข่ายอย่างไร/ด้านไหน

จากการร่วมแสดงความเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม พบร่วม ในประเด็นนี้ผู้เข้าร่วมได้มีความคิดเห็น ที่หลากหลายต่อลักษณะเครือข่าย เช่น

- เครือข่ายการจัดการภัยใต้ความร่วมมือด้านการส่งเสริมการตลาด
- เครือข่ายการจัดการด้านการเรียนรู้และการจัดการวิสาหกิจชุมชน
- เครือข่ายการจัดการด้านการแลกเปลี่ยนในเชิงความรู้
- เครือข่ายด้านเศรษฐกิจ (การแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้า/ผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนเครือข่าย)
- เครือข่ายการจัดการในมิติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
- เครือข่ายด้านการตลาด (สินค้า/ผลิตภัณฑ์) โดยมีการแลกเปลี่ยนและทวนเสริมสินค้า/ผลิตภัณฑ์ ระหว่างวิสาหกิจชุมชนเครือข่าย ทำให้เกิดการซื้อขาย/ฝากขาย/ซ่วยส่งต่อสินค้าระหว่างกัน ภายใต้ความ โดดเด่นของสินค้า/ผลิตภัณฑ์ในวิสาหกิจชุมชนนั้นๆ ทั้งที่เนื่องและแตกต่างกัน

7.2.3 จะรวม/สร้างโอกาส ในการพัฒนาให้เกิดเครือข่ายอย่างไร

- จัดทำสื่อสำหรับสื่อสารและประชาสัมพันธ์ทั้งหมดในเบื้องต้นที่สามารถทำได้ทาง Social Media เช่น Facebook, Line, E-mail และ Whatapp เป็นต้น
 - แจ้งให้หน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องรับทราบต่อประเด็นการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทalestan ทั้ง 3 จังหวัด เพื่อกำหนดนโยบายระดับภาครัฐในจังหวัด ซึ่งจะทำให้ วิสาหกิจชุมชนทำงานเครือข่ายได้สะดวกและประสบผลสำเร็จมากขึ้น

- สร้างเป็นศูนย์การเรียนรู้ของวิชาหกิจชุมชนเครือข่าย โดยตั้งอยู่ในวิชาหกิจชุมชนได้วิชาหกิจชุมชนหนึ่งก่อนทั้งใน 3 จังหวัด
- บูรณาการร่วมกันกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะทำให้เกิดวิชาหกิจชุมชนเครือข่ายต้นแบบ
- การ/pub/pubblic/คุณภาพร่วมกันอย่างต่อเนื่อง (เวทีเครือข่าย) โดยกำหนดเป็น 4 เดือนต่อครึ่งปี เป็นต้น และแลกเปลี่ยนหมุนเวียนเจ้าภาพจัดการประชุม
- การสร้างสื่อต่างๆ เพื่อการประชาสัมพันธ์ การสร้างสื่อออนไลน์ระหว่างสมาชิกเครือข่าย
- ให้สถาบันการศึกษาเป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างวิชาหกิจชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง
- ทำปฏิทินข้อมูลของวิชาหกิจชุมชน โดยเป็นปฏิทินข้อมูล/ผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่ร่วมเครือข่าย เพื่อให้เกิดการทราบข้อมูลเบื้องต้นของแต่ละวิชาหกิจชุมชน (การนำเสนอข้อมูล/ผลิตภัณฑ์ของวิชาหกิจชุมชนในเครือข่าย)

7.2.4 อุปสรรค/เงื่อนไข ที่จะสร้างหรือพัฒนาเครือข่ายร่วมกัน

- ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่ดีร่วมกันของวิชาหกิจชุมชนเครือข่าย (ปัญหาการสื่อสารทางการตลาดระหว่างชุมชนเครือข่าย การนักออกแบบแบบปากต่อปาก)
- ความแตกต่างทางแนวคิดและรูปแบบการจัดการของแต่ละกลุ่มวิชาหกิจชุมชน
- พลังของเยาวชน (การไม่สามารถถึงให้เยาวชนในชุมชนมาทำงานให้กับกลุ่มวิชาหกิจชุมชนได้)
- โครงสร้างพื้นฐาน (ความสะอาดสวยงามและสิ่งอำนวยความสะดวก) ที่แตกต่างกันของวิชาหกิจชุมชนเครือข่าย
- ระยะทาง (ความห่างไกลระหว่างกลุ่มวิชาหกิจชุมชนเครือข่าย หรือการเดินทางไปยังบางกลุ่มวิชาหกิจชุมชนบางแห่งที่อาจเข้าถึงยากลำบาก)
- งบประมาณของแต่ละกลุ่มวิชาหกิจชุมชนที่แตกต่างกัน
- ทุนทางสังคมในพื้นที่ชุมชนที่ตั้งของแต่ละกลุ่มวิชาหกิจชุมชนที่แตกต่างกัน
- การไม่ยอมรับความแตกต่างทางความคิดระหว่างกลุ่มวิชาหกิจชุมชน
- ความแตกต่างทางอุดมการณ์ในการดำเนินงานวิชาหกิจชุมชน
- บทบาทการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มวิชาหกิจชุมชนที่ขึ้นอยู่กับประธานกลุ่มเป็นหลัก
- การเข้าถึงสื่อต่างๆ ของสมาชิกเครือข่าย
- ความสะอาดในการเดินทางเข้าถึงพื้นที่ตั้งของแต่ละวิชาหกิจชุมชน
- ความรอบรู้และการเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของแต่ละวิชาหกิจชุมชน
- เครื่องอ่าน่วยความสะดวกทางการเงิน เช่น วิชาหกิจชุมชนไม่มีเครื่องรองรับการใช้บัตรเครดิต ATM เป็นต้น
- ความสามัคคี (ของสมาชิกในแต่ละกลุ่มวิชาหกิจชุมชนเอง และระหว่างกลุ่มวิชาหกิจชุมชน)

- การแบ่งปัน/จัดสรรผลประโยชน์ (ความลงตัว)
- การเข้าถึงข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน

7.2.5 จะมีแนวทาง/วิธีการอย่างไร ในการพัฒนาเครือข่ายที่จะก้าวข้ามเงื่อนไขเหล่านี้ได้

- กำหนดใหม่เพื่อสืบสานและพัฒนาเครือข่ายให้เป็นเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพและสามารถสนับสนุนกิจกรรมทางวิสาหกิจชุมชน

- การปลูกจิตสำนึกเรื่องผลประโยชน์แก่สมาชิกในแต่ละวิสาหกิจชุมชน โดยส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกของการทำเพื่อวิสาหกิจชุมชนเครือข่ายแบบพึ่งพาอาศัยกัน ไม่ใช่เพื่อตนเองเป็นหลัก โดยสร้างการทำงานร่วมกัน พัฒนาร่วมกัน ช่วยกันออกเงิน ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกการเป็นส่วนหนึ่งในความเป็นเจ้าของ และยังสร้างความรู้สึกการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย

- มีการจัดประชุมพูดคุยร่วมกันบ่อยครั้งของสมาชิกเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างกติกา กฎระเบียบร่วมกัน และให้มีการปฏิบัติร่วมกันอย่างจริงจังในเรื่องต่างๆ ที่ต้องการหรือสามารถร่วมมือกันได้ เช่น ความร่วมมือด้านการส่งเสริมการตลาด เป็นต้น

7.2.6 หลังจากนี้แล้ว อย่างทำอะไรต่อ

- สร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างกันของวิสาหกิจชุมชนเครือข่าย
- การสร้างความเข้มแข็งให้กับแต่ละวิสาหกิจชุมชนเครือข่ายโดยตัวแทนของแต่ละวิสาหกิจชุมชน เช่น มีการถ่ายทอดข้อมูลที่ได้รับเพื่อส่งต่อไปยังสมาชิกวิสาหกิจชุมชนของแคนนำวิสาหกิจชุมชนที่เดินทางมาร่วมพัฒนาเครือข่ายในครั้งนี้
- มีหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือในการดำเนินงานและประสานงานให้เกิดเครือข่าย เพื่อให้ความช่วยเหลือกันในเรื่องต่างๆ เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา เป็นต้น
- จัดทำกิจกรรมสัมมلنธรว่างวิสาหกิจชุมชนเครือข่าย (อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เปลี่ยนมุนวิถี การเป็นเจ้าภาพ ในวิสาหกิจชุมชนที่เป็นสมาชิกเครือข่าย) โดยการทำกิจกรรมง่ายๆ ร่วมกัน
- การกำหนดรายละเอียดต่างๆ ที่จะช่วยทำให้เกิดการอธิบายรายละเอียดเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ ลูกค้าหรือผู้มาเยือนหรือวิสาหกิจชุมชนเครือข่าย เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและสินค้า/ผลิตภัณฑ์ของชุมชน
- เริ่มจากการศึกษาเรียนรู้ระหว่างแต่ละวิสาหกิจชุมชนเครือข่ายภายในจังหวัดก่อน เพื่อให้เกิดการรับรู้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง และเกิดการบอกต่อ เกิดการพูดคุย จากนั้น เมื่อวิสาหกิจชุมชนเครือข่ายภายในจังหวัดเกิดความเข้าใจและเข้มแข็งในระดับหนึ่งแล้ว ก็ต่อยอดดำเนินการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนระหว่างจังหวัดทั้ง 3 จังหวัดในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

7.2.7 กิจกรรมที่มาดำเนินการกันนี้ ถือเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายหรือไม่

- เป็นการเชื่อมโยงเครือข่าย เพราะเป็นการทำกิจกรรมร่วมกันของหลายกลุ่mvิสาหกิจชุมชน
- เป็นการเชื่อมโยงเครือข่าย เนื่องจากทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในวิสาหกิจชุมชนต่างๆ

- ลักษณะกิจกรรมที่จัด ทำให้เกิดการรู้จักซึ่งกันและกันระหว่างวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทaleleabangla ทั้ง 3 จังหวัด

7.2.8 การเชื่อมโยงเครือข่ายในครั้งนี้ ในมุมมองของท่าน ควรเป็นแบบไหน

- เครือข่ายเชิงความรู้ (แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ทางการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่ได้ดำเนินการมาของแต่ละวิสาหกิจชุมชนร่วมกัน)
- เครือข่ายเชิงความคิด (การเชื่อมโยงเชิงความคิดที่เหมือนกันและแตกต่างกัน)
- เครือข่ายต้นแบบ (เช่น ต้นแบบการจัดการหรือแนวคิดที่ดีของวิสาหกิจชุมชนเครือข่ายที่มีความโดดเด่น เป็นแบบอย่างที่ดี)
- เครือข่ายการตลาด (การเชื่อมโยงสินค้า/ผลิตภัณฑ์ ทั้งที่เหมือนและแตกต่างกันเพื่อสร้างโอกาสทางการตลาดร่วมกัน)

7.2.9 สิ่งที่ได้จากการมาร่วมทำกิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่ายในครั้งนี้

- ได้ทราบแนวคิดและแนวทางในการเริ่มการจัดการวิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง
- เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าและผลิตภัณฑ์บางอย่างซึ่งกันและกัน
- ได้นำต้นแบบหรือตัวอย่างที่ดีในบางเรื่อง ไปปรับปรุงและพัฒนาในวิสาหกิจชุมชนของตนเอง
- ได้วิธีการและแนวทางดำเนินงานในอนาคตของวิสาหกิจชุมชน ที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จากสิ่งที่ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างวิสาหกิจชุมชน
 - ทำให้เกิดการพูดคุยกัน และแต่ละวิสาหกิจชุมชนเกิดการเปิดใจมาพูดคุยกัน เป็นระบบบอกเสียงที่แสดงให้เห็นถึงการยับก้าวไปข้างหน้าของวิสาหกิจชุมชนเครือข่าย
 - ได้เรียนรู้ถึงการนำข้อจำกัดของวิสาหกิจชุมชนตนเองมาพัฒนาให้เป็นโอกาส
 - ได้รู้จักเพื่อนวิสาหกิจชุมชนใหม่ ทั้งระหว่างวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด และระหว่างวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดใกล้เคียง
 - ทำให้ทราบถึงปัญหาของวิสาหกิจชุมชนตนเอง เมื่อมารับรู้เรื่องราวของวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ
 - เกิดพันธะสัญญาทางใจ เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายร่วมกันในอนาคต จากความผูกพันที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยไม่เป็นทางการ
 - ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่mvิสาหกิจชุมชนภายใต้ผลิตภัณฑ์ทั้งที่เหมือนกันและต่างกันของทั้ง 3 จังหวัด

7.2.10 จุดเหมือนคืออะไร (สมาชิกวิสาหกิจชุมชนคิดว่ามีอะไรที่เป็นจุดเหมือนกันบ้าง)

- การมีแนวคิดสร้างวิสาหกิจชุมชนของตนให้มีศักยภาพมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- ความต้องการในการประชาสัมพันธ์วิสาหกิจชุมชนของตนเอง (อาจเกิดการมาร่วมกันดำเนินงาน)

- เป้าหมายคล้ายคลึงกัน คือ การส่งเสริมให้คนในชุมชนมีงานทำ เกิดรายได้ ลดปัญหาสังคม ทำให้การพัฒนาชุมชนดีขึ้น

- ความต้องการทุนหรืองบประมาณ (เพื่อเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนไปข้างหน้า)

7.2.11 จุดต่างคืออะไร (สมาชิกวิสาหกิจชุมชนคิดว่ามีอะไรที่เป็นจุดต่างบ้าง)

- ความแตกต่างด้านสินค้า/ผลิตภัณฑ์
- สภาพแวดล้อม/บริบททางภาษาภาพ และสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งของวิสาหกิจชุมชน
- การบริหารจัดการกลุ่mvิสาหกิจชุมชนที่แตกต่างกัน
- ความแตกต่างด้านจุดเด่นของแต่ละวิสาหกิจชุมชน อัตลักษณ์ของวิสาหกิจชุมชน
- การได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินงานของกลุ่mvิสาหกิจชุมชน
- สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- ความแตกต่างด้านแนวคิดในการดำเนินวิสาหกิจชุมชน

7.2.12 ชุดความรู้ที่มีอยู่แล้ว มีอะไรบ้าง (ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่วิสาหกิจชุมชนทำอยู่)

- ความรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน
- การสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของวิสาหกิจชุมชน
- การนำวิถีชีวิตและความสามารถเฉพาะของชุมชน มาต่อยอดเป็นวิสาหกิจชุมชน
- ความพยายามในการพัฒนาสินค้า/ผลิตภัณฑ์ และการให้บริการของชุมชนที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า
- มีความเข้าใจในการให้บริการที่ดี
- มีภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ ที่หลากหลายของแต่ละวิสาหกิจชุมชน
- หัวใจของการให้บริการอย่างจริงใจของทุกวิสาหกิจชุมชน

7.2.13 ชุดความรู้ที่ยังขาดอยู่ มีอะไรบ้าง (ที่เกี่ยวข้องต่อกับดำเนินงานที่วิสาหกิจชุมชนทำอยู่)

- องค์ความรู้ด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชน
- ช่องทางการทำการตลาดและการประชาสัมพันธ์
- การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายมากขึ้น
- ขาดการสื่อสารทางตรงระหว่างวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดและวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดใกล้เคียง
- องค์ความรู้ด้านการพัฒนา/การจัดการ/การเชื่อมโยงเครือข่าย
- ศูนย์ข้อมูลการเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชน
- เทคนิคการสื่อสารเพื่อขอความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ
- การจูงใจเพื่อสร้างความร่วมมือของเยาวชนในพื้นที่
- การเก็บรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ในการสร้างผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ

7.2.14 ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในอนาคต

- สร้างกิจกรรมระหว่างวิสาหกิจชุมชนในระหว่างจังหวัด ทั้ง 3 จังหวัด
- การมาพบปะพูดคุยกันให้บ่อยครั้งของสมาชิกเครือข่าย เพื่อนำมาสู่การแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน
 - เบอร์โทรศัพท์สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน
 - เทคโนโลยีต่างๆ เช่น Facebook หรือ line

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ศึกษาโอกาสและความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และพัฒนาต้นแบบเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ทำการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ แล้วนำมารวเคราะห์ ประมวลผลผ่านการสังเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมการดำเนินงานต่างๆ ดังรายละเอียดขั้นตอนที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 และผลการศึกษาในบทที่ 4 โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงอุปนัยโดยอาศัยการตีความ ซึ่งในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์ผลภายใต้กรอบแนวคิดจากกิจกรรมการสร้างกระบวนการกลุ่มเพื่อการยกระดับทางปัญญาและการตัดสินใจของวิสาหกิจชุมชนเป้าหมายร่วมกัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงกลไกการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการสร้างแผนร่วมกัน รวมถึงแนวทางการปฏิบัติของวิสาหกิจชุมชนและการเชื่อมโยงเครือข่ายกันของวิสาหกิจชุมชนเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้ บุคคลในวิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาเครือข่ายในครั้งนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ (leadership) และสามารถคิด พิ่ง พูด และประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ได้ดีในระดับหนึ่ง

โดยเนื้อหาการนำเสนอในบทนี้นั้น จะเป็นในลักษณะของการสังเคราะห์จากการศึกษาภายใต้กรอบการดำเนินการวิจัย โดยจะนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งเป็นการนำเสนอเนื้อหาที่ผ่านการแสดงความคิดเห็นร่วมกันของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ผ่านการเติมกิจกรรมลงไปสู่วิสาหกิจชุมชน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันของวิสาหกิจชุมชนและระหว่างวิสาหกิจชุมชน การวางแผนร่วมกัน และการพิจารณาโอกาสทางการทำงานร่วมกัน รวมถึงการพิจารณาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นเครือข่าย และโอกาสการเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาแนวทางการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา สรุปโอกาสและแนวทางความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และพัฒนาต้นแบบเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

5.1 สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า การพัฒนาแนวทางการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่างๆ โดยเฉพาะ

วิสาหกิจชุมชนต้นแบบที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จากการศึกษาเบื้องต้น พบร่วม มีแนวทางหนึ่งที่สำคัญภายใต้การดำเนินงานเพื่อพัฒนาแนวทางการสร้างเครือข่ายภายใต้กรอบของการวิจัย ในครั้งนี้ของคณะผู้จัด คือ “การใช้ตัวกลางหรือองค์กรกลางเข้ามาดำเนินการสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้น” และดำเนินการภายใต้ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเติมกิจกรรมลงในวิสาหกิจชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การบ่มเพาะของผู้ปฏิบัติงานเพื่อค้นหาตัวแทนที่จะสร้างเครือข่ายร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 3 การลงสนาม เพื่อให้ห้องถันได้รับรู้/วิสาหกิจชุมชนเข้าใจ และมีพื้นที่เสียงคุยเชื่อม
ประสาน

ขั้นตอนที่ 4 การเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อร่วมคิด ร่วมออกแบบ และวางแผนกิจกรรมเครือข่าย

ขั้นตอนที่ 5 การค้นหาข้อจำกัดร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายในการจัดการวิสาหกิจชุมชน

ขั้นตอนที่ 6 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อยกระดับปัญญา ผ่านระยะฟูมพักภัยในวิสาหกิจชุมชน
และระยะการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างวิสาหกิจชุมชน ผ่านการเสนอข้อมูลวิสาหกิจชุมชนต่อที่สาธารณะ

ซึ่งแนวทางต่างๆ ข้างต้น จะทำให้เกิดการกำหนดและมีวัตถุประสงค์ร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย
มีกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกและกลุ่มเครือข่าย มีบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายที่ชัดเจน มีกิจกรรมของ
เครือข่ายเกิดขึ้น มีโครงสร้างของเครือข่าย การสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การเชื่อมโยง
เครือข่ายผ่านกลไกต่างๆ มีการติดตามและการประเมินผล การบริหารจัดการเครือข่าย และการเกิด
ประโยชน์ร่วมกันของเครือข่ายที่เกิดขึ้นนั้นๆ ซึ่งแนวทางต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุประยุทธ์เอียด ได้
ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเติมกิจกรรมลงในวิสาหกิจชุมชน

โดยการดำเนินงานจะมุ่งเน้นไปที่การใส่กิจกรรมลงในวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนได้ก่อ
เกิดความคิดภายใต้ฐานความรู้เดิม และฐานข้อมูลดั้งเดิมที่มีอยู่ และสร้างให้เกิดฐานความเข้าใจเรื่อง
เครือข่ายที่ว่าด้วยการประสานงาน และการแบ่งปันข้อมูล” เป็นหลัก และให้เข้าใจเป้าหมายหลักของการ
พัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยใช้เครือข่าย ผ่านการเติมกิจกรรมต่างๆ ลงในวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เกิด
กิจกรรมในแต่ละวิสาหกิจชุมชนและเกิดเวทีการมาพูดคุยร่วมกัน การคิดวิเคราะห์ร่วมกันของสมาชิกใน
วิสาหกิจชุมชน และได้รับรู้จุดเด่น รวมทั้งข้อจำกัดและจุดอ่อนต่างๆ ของวิสาหกิจชุมชน จนทำให้เห็นภาพ
ของความสำคัญในการสร้างและการเชื่อมโยงเครือข่ายให้เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การบ่มเพาะของผู้ปฏิบัติงานเพื่อค้นหาตัวแทนที่จะสร้างเครือข่ายร่วมกัน

ขั้นตอนนี้ ถือเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้เกิดสมาชิกเครือข่ายที่ต้องการจะสร้างให้เกิดขึ้น ซึ่งมี
หลากหลายวิธี ซึ่งอาจใช้การดำเนินงานแบบหวาน กล่าวคือ การสำรวจวิสาหกิจชุมชนที่จะมาสร้างเป็น
สมาชิกเครือข่าย แต่ทั้งนี้ การดำเนินการในขั้นตอนนี้บางครั้งอาจมีฐานข้อมูลที่ยังไม่แน่นอนในการแสวงหา

กลุ่มวิชาภิชุมชนที่จะนำมารังเครือข่าย ทำให้จำเป็นต้องมีการอาศัยฐานข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) และการสอบถามเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นภารกิจต่อๆ กันไป (snow ball) เพื่อให้ได้ข้อมูลมากที่สุด จากนั้น ก็นำข้อมูลมาประมวลและคัดเลือก และเมื่อได้ข้อมูลมาแล้วก็ดำเนินการค้นหาตัวแทนที่จะมาร่วมสร้างเครือข่าย และเมื่อได้วิชาภิชุมชนเป้าหมายแล้ว ก็ดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครือข่ายร่วมกันต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การลงนาม เพื่อให้ท้องถิ่นได้รับรู้/วิชาภิชุมชนเข้าใจ และมีพื้นที่เลี้ยงคอยเชื่อมประสาน

เมื่อได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 แล้ว จึงต้องลงไปแจ้งในวิชาภิชุมชน เป้าหมายที่ทำการศึกษา เพื่อให้วิชาภิชุมชนได้เข้าใจว่าคณะผู้วิจัย ได้มีการดำเนินงานโดยมีวัตถุประสงค์ ของโครงการเพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิชาภิชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทale เลสาบสงขลา โดยมีกิจกรรมที่ใส่ลงไปในตอนต้น ซึ่งเริ่มต้นจากการรือความรู้เดิม (การเติมเชื้อไฟ) เพื่อให้วิชาภิชุมชนได้ประเมินว่า ในปัจจุบันนี้วิชาภิชุมชนได้มีการดำเนินงานและมีมุมมองความคิดทางด้านวิชาภิชุมชนเป็นอย่างไรบ้าง ซึ่งกระบวนการนำเสนอตั้งกล่าววนี้นั้น ถือเป็นขั้นตอนที่ให้วิชาภิชุมชนเกิดการตั้งตัวอย่างต่อเนื่อง

โดยการดำเนินการในขั้นตอนนี้นั้น จะมีพื้นที่เลี้ยงคอยเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดการพูดคุยและสร้างเครือข่ายร่วมกันของสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยคณะผู้วิจัยเป็นเพียงเครื่องมือในการเชื่อมประสานและอำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มวิชาภิชุมชนที่เข้าเหล่านั้นต้องการนำเสนอรายละเอียดเพื่อแสดงให้เห็นว่าวิชาภิชุมชนของตนทำอะไร และมีการบริหารจัดการอย่างไร ทั้งนี้ วิชาภิชุมชนตัวแทนเหล่านี้อาจรู้จักกันอยู่แล้ว แต่ไม่ได้มีการประสานกันโดยตรง หรืออาจไม่ได้รู้จักกันเลย ดังนั้น บทบาทหลักของคณะผู้วิจัยใน ครั้งนี้ คือ “การเชื่อมประสาน” โดยเป็นลักษณะของ “ตัวกลาง” ที่ทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มวิชาภิชุมชนต้นแบบที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขั้นตอนที่ 4 การเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อร่วมคิด ร่วมออกแบบ และวางแผนกิจกรรมเครือข่าย

การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างวิชาภิชุมชนที่มีบริบทต่างๆ ที่แตกต่างกันตามสภาพภูมิศาสตร์ ที่ตั้ง และฐานทรัพยากรในห้องถิ่น รวมถึงสถานที่ตั้งที่ห่างไกลกันนั้น การเชื่อมโยงที่น่าจะสามารถเห็นเป็นรูปธรรม คือ ความรู้ และระบบการบริหารจัดการ รวมถึงบทเรียนและประสบการณ์ของแต่ละวิชาภิชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย อีกทั้ง อาจยกระดับไปสู่การประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณะร่วมกันผ่านวิธีการและช่องทางประชาสัมพันธ์ต่างๆ ในรูปแบบเครือข่ายกลุ่มวิชาภิชุมชน

การร่วมคิดและร่วมออกแบบ ถือเป็นประเด็นสำคัญในการสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้นในทางใดทางหนึ่ง เพื่อวางแผนเชิงกลยุทธ์ของเครือข่ายร่วมกัน โดยจากการประชุมระดมความคิดเห็นนั้น จะพบประเด็นหลักในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ของเครือข่ายร่วมกัน คือ “การเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์” โดยมี

แผนงานหลัก คือ “การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์กลุ่มวิสาหกิจเครือข่าย” โดยผ่านช่องทางสื่อออนไลน์เป็นหลัก

การวางแผนกิจกรรม ภายหลังจากที่ได้ร่วมคิดร่วมออกแบบ เพื่อวางแผนรายของเครือข่ายร่วมกัน แล้ว ก็นำมาสู่การวางแผนกิจกรรมเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานในทางปฏิบัติว่าจะทำอะไรต่อไป เพื่ออะไร และจะได้อะไร โดยมีหน่วยงานเชื่อมประสานหรือตัวกลาง ในการดำเนินการจัดกิจกรรมให้เกิดขึ้น โดยรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดการร่วมคิดร่วมออกแบบและวางแผนกิจกรรมร่วมกัน ดังด้วยการ ดำเนินการจัดกิจกรรมประชุมและถุงน้ำระหว่างกลุ่มวิสาหกิจ ทั้ง 3 ครั้ง โดยคณะกรรมการชุดเดียวกัน ซึ่งผลการระดม ความคิดเห็นกันพบว่า ต้องการเรียนรู้เรื่องการจัดการของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย และต้องการ สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการส่งเสริมการตลาดร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 5 การค้นหาข้อจำกัดร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายในการจัดการวิสาหกิจชุมชน

ขั้นตอนนี้ เป็นการดำเนินการเพื่อค้นหาข้อจำกัดร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายต้นแบบในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งสามารถดำเนินการค้นหาได้โดยการระดมความคิดเห็นผ่านการจัดประชุม เพื่อหาช่องว่าง ที่เกิดขึ้นอันเป็นข้อจำกัดที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ ทะเลสาบสงขลา ซึ่งอาจได้ประเด็นต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้พิจารณาต่อสาเหตุที่ควรต้องมาเชื่อมโยงเป็น เครือข่ายกัน โดยจากการระดมความคิดเห็น พบช่องว่างที่เกิดขึ้นอันเป็นข้อจำกัดที่ส่งผลต่อการสร้าง เครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และอาจเป็นประเด็นพิจารณา ต่อสาเหตุที่ควรต้องมาเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกัน ได้แก่

- การตลาดและการประชาสัมพันธ์ ยังเป็นในลักษณะแบบปากต่อปาก และสื่อออนไลน์ที่มีบทบาท สำคัญในปัจจุบัน คือ Facebook และ Line ดังนั้น การตลาดและการประชาสัมพันธ์ภายใต้ความเมื่อยล้า และความแตกต่างของสินค้าและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครือข่าย ก็ยังเป็นเงื่อนไขหนึ่งของ เครือข่ายที่จะต้องร่วมมือกันพัฒนา เพื่อหาช่องทางการขยายฐานการประชาสัมพันธ์และช่วยการส่งเสริม งานด้านการตลาดร่วมกันให้เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

- ผู้ที่ทำงานเป็นพี่เลี้ยง หรือผู้ที่ทำงานในการสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้นนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง เป็นนักฟัง นักจับประเด็น (ไม่ใช่เป็นนักจับผิด) นักตั้งคำถาม และจะต้องไม่เข้ามายุ่ง เคารพกลุ่มวิสาหกิจ เครือข่าย และแน่นอนที่สุดว่าผู้ที่ทำงานด้านนี้จำเป็นจะต้องมีการเรียนรู้ และมีการฝึกทักษะ ต่างๆ เหล่านี้ร่วมด้วย ฉะนั้น ตัวกลางในการเชื่อมประสานงานที่จะทำให้เกิดเครือข่าย จึงเป็นส่วนสำคัญต่อ ประเด็นดังกล่าวอย่างมาก

- การทำความเข้าใจในโครงการของรัฐที่ดำเนินการผ่านหน่วยงานรัฐต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ โดย ธรรมชาติของหน่วยงานรัฐที่ทำงานในเรื่องที่สัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน ส่วนใหญ่จะเป็นไปในลักษณะการดำเนินงานแบบโครงการ หรือแบบงาน event ที่มีการจัดงานแบบ เป็นครั้งเป็นคราวเท่านั้น เช่น งานแสดงสินค้า การศึกษาดูงาน งานส่งเสริมการขาย เป็นต้น ซึ่งบาง หน่วยงานจัดป้าย บางหน่วยงานจัดบางครั้งบางคราว และบางครั้งหายไปบางช่วง ทำให้วิสาหกิจชุมชน

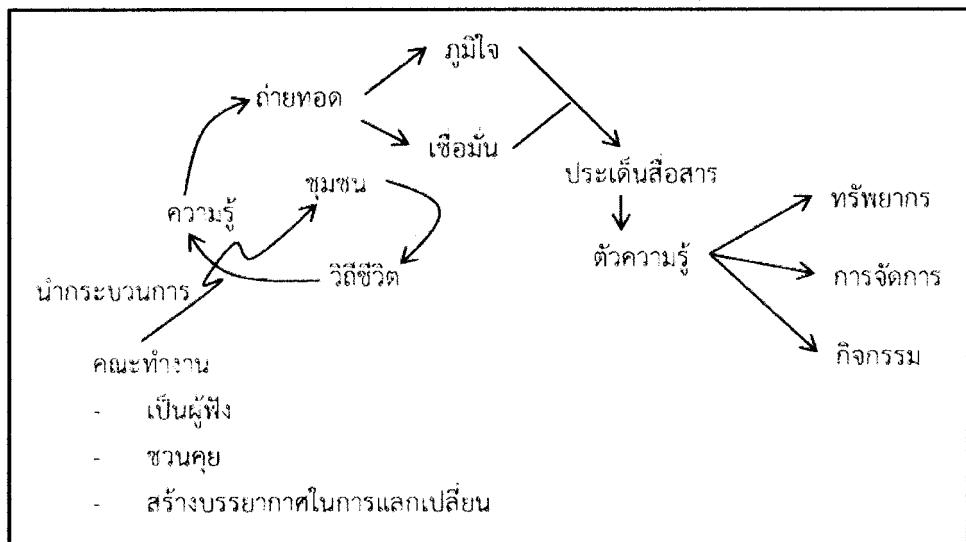
เกิดความคิดที่ว่า “ถูกหอดทึ่ง” หรือ “รู้ไม่ได้ใจอย่างจริงจัง” ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่ง ที่แต่ละหน่วยงานที่เข้าไปทำงานดังกล่าว จะต้องมีการทำความเข้าใจในโครงการที่จะดำเนินการกับชุมชน ก่อนที่จะมีการดำเนินกิจกรรมใดๆ ก็ตาม

ขั้นตอนที่ 6 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อყาระดับปัญญา ผ่านระยะฟูมฟักภายในวิสาหกิจชุมชน และระยะการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างวิสาหกิจชุมชน ผ่านการเสนอข้อมูลวิสาหกิจชุมชนต่อที่สาธารณะ

มิติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อყาระดับปัญญา ผ่านระยะฟูมฟักภายในวิสาหกิจชุมชน และระยะการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างวิสาหกิจชุมชน ผ่านการเสนอข้อมูลวิสาหกิจชุมชนต่อที่สาธารณะ นั้นถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดสำหรับการสร้างเครือข่าย โดยในขั้นตอนนี้ สามารถแบ่งรายละเอียดออกได้เป็น 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

6.1 ระยะฟูมฟักภายในวิสาหกิจชุมชน

มิติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือ Knowledge Sharing เป็นกระบวนการที่ทางคณะผู้วิจัยในฐานะคณะทำงานกำหนดไว้ว่าจะใช้เป็นแนวทางในการเติมลงไปในขั้นตอนของการจัดประชุมระดมความคิดเห็นในแต่ละวิสาหกิจชุมชน เพื่อเข้าไปชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยในครั้งนี้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากภายใน (internal leaning) ของวิสาหกิจชุมชน โดยคณะผู้วิจัยจะวางแผนของภาพของผู้วิจัย คือ ผู้ที่อยากรู้ (student position) เพื่อเป็นการสร้างความภาคภูมิ (pride) ให้กับวิสาหกิจชุมชนก่อน ทั้งนี้ ตามหลักการดังกล่าว�ั้น นับได้ว่าเป็นการเสริมพลังอำนาจให้กับวิสาหกิจชุมชน (empowerment) โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการชวนคุยผ่านกระบวนการสร้างความหมาย (special definition) และสร้างมุมมองเฉพาะ ซึ่งเป็นการระดมสมอง (brainstorming) ของสมาชิกในวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวนั้น จะแสดงถึงรูปแบบหรือวิถีการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนของตนเองผ่านการเรื่องเล่าและเหตุการณ์ที่ผ่านมาหรือที่มาของการเกิดวิสาหกิจชุมชน เมื่อวิถีการดำเนินงานดังกล่าวถูกดำเนินการต่อเนื่องจนเป็นวัฏจักรที่กลั่นกรองว่าถูกต้องและเหมาะสมแล้ว นั่นคือ “ตัวของความรู้” (body knowledge) ทั้งนี้ เมื่อคณะผู้วิจัยเข้าไปในวิสาหกิจชุมชนภายใต้บทบาทของผู้อยากรู้ วิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีตัวชุดความรู้อยู่แล้ว จึงถ่ายทอดออกมายอย่างเชื่อมั่นและภาคภูมิใจ โดยกระบวนการนี้จะสกัดประเด็น (extracting issue) ที่วิสาหกิจชุมชนอยากรู้ ที่ต้องการทราบ หรือสื่อสาร nok เนื่องจากที่คณะผู้วิจัยชวนคุย โดยจะเป็นเรื่องของตัวความรู้ที่มีอยู่ภายในวิสาหกิจชุมชน โดยการดำเนินโครงการวิจัยครั้งนี้ พบร่วมกับ วิสาหกิจชุมชน มีตัวความรู้ที่วิสาหกิจชุมชนดำเนินการจัดการกันอยู่แล้ว 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ทรัพยากร ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาที่มีอันส่งผลต่อการพัฒนาและทำผลิตภัณฑ์ 2) การจัดการ (มุ่งมองด้านการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน) และ 3) กิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมา เช่น กิจกรรมสร้างการตลาด กิจกรรมบ่มเพาะให้ความรู้การทำผลิตภัณฑ์แก่สมาชิกกลุ่ม เป็นต้น ทั้งนี้ วัฏจักรการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระยะฟูมฟัก สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังรูปภาพที่ 12

ภาพที่ 12 วัฏจักรการพัฒนาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนผ่านกระบวนการชุมชนพูดคุย

6.2 การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างวิสาหกิจชุมชน ผ่านการเสนอข้อมูลวิสาหกิจชุมชนต่อที่สาธารณะ

โดยกลไกดังกล่าว สามารถเกิดขึ้นได้โดยหลายหน่วยงาน โดยจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ภายในวิสาหกิจชุมชนมีการไหล (flow) ของเทคโนโลยีสารสนเทศขั้นพื้นฐาน ได้แก่ โทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต หากแต่ที่ว่าประเด็นที่มีการสื่อสารนั้น ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของการสร้างกิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่าย แต่เป็นการเริ่มต้นจากการเข้าถึงเทคโนโลยีของสมาชิกภายในกลุ่mvิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะโลกเสมือนจริง (virtual world) ภายใต้การสื่อสารของสังคมเมมอยน (social networking) ที่ได้เข้ามาสู่ทุกกลุ่mvิสาหกิจชุมชนอย่างเต็มรูปแบบ ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่าทุกกลุ่mvิสาหกิจชุมชนนั้นมีสัญญาณอินเทอร์เน็ตทุกชุมชน มี facebook ของเกือบทุกวิสาหกิจชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในลักษณะของรายชื่อส่วนตัว (private account) และ facebook ของกลุ่mvิสาหกิจชุมชนเพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ และมีการแสดงความเคลื่อนไหวสู่สาธารณะอย่างต่อเนื่องบ้างและไม่ต่อเนื่องบ้าง ทางคณะผู้วิจัยจึงได้เข้าไปดำเนินการเพื่อชวนคุณแลกเปลี่ยนประสบการณ์ภายในชุมชน “คนในดุคนใน” (inside in) ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนของวิสาหกิจชุมชนตนเอง และโอกาสในการที่จะสร้างและขยายตลาด และหน่วยงานที่ควรเข้ามาร่วมเป็นภาคี และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกลุ่mvิสาหกิจชุมชน และภายในกลุ่mvิสาหกิจชุมชนเอง และเมื่อแต่ละวิสาหกิจชุมชนได้มีโอกาสได้พบปะสนทนา ก็จะเกิดการเปรียบเทียบระหว่างวิสาหกิจชุมชน ทั้งในเชิงของการบริหารจัดการกลุ่mvิสาหกิจชุมชนและเรื่องราวของผลิตภัณฑ์และการดำเนินงานด้านการตลาดของแต่ละกลุ่mvิสาหกิจชุมชน ซึ่งประเด็นดังกล่าว คือ เนื้อหาที่แต่ละชุมชนจะสื่อสารกันต่อไป

โดยขั้นตอนนี้จำเป็นที่จะต้องมีหน่วยงานที่เปิดเวทีให้แต่ละวิสาหกิจชุมชน ได้มีโอกาสเข้ามาพูดคุยแลกเปลี่ยน หรือมีกิจกรรมร่วมกันมากขึ้นหรือต่อเนื่องขึ้น (ทั้งนี้ เรื่องของการทำกิจกรรมร่วมกันมีความเป็นไปได้น้อย เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีวิถีการดำเนินงานที่หลากหลายและแตกต่างกัน) ฉะนั้น ภายใต้

ข้อจำกัดดังกล่าว “การเชื่อมโยงเครือข่ายโดยสถาบันการบริหารจัดการ” จึงถือว่ามีความเหมาะสมเพื่อให้แต่ละวิสาหกิจชุมชนได้เชื่อมโยงกันภายใต้ฐานความรู้ในด้านต่างๆ โดยความรู้ดังกล่าวที่นี้ จะเป็นเนื้อหาให้วิสาหกิจชุมชนสามารถใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในวิสาหกิจชุมชนของตัวเอง โดยจะต้องตระหนักรถึงความเหมาะสมของทรัพยากรฐานความรู้ ซึ่ดความสามารถ และรูปแบบหรือวิถีการดำเนินงานที่เฉพาะของวิสาหกิจชุมชนของตนร่วมด้วย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาโอกาสและความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่mvิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า แนวทางความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่mvิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา นั้น การเชื่อมโยงเครือข่ายจำเป็นจะต้องดำเนินการผ่าน “ตัวกลาง” อย่างไรก็ตาม ภายใต้ความเป็นไปได้ หากมองแยกส่วนกันระหว่างกลุ่mvิสาหกิจชุมชนต่อกลุ่mvิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ทั้ง 3 จังหวัด และการเชื่อมโยงเครือข่ายโดยผ่านตัวกลางภายใต้ประเด็นการพิจารณาเรื่องโอกาสและอุปสรรค ก็จะพบรายละเอียดแนวทางความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยง ดังต่อไปนี้

1) กลุ่mvิสาหกิจชุมชนต่อกลุ่mvิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ทั้ง 3 จังหวัด

- โอกาสในการเชื่อมโยงเครือข่าย

การเชื่อมโยงดังกล่าวที่นี้ จากการศึกษาพบว่า แนวคิดการเชื่อมโยงเครือข่ายว่าด้วยการสร้างเป้าหมายร่วมกัน จากการลงพื้นที่วิจัยเพื่อเก็บข้อมูลตั้งแต่เริ่มเข้าไปประสานงานกับกลุ่mvิสาหกิจชุมชนทั้ง 13 กลุ่mv พบว่า การจัดการหรือการดำเนินงานของกลุ่mvิสาหกิจชุมชนแต่ละแห่ง จะเป็นการทำงานที่ดำเนินการแบบเบ็ดเสร็จภายในกลุ่mvิสาหกิจชุมชนเดียวเท่านั้น ขาดการส่งต่อด้วยวิธีการต่างๆ ไปยังพื้นที่กลุ่mvิสาหกิจอื่น (ต่างคนต่างทำ) นอกจากนี้ รูปแบบการจัดการหรือการดำเนินงานของกลุ่mvิสาหกิจชุมชนแต่ละแห่ง มีความเป็นปัจเจก (private sector) ที่สูงมาก การเชื่อมโยงเครือข่ายนั้น จึงควรที่จะเป็นลักษณะการเชื่อมโยงเครือข่ายแบบล้อ (wheel pattern) หรือเป็นเครือข่ายดังที่ Starkey (1997) ได้ระบุไว้ว่า เป็นเครือข่ายที่มีองค์กรกลาง โดยแต่ละองค์กรสมาชิกมีการติดต่อซึ่งกันและกัน และองค์กรกลางเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก กล่าวคือ จะต้องมีหน่วยงานที่ค่อยเชื่อมประสาน (Node) เพื่อเป็นตัวกลาง มากกว่าการเป็นศูนย์กลาง (center) ดังนั้น ภาพของการเชื่อมโยงกันจึงเป็นไปในลักษณะการเชื่อมต่อกันระหว่างหน่วยงานรัฐ ที่ได้ลงใบติดต่อประสานงาน ประกอบกับหน่วยงานเชื่อม (นักวิชาการ นักวิจัย สถาบันการศึกษา) ลงไปเชื่อมต่อสำหรับตลอดองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในกลุ่mvิสาหกิจชุมชน และพัฒนามูลค่าผลิตภัณฑ์และตลาดภายในกลุ่mvิสาหกิจชุมชน ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวที่นี้ จะส่งผลให้กลุ่mvิสาหกิจชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นวงจร (loop) ดังนั้น หน่วยงานที่ทำหน้าที่เชื่อมประสาน จะต้องดำเนินงานโดยทำหน้าที่เป็นผู้สร้างโอกาสให้แต่ละกลุ่mvิสาหกิจชุมชนได้มีพบเจอกัน และทดสอบการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาครั้งนี้พบว่า การเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่mvิสาหกิจชุมชนนี้ มีความเป็นไปได้มากในการ “เชื่อมโยงเครือข่ายด้านความรู้” เพียงเท่านั้น เนื่องจากการจัดการหรือการ

ดำเนินงานของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้น มีความซับซ้อนและมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นจำนวนมากทั้งภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและภายนอกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า ประเด็นผู้ประกอบการนั้น เป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งหากจะมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพราะจะเป็นส่วนในการส่งต่อทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไปสู่ลูกค้าและผู้ซื้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผู้ประกอบการนั้นจะมีกลุ่มตลาดหลักของตนเองอยู่แล้ว ทั้งนี้ จากการดำเนินโครงการวิจัย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นพื้นที่ศึกษานั้น มีพื้นที่ที่ใกลกัน และลักษณะที่มาของการเกิดวิสาหกิจชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการ และลักษณะผลิตภัณฑ์ที่มีความแตกต่าง กัน จึงทำให้แต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีบทเรียนการจัดการที่แตกต่างกัน เมื่อบุคคลเหล่านี้มาพูดคุยกัน จึงเป็นโอกาสที่ทำให้แต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นเกิดมุ่งมองที่หลากหลายมากขึ้น

- อุปสรรคในการเชื่อมโยงเครือข่าย

ในส่วนของอุปสรรคที่มีต่อการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทale เลสาบสหลา ทั้ง 3 จังหวัด ซึ่งอาจส่งผลต่อแนวทางความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงเครือข่ายนั้น พบว่ามีอุปสรรคหลายประดิษฐ์ ซึ่งสามารถแยกเป็นประดิษฐ์ต่างๆ ได้ดังนี้

1. พื้นที่ดำเนินงานทดลอง (area demonstrate) มีขอบเขตที่กว้างเกินไป สำหรับประเด็นนี้ ในข้างต้นถือเป็นโอกาสที่ทำให้แต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้มีบทเรียนที่หลากหลาย แต่เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมแล้ว พบว่า “ระยะทาง” กลายเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการเชื่อมโยงเครือข่าย ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้มุ่งเป้าใน “การสร้างเครือข่ายด้านความรู้” ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการแลกเปลี่ยนและการขัดแย้ง ทางสังคม (Socialization) เข้ามาดำเนินการเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครือข่าย ขึ้น ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวนั้น ก็จะต้องใช้ความสัมพันธ์ที่ดีในการเข้าไปดำเนินงานในพื้นที่ในระยะเริ่มต้นของกระบวนการ โดยช่องทางสื่อสารทางสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางพิเศษ (special track) สำหรับการสื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของบุคคลในแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2. รูปแบบการดำเนินชีวิตและวิถีชีวิต จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแต่ละแห่งนั้นมีความแตกต่างกัน บางกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มเป็นเพียงกิจกรรมเสริมของสมาชิกเท่านั้น โดยมีอาชีพหลักอื่นอยู่แล้ว เพียงแต่ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเป็นการหารายได้เสริม ในขณะที่บางกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มถือเป็นกิจกรรมหลัก หรือเป็นรายได้หลักของการทำงานให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำให้ขาดความสะดวกในการมาร่วมกิจกรรม การเชื่อมโยงเครือข่าย เนื่องจากบางครั้งเกิดมุ่งมองที่ว่าทำให้เสียเวลา

3. การเข้าถึงผู้ประกอบการและการตลาด เนื่องจากบางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ในประเภทเดียวกัน เกิดการแย่งชิงตลาดและผู้ประกอบการรายใหญ่ที่ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถผลิตและส่งต่อสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง

4. วัตถุประสงค์การเชื่อมโยงเครือข่าย สำหรับการดำเนินงานเพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทale เลสาบสหลา นั้น เป็นสิ่งที่อาจเชื่อมโยงได้ยาก เพราะสุดท้ายแล้ว

แต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เมื่อกลับไปยังกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของตนเองแล้ว ก็จะดำเนินตามวิถีการบริหาร จัดการในรูปแบบเดิมด้วยเช่นกัน (ต่างคนต่างทำ)

5. วัฒนธรรมและแนวคิดทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนที่แตกต่างกัน จากการดำเนินงานพบว่า การมีวัฒนธรรมและแนวคิดทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนที่มีความแตกต่างกัน อายุที่แตกต่างกัน ความเชื่อที่แตกต่างกันนั้น จะทำให้การดำเนินกระบวนการต่างๆ ยากขึ้น เนื่องจากความกล้าแสดงออกและการเชื่อมโยงกันที่ต้องอาศัยความเป็นสากล หรือวัฒนธรรมสากล (international culture) และหลุดพ้นจากความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น

2) การเชื่อมโยงเครือข่ายโดยผ่านตัวกลาง

- โอกาสในการเชื่อมโยงเครือข่าย

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบร่วมกันว่า การที่มีความผู้รับผิดชอบ ได้เป็นผู้ดำเนินงานจัดกระบวนการ และเปิดเวทีสนับสนุนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยดำเนินงานในลักษณะเป็น “วิทยากรกระบวนการ (Facilitator)” คอยทำหน้าที่จัดกระบวนการให้สามารถได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดทัศนคติร่วมกัน ทำให้เกิดโอกาสที่จะเชื่อมโยงเครือข่ายมีความเป็นไปได้มากขึ้น ทั้งนี้ บุคคลที่เป็นวิทยากรจำเป็นจะต้องมีทักษะการฟัง การจับประเด็น การสรุป และเข้าใจผู้ที่เข้าร่วม ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานเป็นทีมด้วย นอกจากจะต้องทำหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ตัวกลางดังกล่าวนั้น จะต้องทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและเชื่อมโยงประเด็นนื้อหาของความรู้ไปสู่เครือข่ายร่วมด้วย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยรูปแบบเครือข่ายจะอ่อนมานี้เป็นลักษณะของ “เครือข่ายแบบล้อ” ทั้งนี้ การใช้การเชื่อมโยงเครือข่ายโดยผ่านตัวกลางนี้ ตัวกลางในที่นี้เองจะเป็นกลไกหลักในการเชื่อมโยง โดยจากการศึกษาพบว่า บทบาทของมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นที่ได้ทำงานร่วมกันกับหลายหน่วยงานนั้น มีศักยภาพในการพัฒนาขึ้นมาเป็นตัวกลางของเครือข่ายได้โดยโครงการวิจัยครั้งนี้ได้ทดลอง (demonstrate) กำหนดให้ทีมทำงานวิจัยสร้างกระบวนการสื่อสาร และรับสารจากชุมชน ซึ่งพบว่า ชุมชนเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ตอบสนอง (respond) ต่อข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการสื่อสารมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สำหรับการประสานงานระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทale เลสานสิงขลา ทั้ง 13 กลุ่มน้ำนั้น กระบวนการดังกล่าวก็นับว่าเป็นโอกาสในการสร้างเครือข่ายโดยการพัฒนาจากกลุ่มคน และ/หรือมีหน่วยงานองค์กรใดเข้ามารับหน้าที่เป็นหน่วยงานเชื่อมโยงประสานกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

- อุปสรรคในการเชื่อมโยงเครือข่าย

หน่วยงานที่จะมาทำงานเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงเครือข่าย และงบประมาณที่จะมาสนับสนุนคือ อุปสรรคของการเชื่อมโยงเครือข่ายในประเด็นนี้ ซึ่งจากการดำเนินงานพบว่า สำหรับตัวกลางที่ทำการเชื่อมโยงนั้น ควรเป็นหน่วยงานที่เป็นสถาบันการศึกษาภายในท้องถิ่น และไม่ควรเป็นเจ้าหน้าที่รัฐเนื่องจากบทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำงานเชื่อมประสานงานในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้น ยังติดอยู่กับระบบการสั่งการแบบแนวตั้ง (top down) ซึ่งจะทำงานในด้านของการเชื่อมโยงหรือสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้นไม่ได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อโครงการได้ดำเนินการแล้วเสร็จ ก็พบว่า การเชื่อมโยงกันของกลุ่มเครือข่ายนั้น

มีการสื่อสารเชื่อมโยงกันผ่านทางสังคมออนไลน์ แต่หากไม่มีหน่วยงานที่เข้ามาดูแลในส่วนนี้ เครือข่ายดังกล่าวจะลดตัวลง เนื่องจากไม่มีกิจกรรมที่ดำเนินงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น หน่วยงานที่จะเข้ามาดำเนินงานเป็นตัวกลางดังกล่าว ก็จำเป็นจะต้องมีงบประมาณอุดหนุนเพื่อให้เกิดระบบการทำงานหรือเกิดการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้สมาชิกเครือข่ายที่ต้องการสร้างหรือพัฒนาขึ้นมาได้ดำเนินร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหน่วยงานที่จะรับเป็นตัวกลางดังกล่าวนั้น จะต้องมีการวางแผนยุทธศาสตร์ในระยะกลางเพื่อให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการรักษาเครือข่ายและสมาชิกของเครือข่ายให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พัฒนาต้นแบบเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า “ต้นแบบเครือข่ายความรู้ด้านการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน” เป็นต้นแบบการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ทั้งนี้ เนื่องจากการศึกษาถึงการพัฒนาต้นแบบการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พบว่า การเชื่อมโยงเครือข่ายดังกล่าว จะอยู่ภายใต้บริบทของ “การจัดการวิสาหกิจชุมชน” เป็นตัวหลัก และภายใต้บริบทดังกล่าววนั้น ก็จะพบประเด็นที่เป็นข้อจำกัด (condition) ของการเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา หรือการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กล่าวคือ

1. เกิดการแบ่งปันทางการตลาดทั้งสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกันและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีผลิตภัณฑ์ที่ต่างกัน

2. การจัดการวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่ยังเป็นการจัดการในลักษณะเป็นตัวบุคคลหรือกลุ่มคนที่เฉพาะเจาะจงอยู่ ซึ่งยังไม่ได้มีการวางแผนระบบภายในกลุ่ม หากมีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคล ระบบการดำเนินงานก็อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตามไปด้วย

จากข้อจำกัดดังกล่าวนั้น ต้นแบบการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าศาลา จากการวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นลักษณะการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด คือ “เครือข่ายความรู้ด้านการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าศาลา” ทั้งนี้ จากการศึกษาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 13 ชุมชน พบร่วม “เครือข่ายการจัดการความรู้” เป็นกลไกที่สามารถดำเนินการได้สำหรับการสร้างเครือข่ายด้านการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ภายใต้ความแตกต่างในเชิงรูปแบบและแนวคิดการบริหาร การตลาด และผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ ตัวผู้ประสานงานหรือวิทยากรกระบวนการนั้น จะเป็นกลไกหนึ่งในการเชื่อมประสานและถอดเนื้อหาของชุดความรู้ที่มีอยู่ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจำเป็นจะต้องมีหน่วยงานกลางที่ช่วยประสานงาน หรือ “การเชื่อมโยงเครือข่ายโดยผ่านตัวกลาง” โดยตัวกลางที่ประสานงานนั้น จะต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และประสานกับหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบในส่วนต่างๆ ซึ่งการเชื่อมงานระหว่างหน่วยงานรัฐจะต้องเชื่อมต่อได้ทั้งระดับบุคคล คือ งานระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ นอกจากนั้น

ตัวการในการเชื่อมประสานนั้น ยังจะต้องกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่องอีกด้วย

ดังนั้น ต้นแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายความรู้ด้านการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าเลสาบนั้น เป็นต้นแบบที่มีความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงมากที่สุด ภายใต้ข้อจำกัดและความแตกต่างรวมทั้งเงื่อนไขในหลายประเด็นที่เป็นอุปสรรคต่อการเชื่อมโยงหรือสร้างเครือข่าย แต่ภายใต้ความแตกต่างหรือข้อจำกัดเหล่านี้ “เครือข่ายการจัดการความรู้” จึงกลายเป็นรูปแบบเครือข่ายต้นแบบรูปแบบหนึ่งที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าเลสาบสงขลา ภายใต้ความโดยเด่นทางการบริหารจัดการ การตลาด และผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน อันทำให้เกิดชุดความรู้ที่แต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือลดจุดอ่อนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเท่าที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแต่ละกลุ่มสามารถจะดำเนินการได้ภายใต้ศักยภาพที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมี ส่วนหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรที่ดูแลหรือสนับสนุนเรื่องของวิสาหกิจชุมชนเอง ก็ได้เป็นข้อมูลในการสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ รวมถึงระเบียบต่างๆ โดยมีตัวกลางในการเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดข้อมูลหรือเกิดเครือข่ายการจัดการความรู้ขึ้นมา เพื่อให้เกิดเนื้อหาที่แต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปใช้ ทั้งในเชิงของรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนที่แตกต่างกัน ข้อดี ข้อเสีย โอกาส และผลกระทบ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะถูกส่งต่อไปยังหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องที่ดูแลเชิงนโยบายและระเบียบต่างๆ ผ่านตัวกลางที่เชื่อมประสานในการส่งต่อข้อมูลความรู้ที่ได้ต่อไป

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยข้างต้น ทำให้เห็นแนวทางการสร้างเครือข่าย โอกาสและความเป็นไปได้ รวมทั้งข้อจำกัดที่มีและส่งผลต่อการพัฒนาหรือเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าเลสาบสงขลาให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะความแตกต่างในบริบทของแนวคิดและรูปแบบการบริหารจัดการ ความแตกต่างทางผลิตภัณฑ์ และความแตกต่างทางการตลาด ทำให้การเชื่อมโยงเครือข่ายในรูปแบบ “เครือข่ายการจัดการความรู้” จึงเป็นรูปแบบที่เหมาะสมที่สุด เพราะจะทำให้เกิดชุดความรู้ที่แต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือลดจุดอ่อนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเท่าที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแต่ละกลุ่มสามารถจะดำเนินการได้ภายใต้ศักยภาพที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมี

อย่างไรก็ตาม ต้นแบบการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าเลสาบ ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ทำให้เห็นได้ว่าการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต้องเกิดขึ้นภายใต้ขั้นตอนประเด็นต่างๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. มีตัวกลาง ผู้ประสานงาน หรือหน่วยงานตัวกลาง เริ่มต้นเป็นหลักในการสร้างให้เกิดเครือข่าย การจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยต้นแบบที่เกิดขึ้นครั้งนี้ ตัวกลางหรือผู้ประสานงานหลัก คือ

คณะทำงานวิจัยขึ้นนี้ ที่มุ่งหมายศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ ลุ่มน้ำทะเลสาบ ซึ่งตัวกลางถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้น และตัวกลาง ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ สามารถจับประเด็นต่างๆ ได้ และเป็นการดำเนินการแบบเพื่อนถึงเพื่อน ไม่ดำเนินการ ไดๆ แบบสั่งการ ซึ่งจะเป็นส่วนทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายได้ยากลำบาก ประกอบกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เองไม่สามารถสร้างเครือข่ายได้ด้วยตนเองอยู่แล้ว ด้วยข้อจำกัดหลายประการ ฉะนั้น ตัวกลาง ถือเป็นผู้มี บทบาทสำคัญที่จะเป็นผู้ประสานให้เกิดเครือข่ายที่มีสมาชิกทั้งระดับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ระดับ ผู้ประกอบการ ระดับหน่วยงานรัฐ และหน่วยงานเชื่อม

2. กำหนดบุคคล กลุ่ม องค์กร หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่จะมาร่วมสร้างเครือข่ายหรือเป็นสมาชิก เครือข่าย เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนว่าเรากำลังจะสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับอะไร ด้านไหน และมีสมาชิกกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนใดบ้าง เพื่อจะได้เห็นภาพหรือฐานข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสมาชิกเครือข่าย โดยในขั้นตอนนี้ ต้องมีความชัดเจนว่าการสร้างเครือข่าย มุ่งเน้นเครือข่ายระดับพื้นที่ หรือเครือข่ายระดับกิจกรรม หรือ มุ่งเน้นเครือข่ายทั้งระดับพื้นที่และระดับเดียวกันแบบคุ่นนาน ดังต้นแบบของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ที่มุ่งเน้น ทั้งระดับพื้นที่ คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบ และระดับกิจกรรม คือ เป็นกลุ่มที่ได้จด ทะเบียนวิสาหกิจที่ดำเนินกิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งต่อโดยสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเหมือนกัน

3. การเติมกิจกรรมลงไปในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยตัวกลางหรือผู้ประสานงาน ภายหลังที่กำหนด บุคคล กลุ่ม องค์กร หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และลักษณะเครือข่ายว่าเป็นระดับพื้นที่ไหน หรือระดับ กิจกรรมไหน ที่จะมาร่วมสร้างเครือข่ายหรือเป็นสมาชิกเครือข่ายชัดเจนแล้วนั้น ก็เริ่มดำเนินการสร้าง เครือข่ายให้เกิดขึ้นจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่างๆ ที่เข้าร่วมทั้งหมด โดยมุ่งเน้นไปที่การให้กลุ่ม วิสาหกิจชุมชนได้คิดภายนอกฐานความรู้เดิมของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งในขั้นตอนนี้จะทำให้เกิดการ แบ่งปันข้อมูล การเติมกิจกรรมต่างๆ ลงไปในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในขั้นตอนนี้ก็เพื่อให้แต่ละกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนในสมาชิกเครือข่ายได้มีโอกาสพบปะกันและเกิดการมาพูดคุยร่วมกัน คิดวิเคราะห์ร่วมกัน มีการ เสนอจุดเด่น รวมทั้งรับทราบข้อจำกัดและจุดอ่อนต่างๆ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จนทำให้เห็นภาพของ ความสำคัญในการสร้างเครือข่ายเพื่อเสริมพลังอำนาจในการจัดการหรือดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ให้เกิดขึ้น

4. การสร้างการรับรู้และความเข้าใจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมเครือข่าย โดยการดำเนินการ ในขั้นตอนนี้นั้น จะต้องมีเพื่อเลี้ยงคอยเข้มประสานเพื่อให้เกิดการพูดคุยและสร้างเครือข่าย โดยมีตัวกลาง เป็นเครื่องมือในการเชื่อมประสานและอำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จะเข้ามาสร้างและ เป็นสมาชิกเครือข่าย ในขั้นตอนนี้ต้องสร้างให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ภายหลังที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้มีการคิดวิเคราะห์ร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ทราบจุดเด่นและจุดอ่อน ต่างๆ ของกันและกัน จนทำให้เห็นภาพของความสำคัญในการสร้างเครือข่ายเพื่อเสริมพลังอำนาจ โดย ขั้นตอนนี้จะมุ่งนำเสนอรายละเอียดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของตนเองว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร และมีการบริหาร จัดการอย่างไร เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เกิดความตระหนักร่วมกันในเชิงการบริหารจัดการระดับกลุ่ม

วิสาหกิจชุมชน ทั้งยังทำให้สมาชิกเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมหรือสร้างผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันได้รู้จักกันมากขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอาจจะรู้จักกันอยู่แล้วหรือไม่ได้รู้จักกันก็ได้ ดังนั้น บทบาทหลักของตัวกลางก็คือ “การเชื่อมประสาน” พร้อมกับการอำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในสมาชิกเครือข่าย

5. การกำหนดและมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน หรือมีเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งการมีวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ถือเป็นจุดร่วมที่สำคัญของการเป็นเครือข่าย ดังนั้น ความชัดเจนของเป้าหมายจึงมีความสำคัญ ต่อการเข้าร่วมและคงอยู่ของสมาชิกที่เข้ามកันดำเนินกิจกรรมที่หลากหลาย เพราะสมาชิกที่มาเข้าร่วมต้องมีคำตอบสำหรับตัวเองว่าเข้ามาร่วมในเครือข่ายเพื่ออะไร และเครือข่ายสามารถตอบสนองต่อความต้องการ หรือภารกิจของตนเองหรือของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายที่อยู่ในระยะเริ่ม ก่อตั้งหรือกำลังสร้างขึ้น ควรที่จะกำหนดเป้าหมายหลักเพียงอย่างเดียวที่จะสามารถบรรลุให้ได้ เสียก่อน และหากต้องการขยายวัตถุประสงค์เพิ่มขึ้นอีก จึงค่อยกำหนดในภายหลังเมื่อเครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้น

6. มีกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกและกลุ่มเครือข่ายที่ชัดเจน โดยตัวกลางอาจกำหนดเกณฑ์หรือกลุ่มเป้าหมายที่จะมาสร้างเครือข่ายร่วมกัน หรือมาเป็นสมาชิกของเครือข่าย ซึ่งส่วนขั้นตอนนี้ถือเป็นองค์ประกอบขั้นพื้นฐานของการสร้างเครือข่ายที่ต้องชัดเจนว่าเป็นกลุ่มเครือข่ายแบบไหน โดยมีทั้งระดับบุคคล กลุ่มคน องค์กร โดยหากมีสมาชิกจำนวนมาก ก็จำเป็นต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงานให้การดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายดำเนินไปอย่างราบรื่นโดยมีตัวกลางเป็นผู้เชื่อมประสานการดำเนินงาน และหากเครือข่ายมีสมาชิกหลายกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หลายบทบาท ก็อาจจำแนกย่อยๆ ตามความสำคัญของสมาชิกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ สมาชิกแกนหลัก ซึ่งจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับผลงานตามเป้าหมายเครือข่าย และสมาชิกแกนเสริม ที่เป็นฝ่ายสนับสนุน

7. การเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อร่วมคิด ร่วมออกแบบ และวางแผนกิจกรรมเครือข่าย ซึ่งการร่วมคิดและร่วมออกแบบ ถือเป็นประเด็นสำคัญในการสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้นในทางเดินทางหนึ่ง ทำให้เกิดการวางแผนเป้าหมายของเครือข่ายร่วมกัน โดยมุ่งเน้นให้ตรงตามเป้าหมายของ “การเกิดขึ้นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน” โดยพยายามให้เกิดการประชาสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ และภายหลังจากที่ได้ร่วมคิดร่วมออกแบบเพื่อวางแผนเป้าหมายของเครือข่ายร่วมกันแล้ว ก็นำมาสู่การวางแผนกิจกรรมเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานในทางปฏิบัติว่าจะทำอะไรต่อไป เพื่ออะไร และจะได้อะไร

8. มีกิจกรรมร่วมกันของเครือข่ายเกิดขึ้น ซึ่งภายหลังการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อร่วมคิด ร่วมออกแบบ และวางแผนกิจกรรมเครือข่าย จนได้ทิศทางการดำเนินงานในทางปฏิบัติแล้ว จากนั้น เครือข่ายก็ต้องมีกิจกรรมที่สมาชิกร่วมกันดำเนินงานเพื่อให้การสร้างเครือข่ายบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของเครือข่าย เพื่อให้สมาชิกของเครือข่ายได้ร่วมกิจกรรมกันอย่างต่อเนื่อง นอกเหนือนั้น เครือข่ายโดยตัวกลาง ก็ต้องมีการพัฒนากิจกรรมและความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และกิจกรรมที่ดำเนินการก็ควรมี

ลักษณะเรียบง่ายและแสดงให้เห็นผลประโยชน์ที่สมาชิกและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะได้รับอย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่การจัดการเครือข่ายและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นรูปธรรม

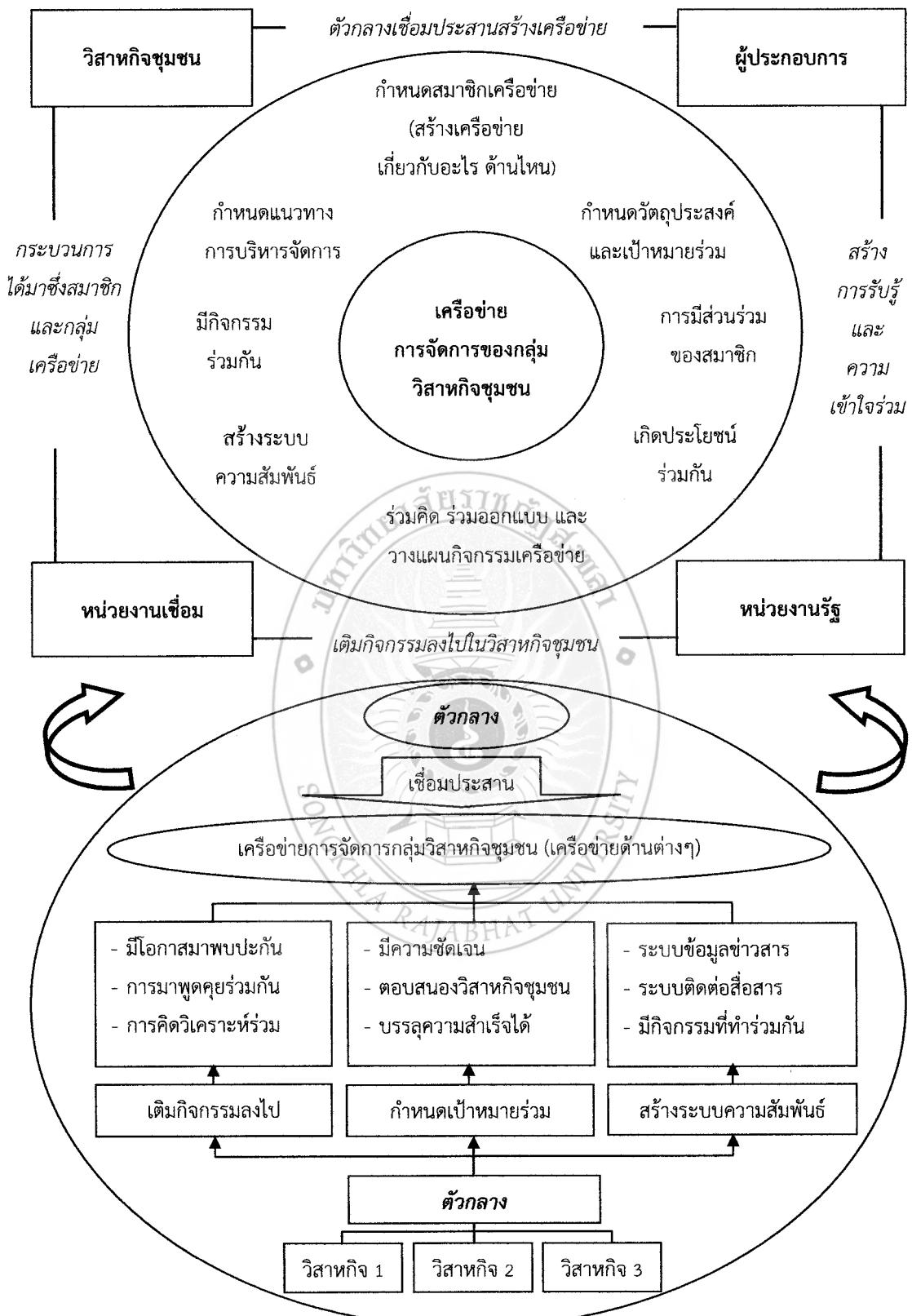
9. การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของสมาชิกเครือข่าย โดยภายหลังที่ได้สมาชิกเครือข่ายจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่างๆ แล้ว ตัวกลางที่เป็นผู้ประสานงานในการสร้างเครือข่าย ต้องทำให้สมาชิกของเครือข่าย มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเครือข่ายอย่างกว้างขวาง หั้นการร่วมเรียนรู้ ร่วมสรุปบทเรียน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ จากเครือข่ายที่เกิดขึ้น

10. สร้างระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย ภายหลังจากสมาชิกของเครือข่ายมาร่วมกันด้วยความสมัครใจแล้ว สมาชิกเครือข่ายก็ยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของตนเอง แต่มีความเห็นที่เที่ยมกันในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามสภาพภูมิศาสตร์และวิถีที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตนเองมี แต่ตัวกลางต้องสร้างระบบในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์หรือการถักทอสายใย ของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกให้เกิดขึ้นเพื่อสร้างความยั่งยืนของเครือข่าย โดยการพัฒนาระบบข้อมูล ข่าวสารภายในเครือข่ายผ่านวิธีการต่างๆ เช่น Facebook เครือข่าย E-mail เครือข่าย เป็นต้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้กิจกรรมที่เกิดขึ้นร่วมกัน และตัวกลางต้องเสริมสร้างระบบการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายที่สร้างขึ้น เพื่อให้เป็นเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

11. การกำหนดแนวทางการบริหารจัดการเครือข่าย หลังจากเกิดสมาชิกเครือข่ายและมีเป้าหมาย หรือกิจกรรมที่จะดำเนินการร่วมกันแล้ว ตัวกลางต้องดำเนินการให้สมาชิกเครือข่ายได้ร่วมกันกำหนดการ บริหารและการจัดการเครือข่าย ทั้งในเชิงโครงสร้างของเครือข่าย สถานภาพและบทบาทของสมาชิก กฎระเบียบที่จะใช้ร่วมกัน การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร แผนและโครงการ และงบประมาณ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการปฏิบัติในเชิงรูปธรรมโดยมีตัวกลางเป็นผู้ประสานงานหลักและเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินการ ซึ่งรูปแบบของการบริหารจัดการเครือข่ายจะเป็นอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และ เป้าหมายของเครือข่ายที่สร้างขึ้น รวมทั้งคุณลักษณะของสมาชิกเครือข่ายเป็นสำคัญ

12. เกิดประโยชน์ร่วมกันของเครือข่ายที่เกิดขึ้นนั้นๆ และเกิดผลงานของเครือข่าย ซึ่งตัวกลางและ สมาชิกเครือข่ายต้องร่วมกันสร้างผลการดำเนินงานอันเป็นผลงานที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก เครือข่าย เพื่อเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของเครือข่ายที่สร้างขึ้น โดยความสำเร็จดังกล่าว คือ การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของเครือข่ายที่สมาชิกเครือข่ายร่วมกันกำหนดไว้ ดังนั้น นอกจากเครือข่ายจะมีกิจกรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญแล้ว ผลงานของเครือข่ายก็เป็นองค์ประกอบสำคัญ อีกประการหนึ่งของเครือข่ายที่สร้างขึ้นเพื่อให้เห็นผลของการสร้างเครือข่ายร่วมกันทั้งในเชิง การแลกเปลี่ยนและการรวมพลังจากผลลัพธ์ที่ได้ในเชิงปฏิบัติ

โดยขั้นตอนที่ 5 – 12 เป็นรายละเอียดที่ Facilitator ในฐานะผู้เชื่อมประสานเพื่อสร้างเครือข่าย ต้องดำเนินการให้เกิดรายละเอียดเหล่านี้ภายใต้เครือข่ายด้านนั้นๆ ร่วมกันภายใต้ความเห็นของสมาชิก เครือข่าย ภายหลังเกิดเครือข่ายแล้วจะต้องตัดหนังสือดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 – 4 แล้ว ทั้งนี้ ต้นแบบการ สร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าเส้าส่งขลา สามารถสรุปดังภาพที่ 13

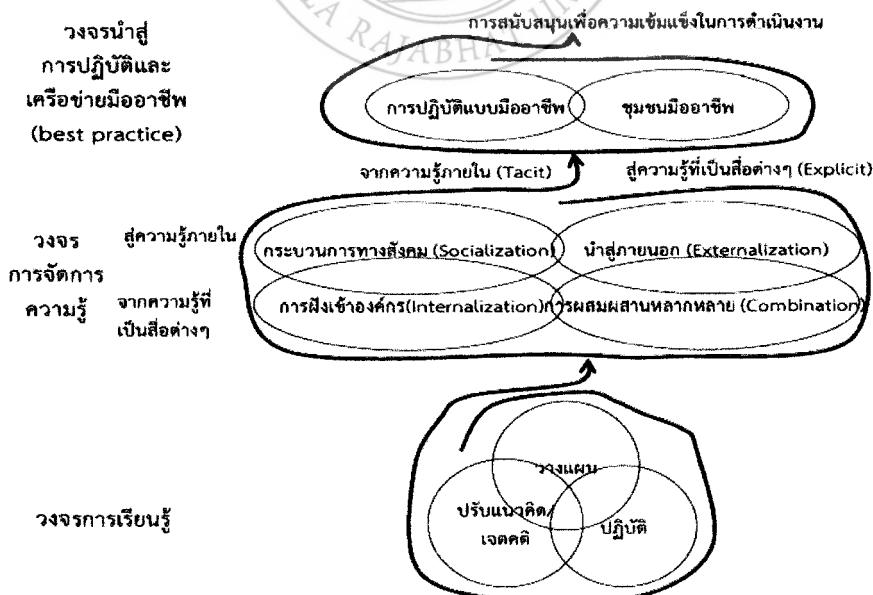
ภาพที่ 13 ต้นแบบการสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
ที่มา : สรุปโดยคณะผู้วิจัย (2561)

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ คณะกรรมการวิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาต้นแบบ การสร้างเครือข่ายการจัดการของกลุ่mvิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าเส้าสางขลา ภายใต้การสร้างเป็น เครือข่ายการจัดการความรู้ โดยเป็นไปในลักษณะต้นแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายความรู้ด้านการจัดการ ของกลุ่mvิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. การเติมกลไกการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

จากการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา ทำให้พบว่า การจัดการของกลุ่mvิสาหกิจชุมชนนั้น เป็นการ ดำเนินงานที่มีความจำเพาะเจาะจง ทั้งที่มาที่ไปหรือเหตุที่ทำให้เกิดการจัดตั้งกลุ่mvิสาหกิจ แนวคิดและ ลักษณะรูปแบบของการจัดการกลุ่mvิสาหกิจ ความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลุ่mvิสาหกิจ การเข้าถึง กลุ่มตลาดและลูกค้า รวมทั้งลักษณะผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตาม “กระบวนการเชื่อมโยง เครือข่ายความรู้” นั้น จะเป็นกลไกหนึ่งในการเฝ้าระวังผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับแต่ละกลุ่mvิสาหกิจที่ ดำเนินงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนได้ ทั้งนี้ การเติมกลไกการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นการเสริมพลังอำนาจ (empowerment) ให้กับกลุ่mvิสาหกิจชุมชน เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง ฉะนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการเรียนรู้เข้ามาเสริมในการ สร้างเครือข่ายรูปแบบตั้งกล่าว เพื่อให้เกิดการปรับแนวคิดและเจตคติ รู้จักการวางแผน สร้างหรือมีแนวทาง ปฏิบัติ เพื่อให้เป็นพื้นฐานทางความรู้เบื้องต้นของกลุ่mvิสาหกิจชุมชน ก่อนที่จะเข้าสู่วงจรการจัดการความรู้ โดยมีกระบวนการทดสอบที่เรียนจากภายในสู่ภายนอก เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ดี อันก่อให้เกิดความเข้มแข็ง ในการดำเนินงานด้านการจัดการของกลุ่mvิสาหกิจชุมชน ทั้งนักกลไกตั้งกล่าว้นสามารถแสดงรายละเอียด ได้ดังภาพที่ 14

ภาพที่ 14 กลไกการสร้างเสริมพลังอำนาจให้กับกลุ่mvิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

2. การพัฒนาและสร้างหน่วยงานเชื่อมประสาน

หน่วยงานที่เชื่อมประสานนั้น ควรเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนเป็นองค์กรหรือหน่วยงานที่สามารถประสานกับหน่วยงานอื่นได้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน โดยสถาบันการศึกษาควรเป็นหน่วยงานที่เป็นตัวตั้งต้นในบทบาทการเชื่อมประสานงาน ดังกล่าว แต่ทั้งนี้ บุคคลหรือหน่วยงานที่ทำการเชื่อมประสานงานนั้น ควรดำเนินงานเป็นแบบเพื่อนถึงเพื่อน ไม่ใช่การทำงานแบบสั่งการหรือทำงานเชิงอำนาจ หากแต่จะต้องทำหน้าที่เป็นวิทยากรกระบวนการเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยงานทางด้าน การส่งเสริมการขับเคลื่อนด้านวิสาหกิจชุมชนระดับจังหวัด จำเป็นจะต้องสนับสนุนในด้านงบประมาณ เพื่อให้เกิดศูนย์หรือหน่วยงานที่เชื่อมประสานดังกล่าวนี้ และทำให้เกิดกิจกรรมของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

3. การพัฒนาและสร้างทางเลือกของการเชื่อมโยงเครือข่ายในลักษณะเครือข่ายเพื่อเพิ่มนูลค่าของ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายด้านการแบ่งปันและร่วมส่งเสริมทางการตลาด

จากข้อจำกัดของการเชื่อมโยงเครือข่ายการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือการสร้าง เครือข่ายการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ภายใต้แนวคิดและลักษณะรูปแบบของการจัดการกลุ่ม วิสาหกิจ ความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ การเข้าถึงกลุ่มตลาดและลูกค้า รวมทั้งลักษณะ ผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันออกไป ทำให้การแบ่งปันทางการตลาดทั้งสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีผลิตภัณฑ์ที่ เหมือนกันและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีผลิตภัณฑ์ที่ต่างกันช่วยสามารถลดข้อจำกัดดังกล่าวได้โดยการพัฒนา และสร้างทางเลือกของการเชื่อมโยงเครือข่ายในลักษณะเครือข่ายเพื่อเพิ่มนูลค่าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายด้านการแบ่งปันและร่วมส่งเสริมทางการตลาด โดยการร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์ ร่วมกัน ออกแบบ ซึ่งอาจมีตัวกลางเข้ามาช่วยให้เกิดการดำเนินงานเพื่อสร้างเครือข่ายดังกล่าวให้เกิดขึ้น โดยเป็น ลักษณะของการสร้างผลิตภัณฑ์ร่วม เพื่อเสนอไปยังผู้ประกอบการหรือหน่วยงานต่างๆ หรือสร้างความ ร่วมมือในการสร้างตลาดเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครือข่ายได้ร่วมกันกำหนดและ ออกแบบขึ้นมา

บรรณานุกรม

- Khamanarong, S. 2000. The Role of SMEs and Development Administration in Thailand. Paper presented at the International Conference on The Role of SMEs and Development in Asia, Nagoya, Japan.
- Starkey, P. 1997. Networking for Development. International Forum for Rural Transport and Development.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2543. การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ชั้นเชิง มีเดีย.
- เสรี พงศ์พิศ. 2545. วิสาหกิจชุมชนไม่ใช่ธุรกิจชุมชน. อ้างโดย ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล. วิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก. กรุงเทพฯ : บริษัท เอดิสันเพรสโปรดักส์ จำกัด.
- เสรี พงศ์พิศ. 2548. เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มข้น ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.
- เสรี พงศ์พิศ. 2548. ฐานคิดจากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- เสรี พงศ์พิศ. 2551. แนวคิดแนวवิปธิติยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- เสรี พงศ์พิศ. 2552. คู่มือทำวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพฯ : พลังปัญญา.
- เสาวภา อังสุวนิช. 2546. ทะเลสาบสงขลา – ทำไมจึงมีความสำคัญ. จาก [http://www.khlong-utaphao.com/index.php?file=topic&obj=forum.view\(cat_id=04,id=20\)](http://www.khlong-utaphao.com/index.php?file=topic&obj=forum.view(cat_id=04,id=20))
- เอกพงศ์ ไทรพุฒทอง. 2549. การพัฒนาเครือข่ายการทำงานสายปฏิบัติการระหว่างองค์กรของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กองส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย. 2547. รายงานการวิจัย สถานการณ์เครือข่ายด้านเด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ชนิภูษา กาญจนรังษีนันท์. 2551. การบริหารเครือข่าย. จาก www.northphc.org/doc/management.doc.
- ธงพล พรหมสาขา ณ ศกลนคร และ อุทิศ สังขรัตน์. 2556. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พระมหาสุทธิตย์ อาภาคิโร. 2547. เครือข่าย: ความรู้ การจัดการ. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- วิทยา จันทวงศ์ศรี. 2547. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก. 2554. รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก : กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก (อัดสำเนา).

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. 2548. พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (อัดสำเนา).

เครื่องมือสำหรับใช้ในการสอบถามความเห็นและดำเนินกิจกรรมร่วมกันในการประชุมระดมสมอง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (discussion) โดยการใช้เวลาที่การประชุมกึ่งทางการ (semi – formal) (ประชุมกลุ่มย่อยแต่ละวิชาที่กิจ จำนวน 13 ครั้ง)
ผ่านประเด็นคำถามต่างๆ ที่ได้สร้างไว้แบบกึ่งโครงสร้าง

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวิชาภิชุมชน (ที่มาที่ไปของการเกิดขึ้นของวิชาภิชุมชน ลักษณะและรูปแบบการบริหารจัดการ)

2. ความหมายของเครือข่าย ในมิติมุมมองแต่ละวิชาภิชุมชนของพื้นที่ศึกษา (เพื่อที่จะค้นหา มุมมองและความเข้าใจของสมาชิกในวิชาภิชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาครั้งนี้ว่า มีความคิดเห็นต่อ คำว่าเครือข่ายอย่างไร หรือหมายถึงอะไร เพื่อที่ทางคณะผู้วิจัยจะได้ประเมินได้ว่า วิชาภิชุมชนมีความเข้าใจต่อคำว่าเครือข่าย ซึ่งถือเป็นคำสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ว่ามีมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งยัง เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันในนิยามของคำว่าเครือข่าย ระหว่างผู้วิจัยกับวิชาภิชุมชนพื้นที่ศึกษาอีกด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานวิจัยในขั้นต่อไป เนื่องจากการแสวงหารายละเอียดในประเด็นนี้ จะเป็นตัวบ่งชี้ให้ทราบถึงองค์ประกอบของเครือข่ายที่พึงมีของแต่ละวิชาภิชุมชน เพื่อให้เห็นถึงจุดเชื่อมโยงของเนื้อหา และการที่จะนำไปสู่ประเด็นชวนวิเคราะห์ และเชื่อมโยงเครือข่ายต่อไป)

3. ความหมายของวิชาภิชุมชน ในมิติมุมมองของสมาชิกแต่ละวิชาภิชุมชนของพื้นที่ศึกษา (เพื่อที่จะค้นหา มุมมองและความเข้าใจของสมาชิกในวิชาภิชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายศึกษาว่ามีความคิดเห็นต่อคำว่า วิชาภิชุมชนอย่างไร หรือหมายถึงอะไร เพื่อที่ทางผู้วิจัยจะได้ประเมินได้ว่า สมาชิก วิชาภิชุมชนมีความเข้าใจต่อคำว่าวิชาภิชุมชน ซึ่งถือเป็นคำสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ว่ามีมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งยัง เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันในนิยามของคำว่า วิชาภิชุมชน ระหว่างผู้วิจัยกับวิชาภิชุมชนพื้นที่ศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานวิจัยขั้นต่อไป เนื่องจากการแสวงหาประเด็นนี้ จะเป็นตัวบ่งชี้ให้ทราบถึงทัศนะของสมาชิกในวิชาภิชุมชนว่าเขาคิดเห็นอย่างไร ซึ่งเงื่อนไขของการแสดง ความคิดเห็นต่อความหมายของวิชาภิชุมชนในครั้งนี้นั้น ผู้วิจัยจะไม่ได้ตีกรอบความหมายใดๆ ทั้งสิ้น เนื่องจากต้องการให้สมาชิกบอกถึงว่า คำดังกล่าวมีความหมายอย่างไร เพื่อให้เห็นถึงองค์ประกอบของ วิชาภิชุมชน ในมิติมุมมองของสมาชิกของวิชาภิชุมชนเองอย่างแท้จริง)

4. หน่วยงานที่ทางวิชาภิชุมชนคิดว่าควรเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและมาร่วมอยู่ใน เครือข่ายการจัดการกลุ่mvิชาภิชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าเส้าสางขลา

5. ความต้องการที่จะไปศึกษาดูงานระหว่างกลุ่mvิชาภิชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าเส้าสางขลา และ หากมีความต้องการจะไปศึกษาดูงานเรื่องอะไร

**เครื่องมือสำหรับใช้ในการสอบถามความเห็นและดำเนินกิจกรรมร่วมกันในการประชุมระดมสมอง
เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (discussion)**
(กิจกรรมศึกษาดูงานและประชุมระหว่างกลุ่มวิชาทิศ จำนวน 3 ครั้ง)
ผ่านประเด็นคำถามต่างๆ ที่ได้สร้างไว้แบบกึ่งโครงสร้าง

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาดูงานระหว่างกลุ่มวิชาทิศของพื้นที่ศึกษา เพื่อเรียนรู้ และศึกษารูปแบบการบริหารจัดการของวิชาทิศชุมชนที่จะมาร่วมกันพัฒนาเครือข่าย และยังเป็นกระบวนการหารือเพื่อวางแผนเป้าหมายร่วมในเบื้องต้น โดยมุ่งเน้นให้ได้ข้อมูล 2 ประเด็น สำหรับการเชื่อมโยง เครือข่าย ได้แก่

1. เป้าหมายของเครือข่ายที่จะสร้างหรือเชื่อมโยงในครั้งนี้
2. แผนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

เครื่องมือสำหรับใช้ในการสอบถามความเห็นและดำเนินกิจกรรมร่วมกันในการประชุมระดมสมอง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (discussion) โดยการใช้เวทีการประชุมกึ่งทางการ (semi – formal) (ประชุมระดมสมองร่วมระหว่างกลุ่มวิชาชีพ กิจ จำนวน 1 ครั้ง)
ผ่านประเด็นคำถามต่างๆ ที่ได้สร้างไว้แบบกึ่งโครงสร้าง

ประเด็นในการสนทนาก่อให้เกิดเครือข่าย

1. วิชาชีพชุมชนมีความต้องการที่จะร่วมเป็นเครือข่ายกันหรือไม่ หากต้องการที่จะร่วมเป็นเครือข่ายจะเป็นเครือข่ายอะไร หรือเครือข่ายด้านไหน โดยเป้าหมายของประเด็นดังกล่าว นี้ เพื่อต้องการที่จะทราบว่าวิชาชีพชุมชนที่เป็นผู้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายนั้น จะรวมหรือสร้างโอกาสในการพัฒนาเครือข่ายอย่างไร รวมทั้งขั้นตอนหรือวิธีการในการสร้างเครือข่าย การหาจุดร่วมของเครือข่าย
2. แล้วจะทำอย่างไร เนื่องจากมีอุปสรรคหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็น ระยะทาง ความแตกต่างในการดำเนินงานของวิชาชีพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาหรือเชื่อมโยงเครือข่าย นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องงบประมาณสนับสนุน (หรืออาจเพิ่มเติมเงื่อนไขอื่นๆ เข้าไป) โดยเป้าหมาย คือ ใช้ประเด็นดังกล่าวเป็นแนวทางของการพัฒนาเครือข่าย โดยการข้ามเงื่อนไขเหล่านี้
3. หลังจากนี้แล้ว วิชาชีพชุมชนเหล่านี้อยากรู้อะไรต่อไป

โดยประเด็นทั้ง 3 ดังกล่าวข้างต้น จะดำเนินการระดมความเห็นผ่านคำถาม 14 ข้อ ดังนี้

1. ความต้องการที่จะร่วมเป็นเครือข่าย และเพราะอะไร
2. ควรจะเป็นเครือข่ายอะไร/ด้านไหน
3. จะรวม/สร้างโอกาส ในการพัฒนาให้เกิดเครือข่ายอย่างไร
4. อุปสรรค/เงื่อนไข ที่จะสร้างหรือพัฒนาเครือข่ายร่วมกัน
5. จะมีแนวทาง/วิธีการอย่างไร ในการพัฒนาเครือข่ายที่จะข้ามเงื่อนไขเหล่านี้ได้
6. หลังจากนี้แล้ว อยากรู้อะไรต่อ
7. กิจกรรมที่มาดำเนินการกันนี้ ถือเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายหรือไม่
8. การเชื่อมโยงเครือข่ายในครั้งนี้ ในมุมมองของท่าน ควรเป็นแบบไหน
9. สิ่งที่ได้จากการมาร่วมทำกิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่ายในครั้งนี้
10. จุดเหมือนคืออะไร (สมาชิกวิชาชีพชุมชนคิดว่ามีอะไรที่เป็นจุดเหมือนกัน)
11. จุดต่างคืออะไร (สมาชิกวิชาชีพชุมชนคิดว่ามีอะไรที่เป็นจุดต่างกัน)
12. ชุดความรู้ที่มีอยู่แล้ว มีอะไรบ้าง (ที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมที่วิชาชีพชุมชนทำอยู่)
13. ชุดความรู้ที่ยังขาดอยู่ มีอะไรบ้าง (ที่เกี่ยวข้องต่อการทำกิจกรรมที่วิชาชีพชุมชนทำอยู่)
14. ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในอนาคต

กำหนดการ

การประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 1

ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชุมชนแม่บ้านเกษตรบ้านป่อใหม่ (หัดถกรรมไชยาล)

ตำบลละทึ่งพระ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

วันที่ 9 กันยายน 2560

เวลา 08.45 - 16.30 น.

เวลา 08.45 น.	ลงทะเบียนผู้เข้าร่วม
เวลา 09.00 น.	เริ่มการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการ (แนะนำ ให้ข้อมูล สร้างความเข้าใจ โดย คณะกรรมการผู้วิจัยและทีมงาน) ตัวแทนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แนะนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ที่มาที่ไปการเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการ)
เวลา 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น.	สอบถามความคิดเห็นและพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันเกี่ยวกับ - เครือข่าย - วิสาหกิจชุมชน - การพัฒนาเครือข่าย - หน่วยงานที่ควรมีส่วนร่วม
เวลา 16.30 น.	สรุปประเด็น เสร็จสิ้นการประชุม

- หมายเหตุ
1. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เช้า เวลา 10.30 – 10.45 น.
 2. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม บ่าย เวลา 14.30 – 14.45 น.
 3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ

การประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 2

ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านคลองสวน (น้ำตาลแวน)

ตำบลชุมพล อำเภอสิงห์พระ จังหวัดสงขลา

วันที่ 10 กันยายน 2560

เวลา 08.45 - 16.30 น.

เวลา 08.45 น.	ลงทะเบียนผู้เข้าร่วม
เวลา 09.00 น.	เริ่มการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการ (แนะนำ ให้ข้อมูล สร้างความเข้าใจ โดย คณะกรรมการผู้วิจัยและทีมงาน) ตัวแทนสมาคมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แนะนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ที่มาที่ไปการเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการ)
เวลา 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น.	สอบถามความคิดเห็นและพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันเกี่ยวกับ - เครือข่าย - วิสาหกิจชุมชน - การพัฒนาเครือข่าย - หน่วยงานที่ควรมีส่วนร่วม
เวลา 16.30 น.	สรุปประเด็น เสร็จสิ้นการประชุม

หมายเหตุ

1. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เช้า เวลา 10.30 – 10.45 น.
2. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม บ่าย เวลา 14.30 – 14.45 น.
3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ
การประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 3
ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางดานศิลปะประดิษฐ์
ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
วันที่ 16 กันยายน 2560
เวลา 08.45 - 16.30 น.

เวลา 08.45 น.	ลงทะเบียนผู้เข้าร่วม
เวลา 09.00 น.	เริ่มการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการ (แนะนำ ให้ข้อมูล สร้างความเข้าใจ โดย คณะกรรมการวิจัยและทีมงาน) ตัวแทนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แนะนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ที่มาที่ไปการเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการ)
เวลา 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น.	สอบถามความคิดเห็นและพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันเกี่ยวกับ - เครือข่าย - วิสาหกิจชุมชน - การพัฒนาเครือข่าย - หน่วยงานที่ควรมีส่วนร่วม
เวลา 16.30 น.	สรุปประเด็น เสร็จสิ้นการประชุม

- หมายเหตุ
1. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เช้า เวลา 10.30 – 10.45 น.
 2. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม บ่าย เวลา 14.30 – 14.45 น.
 3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ

การประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 4

ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอเกาะயอ กลุ่มร่วมไทย
ตำบลเกาะயอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

วันที่ 17 กันยายน 2560

เวลา 08.45 - 16.30 น.

เวลา 08.45 น.	ลงทะเบียนผู้เข้าร่วม
เวลา 09.00 น.	เริ่มการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการ (แนะนำ ให้ข้อมูล สร้างความเข้าใจ โดย คณาจารย์และทีมงาน) ตัวแทนสมาคมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แนะนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ที่มาที่ไปการเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการ)
เวลา 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น.	สอบถามความคิดเห็นและพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันเกี่ยวกับ - เครือข่าย - วิสาหกิจชุมชน - การพัฒนาเครือข่าย - หน่วยงานที่ควรมีส่วนร่วม
เวลา 16.30 น.	สรุปประเด็น เสริจสิ้นการประชุม

- หมายเหตุ
1. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เช้า เวลา 10.30 – 10.45 น.
 2. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม บ่าย เวลา 14.30 – 14.45 น.
 3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ

การประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 5

ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านการเคหะสงขลาผลิตภัณฑ์ต้นแบบคุณภาพและสีสันใหม่เพื่อช

ตำบลเขารูปซ้าง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

วันที่ 23 กันยายน 2560

เวลา 08.45 - 16.30 น.

เวลา 08.45 น.	ลงทะเบียนผู้เข้าร่วม
เวลา 09.00 น.	เริ่มการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการ (แนะนำ ให้ข้อมูล สร้างความเข้าใจ โดย คณะกรรมการ) ตัวแทนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แนะนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ที่มาที่ไปการเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการ)
เวลา 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น.	สอบทานความคิดเห็นและพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันเกี่ยวกับ - เครือข่าย - วิสาหกิจชุมชน - การพัฒนาเครือข่าย - หน่วยงานที่มีความส่วนร่วม สรุปประเด็น
เวลา 16.30 น.	เสร็จสิ้นการประชุม

หมายเหตุ

1. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เช้า เวลา 10.30 – 10.45 น.
2. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม บ่าย เวลา 14.30 – 14.45 น.
3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ

การประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 6
ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีทอผ้าบ้านแพรกหา
ตำบลแพรกหา อำเภอควบคุม จังหวัดพัทลุง
วันที่ 24 กันยายน 2560
เวลา 08.45 - 16.30 น.

เวลา 08.45 น.	ลงทะเบียนผู้เข้าร่วม
เวลา 09.00 น.	เริ่มการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการ (แนะนำ ให้ข้อมูล สร้างความเข้าใจ โดย คณะกรรมการ ตัวแทนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แนะนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ที่มาที่ไปการเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการ)
เวลา 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น.	สอบถามความคิดเห็นและพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันเกี่ยวกับ - เครือข่าย - วิสาหกิจชุมชน - การพัฒนาเครือข่าย - หน่วยงานที่ควรมีส่วนร่วม
เวลา 16.30 น.	สรุปประเด็น เสร็จสิ้นการประชุม

หมายเหตุ

1. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เช้า เวลา 10.30 – 10.45 น.
2. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม บ่าย เวลา 14.30 – 14.45 น.
3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ
การประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 7
ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกรุงดีบ้านโคกเมือง หมู่ 8
ตำบลสะเนน้อย อำเภอควบคุม จังหวัดพัทลุง
วันที่ 30 กันยายน 2560
เวลา 08.45 - 16.30 น.

เวลา 08.45 น.	ลงทะเบียนผู้เข้าร่วม
เวลา 09.00 น.	เริ่มการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการ (แนะนำ ให้ข้อมูล สร้างความเข้าใจ โดย คณะกรรมการผู้วิจัยและทีมงาน) ตัวแทนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แนะนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ที่มาที่ไปการเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการ)
เวลา 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น.	สอบถามความคิดเห็นและพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันเกี่ยวกับ - เครือข่าย - วิสาหกิจชุมชน - การพัฒนาเครือข่าย - หน่วยงานที่ควรมีส่วนร่วม สรุปประเด็น เสร็จสิ้นการประชุม
เวลา 16.30 น.	

- หมายเหตุ
1. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เช้า เวลา 10.30 – 10.45 น.
 2. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม บ่าย เวลา 14.30 – 14.45 น.
 3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ
การประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 8
ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมภาระพร้าวบ้านคอกวัว
ตำบลชัยบูรี อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง
วันที่ 1 ตุลาคม 2560
เวลา 08.45 - 16.30 น.

เวลา 08.45 น.	ลงทะเบียนผู้เข้าร่วม
เวลา 09.00 น.	เริ่มการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการ (แนะนำ ให้ข้อมูล สร้างความเข้าใจ โดย คณะผู้วิจัยและทีมงาน) ตัวแทนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แนะนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ที่มาที่ไปการเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการ)
เวลา 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น.	สอบถามความคิดเห็นและพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันเกี่ยวกับ - เครือข่าย - วิสาหกิจชุมชน - การพัฒนาเครือข่าย - หน่วยงานที่ควรมีส่วนร่วม
เวลา 16.30 น.	สรุปประเด็น เสร็จสิ้นการประชุม

- หมายเหตุ
1. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เช้า เวลา 10.30 – 10.45 น.
 2. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม บ่าย เวลา 14.30 – 14.45 น.
 3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ
การประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 9
ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเม็ดพันธุ์ข้าวหอมชลสิทธิ์บ้านคอกวัว
ตำบลชัยบุรี อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง
วันที่ 7 ตุลาคม 2560
เวลา 08.45 - 16.30 น.

เวลา 08.45 น.	ลงทะเบียนผู้เข้าร่วม
เวลา 09.00 น.	เริ่มการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการ (แนะนำ ให้ข้อมูล สร้างความเข้าใจ โดย คณะกรรมการผู้วิจัยและทีมงาน) ตัวแทนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แนะนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ที่มาที่ไปการเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการ)
เวลา 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น.	สอบถามความคิดเห็นและพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันเกี่ยวกับ - เครือข่าย - วิสาหกิจชุมชน - การพัฒนาเครือข่าย - หน่วยงานที่ควรมีส่วนร่วม
เวลา 16.30 น.	สรุปประเด็น เสร็จสิ้นการประชุม

- หมายเหตุ
1. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เช้า เวลา 10.30 – 10.45 น.
 2. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม บ่าย เวลา 14.30 – 14.45 น.
 3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ

การประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 10

ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวครบรวงจรอำเภอหัวไทร

ตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

วันที่ 8 ตุลาคม 2560

เวลา 08.45 - 16.30 น.

เวลา 08.45 น.	ลงทะเบียนผู้เข้าร่วม
เวลา 09.00 น.	เริ่มการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการ (แนะนำ ให้ข้อมูล สร้างความเข้าใจ โดย คณะกรรมการและทีมงาน) ตัวแทนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แนะนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ที่มาที่ไปการเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการ)
เวลา 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น.	สอดคล้องความคิดเห็นและพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันเกี่ยวกับ - เครือข่าย - วิสาหกิจชุมชน - การพัฒนาเครือข่าย - หน่วยงานที่ควรมีส่วนร่วม สรุปประเด็น เสริมสิ่งการประชุม
เวลา 16.30 น.	

- หมายเหตุ
1. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เช้า เวลา 10.30 – 10.45 น.
 2. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม บ่าย เวลา 14.30 – 14.45 น.
 3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ
การประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 11
ณ กลุ่มวิชาภิจชุมชนผ้าบาติก ตำบลเกาเจาะเพชร
ตำบลเกาเจาะเพชร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
วันที่ 14 ตุลาคม 2560
เวลา 08.45 - 16.30 น.

เวลา 08.45 น.	ลงทะเบียนผู้เข้าร่วม
เวลา 09.00 น.	เริ่มการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการ (แนะนำ ให้ข้อมูล สร้างความเข้าใจ โดย คณะกรรมการ) ตัวแทนสมาคมกลุ่มวิชาภิจชุมชน แนะนำกลุ่มวิชาภิจชุมชน (ที่มาที่ไปการเกิดกลุ่มวิชาภิจชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการ)
เวลา 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น.	สอบถามความคิดเห็นและพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันเกี่ยวกับ - เครือข่าย - วิชาภิจชุมชน - การพัฒนาเครือข่าย - หน่วยงานที่ควรมีส่วนร่วม
เวลา 16.30 น.	สรุปประเด็น เสริจสิ้นการประชุม

- หมายเหตุ 1. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เช้า เวลา 10.30 – 10.45 น.
 2. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม บ่าย เวลา 14.30 – 14.45 น.
 3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ

การประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 12

ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์กระเจดบ้านคนป้อม

ตำบลเครื่อง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

วันที่ 15 ตุลาคม 2560

เวลา 08.45 - 16.30 น.

เวลา 08.45 น.	ลงทะเบียนผู้เข้าร่วม
เวลา 09.00 น.	เริ่มการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการ (แนะนำ ให้ข้อมูล สร้างความเข้าใจ โดย คณะกรรมการ) ตัวแทนสมาคมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน แนะนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ที่มาที่ไปการเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการ)
เวลา 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น.	สอบถามความคิดเห็นและพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันเกี่ยวกับ - เครือข่าย - วิสาหกิจชุมชน - การพัฒนาเครือข่าย - หน่วยงานที่รวมมีส่วนร่วม สรุปประเด็น เสริจสิ้นการประชุม
เวลา 16.30 น.	

- หมายเหตุ
1. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เช้า เวลา 10.30 – 10.45 น.
 2. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม บ่าย เวลา 14.30 – 14.45 น.
 3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ
การประชุมกลุ่มย่อย ครั้งที่ 13
ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหอพักบ้านเนินม่วง
ตำบลขอนหาด อำเภอซอวัด จังหวัดนครศรีธรรมราช
วันที่ 21 ตุลาคม 2560
เวลา 08.45 - 16.30 น.

เวลา 08.45 น.	ลงทะเบียนผู้เข้าร่วม
เวลา 09.00 น.	เริ่มการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการ (แนะนำ ให้ข้อมูล สร้างความเข้าใจ โดย คณะผู้วิจัยและทีมงาน) ตัวแทนสมาคมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แนะนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ที่มาที่ไปการเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการ)
เวลา 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น.	สอบถามความคิดเห็นและพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันเกี่ยวกับ - เครือข่าย - วิสาหกิจชุมชน - การพัฒนาเครือข่าย - หน่วยงานที่ควรมีส่วนร่วม
เวลา 16.30 น.	สรุปประเด็น เสร็จสิ้นการประชุม

- หมายเหตุ
1. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เช้า เวลา 10.30 – 10.45 น.
 2. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม บ่าย เวลา 14.30 – 14.45 น.
 3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ

กิจกรรมประชุมและดูงานระหว่างกลุ่มวิสาหกิจ ครั้งที่ 1
ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าเลสาบสิงขลา จังหวัดพัทลุง
วันที่ 4 พฤศจิกายน 2560
เวลา 08.00 - 18.30 น.

เวลา 08.00 น.	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม (กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช) พร้อมกันที่จุดนัดหมาย
เวลา 08.15 น.	ออกเดินทางจากจังหวัดนครศรีธรรมราช สู่จังหวัดพัทลุง
เวลา 10.15 น.	ถึงกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าเลสาบสิงขลา จังหวัดพัทลุง เริ่มการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการ แนะนำ ให้ข้อมูล สร้างความรู้ซัก สร้างความเข้าใจ สอดคล้องความคิดเห็น ความคาดหวังและความต้องการในการพัฒนาเครือข่าย เป้าหมายของเครือข่าย แผนการดำเนินงาน (โดย คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพัทลุง)
เวลา 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น.	ดูงานการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพัทลุง และพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกัน
เวลา 16.30 น.	เสร็จสิ้นกิจกรรม เดินทางกลับ
เวลา 18.30 น.	ถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช

หมายเหตุ

1. รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เช้า เวลา 10.30 – 10.45 น.
2. รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม บ่าย เวลา 14.30 – 14.45 น.
3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ

กิจกรรมประชุมและดูงานระหว่างกลุ่มวิสาหกิจ ครั้งที่ 2
ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าเลสาบสงขลา จังหวัดสงขลา
วันที่ 11 พฤศจิกายน 2560
เวลา 08.00 - 18.30 น.

เวลา 08.00 น.	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม (กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพัทลุง) พร้อมกันที่จุดนัดหมาย
เวลา 08.15 น.	ออกเดินทางจากจังหวัดพัทลุง สู่จังหวัดสงขลา
เวลา 10.15 น.	ถึงกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าเลสาบสงขลา จังหวัดสงขลา เริ่มการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการ แนะนำ ให้ข้อมูล สร้างความรู้สึก สร้างความเข้าใจ สอบถามความคิดเห็น ความคาดหวังและความต้องการในการพัฒนาเครือข่าย เป้าหมายของเครือข่าย
เวลา 12.00 น.	แผนการดำเนินงาน (โดย คณะผู้วิจัยและทีมงาน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดสงขลา) พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น.	ดูงานการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดสงขลา และพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกัน
เวลา 16.30 น.	เสร็จสิ้นกิจกรรม เดินทางกลับ
เวลา 18.30 น.	ถึงจังหวัดพัทลุง

- หมายเหตุ
1. รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เช้า เวลา 10.30 – 10.45 น.
 2. รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม ป่าย เวลา 14.30 – 14.45 น.
 3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ

กิจกรรมประชุมและดุงานระหว่างกลุ่มวิสาหกิจ ครั้งที่ 3
ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่กลุ่มน้ำท่าเส้าบสังขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช
วันที่ 18 พฤศจิกายน 2560
เวลา 07.30 - 19.00 น.

เวลา 07.30 น.	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม (กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดสangkhla) พร้อมกันที่จุดนัดหมาย
เวลา 07.45 น.	ออกเดินทางจากจังหวัดสangkhla สู่จังหวัดนครศรีธรรมราช
เวลา 10.30 น.	ถึงกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช เริ่มการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการ แนะนำ ให้ข้อมูล สร้างความรู้ซัก สร้างความเข้าใจ สอดคล้องความคิดเห็น ความคาดหวังและความต้องการในการพัฒนาเครือข่าย เป้าหมายของเครือข่าย แผนการดำเนินงาน (โดย คณาจารย์/ทีมงาน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จ.นครศรีธรรมราช)
เวลา 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น.	ดุงานการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช และพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกัน
เวลา 16.30 น.	เสร็จสิ้นกิจกรรม เดินทางกลับ
เวลา 19.00 น.	ถึงจังหวัดสangkhla

หมายเหตุ

1. รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เช้า เวลา 10.30 – 10.45 น.
2. รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม บ่าย เวลา 14.30 – 14.45 น.
3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ

ประชุมระดมสมองร่วม (เพื่อพัฒนาเครือข่ายร่วมกัน)
 ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนห้องกรรมภาระความพร้าวบ้านคอกวัว
 ตำบลชัยบุรี อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง
 วันที่ 2 ธันวาคม 2560
 เวลา 08.45 - 16.30 น.

เวลา 08.45 น.	ลงทะเบียนผู้เข้าร่วม
เวลา 09.00 น.	เริ่มการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการร่วมกัน (แนะนำ ให้ข้อมูล สร้างความเข้าใจ โดย คณะผู้วิจัยและทีมงาน)
เวลา 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น.	สอบถามความคิดเห็นและพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกัน เกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายการจัดการร่วมกัน พร้อมสรุปประเด็น
เวลา 16.30 น.	เสร็จสิ้นการประชุม

- หมายเหตุ
1. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เช้า เวลา 10.30 – 10.45 น.
 2. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม บ่าย เวลา 14.30 – 14.45 น.
 3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

ประมวลภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรบ้านบ่อใหม่ (หัตถกรรมไม้ตala)

ประมวลภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่ป้านเกษตรกรบ้านคลองจนวน (น้ำตาลแ冤)

ประมวลภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางดานศิลปะประดิษฐ์

ประมวลภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอเกาะயอ กลุ่มร่มไทร

ประมวลภาพดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านการเคหะสงขลา (ผลิตภัณฑ์ต้นรูปปั้น/เส้นใยพีช)

ประมวลภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีทอผ้าบ้านแพรกหา

ประมวลภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกรุงดีบ้านโคกเม้า หมู่ 8

ประมวลภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัดกรรมภาระพร้าวบ้านคอกวัว

ประมวลภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมคลุกที่บ้านคอกวัว

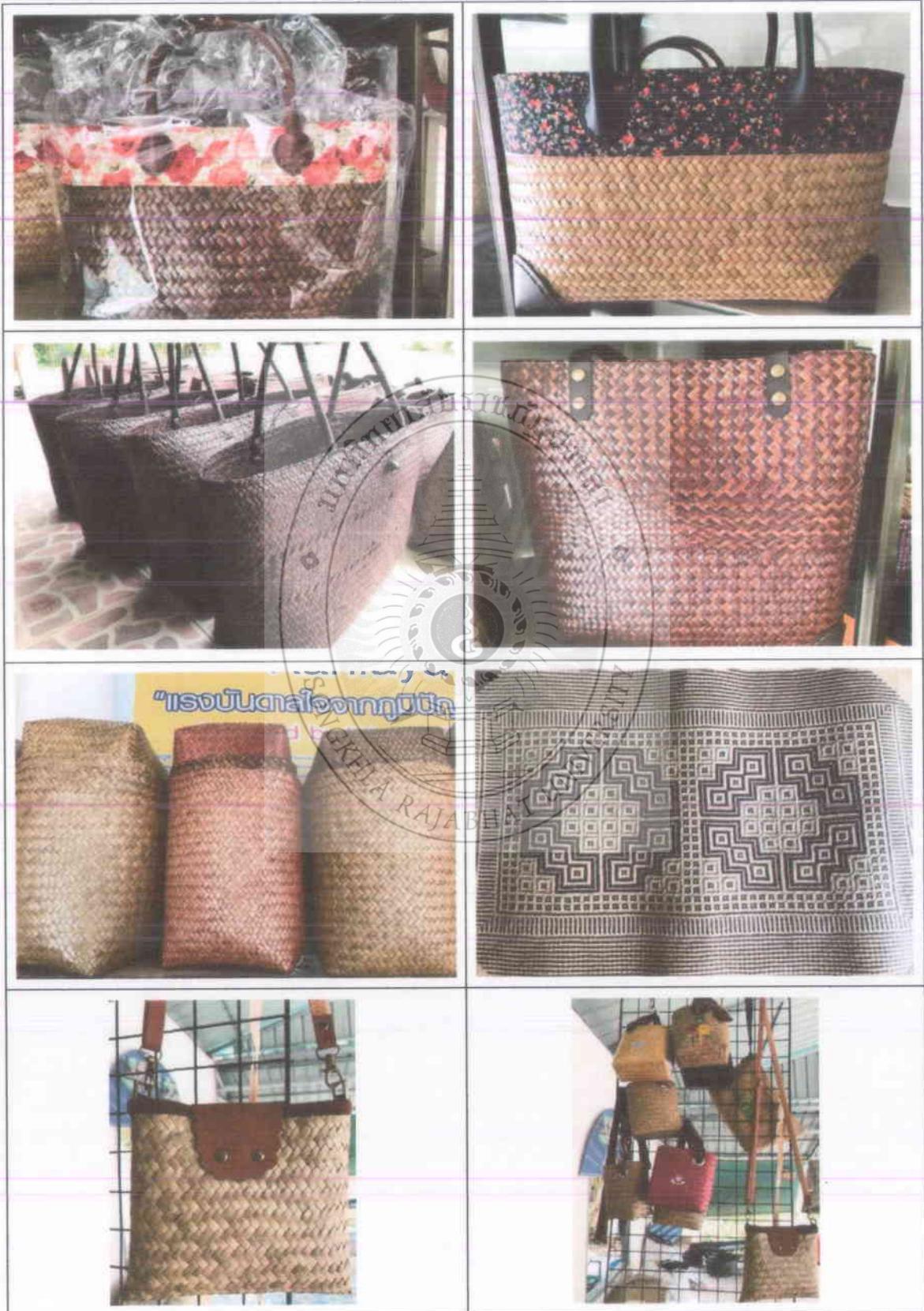
ประมวลภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวครบรวงจร稼働หัวไทร

ประมวลภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าบาติก ตำบลเกาะเพชร

ประมวลภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์กระจูดบ้านคุณป้อม

ประมวลภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหอพ้าบ้านเนินม่วง

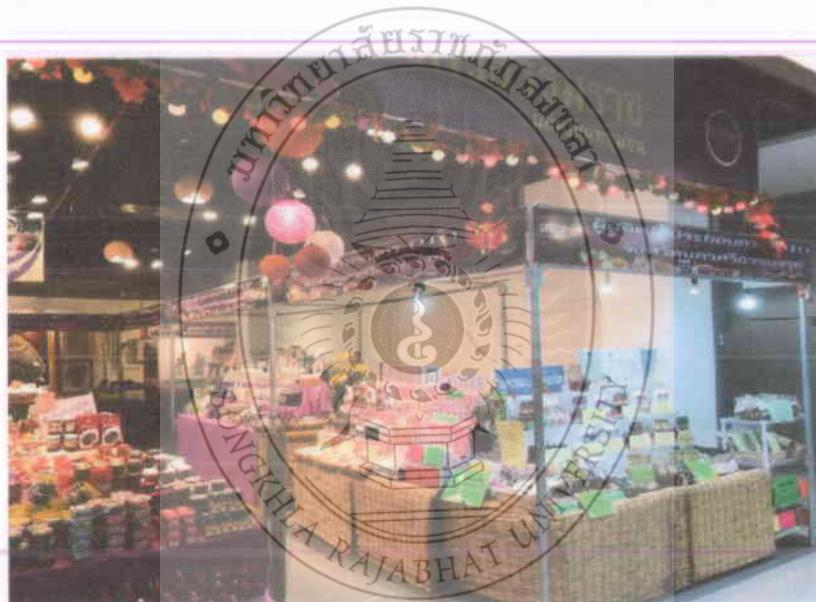

ประมวลภาพตัวอย่างการพัฒนาเครือข่ายการจัดการด้านการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพตัวอย่างการพัฒนาเครือข่ายการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชในด้านการตลาด ที่ถือเป็นการพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน แต่สามารถมารวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการตลาดร่วมกันได้ ภายใต้การร่วมมือกันของกลุ่มวิสาหกิจเครือข่าย ในการเช่าพื้นที่ ณ บริเวณชั้น 2 ของห้างเชียงใหม่พลาซ่า จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของแต่ละวิสาหกิจชุมชนร่วมกัน ซึ่งได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เปิดห้างแห่งนี้ ภายใต้การนำของคุณมนต์พา กันนิดา ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหอผ้าบ้านเนินม่วง ตำบลหนองหาด อำเภอชะواด จังหวัดนครศรีธรรมราช

รายชื่อสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชุมชนแม่บ้านเกษตรบ้านบ่อใหม่ (หัวตตกรรมเมืองตาล) ตำบลจะทึงพะ
อำเภอสหทิngพะ จังหวัดสงขลา

- 1) นางสาวอันยนก หนูเพชร
- 2) นางเสริญศิริ หนูเพชร
- 3) นายบันฑิต หนูเพชร
- 4) นางบุญธรรม บัวแก้ว
- 5) นางฉลัย ทองประพันธ์
- 6) นางสุนันต์ เอมโอล
- 7) นางชาบា จันทร์หนู
- 8) นางยุพิน ประทุมวัลย์
- 9) นางสุคนธ์ ก้าวปึกษ์
- 10) นางปราณี ศรีรักษษา

2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านคลองฉนวน (น้ำตาลแ冤่) ตำบลชุมพล อำเภอ
สหทิngพะ จังหวัดสงขลา

- 1) นางคำ คล้ายสีนวล
- 2) นางนิตย์ แก้วดีเลิศ
- 3) นางกัญญา กาละ升ค์
- 4) นางสมหมาย กาละ升ค์
- 5) นางอาม่า พีระม่อน
- 6) นางสุภาพ มากจงดี
- 7) นางอุราพร แก้วมณี
- 8) นางารมณ์ ชุมแสง
- 9) นางนันทิญา เอียดบุญ
- 10) นางสุพร สุภาพบุรุษ

3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางดานศิลปะประดิษฐ์ ตำบลเขารูปซ้าง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

- 1) นางเสน่ห์ แก้วมณี
- 2) นางสอย สชาติ
- 3) นางสาวจุฑามาศ แก้วอารีย์
- 4) นางอุบล จันทร์มณี

- 5) นางสุนีย์ ไชยสิทธิ์
- 6) นางสาวชะอุ่ม คชกาญจน์
- 7) นางลดา สวัสดิ์
- 8) นางแดง ถิราวดี
- 9) นางดีอร สุ่สม
- 10) นางสาวประทุม แซ่ตั้ง

4. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอเกาะயอ กลุ่มร่วมไทย ตำบลเกาะอย อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

- 1) นางสาวจงกลณี สุวรรณพรคร
- 2) นางลดา น้อยสุวรรณ
- 3) นางจิตรา สว่างภูมิ
- 4) นางปรียา สินธุรัตน์
- 5) นางสาวนงนุช สินธุรัตน์
- 6) นางสาววรางคนา สว่างภูมิ
- 7) นางสาวยมนา สินธุรัตน์
- 8) นางจิตรา ขุนจันทร์
- 9) นางผุดสี ศิตะพงศ์
- 10) นางลำยอง ก่อตระกูล

5. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านการเคหะสงขลาผลิตภัณฑ์ต้นชูปถือและเส้นใยพืช ตำบลเขากูปซ้าง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

- 1) นางสมพร nakแก้ว
- 2) นางสุนันท์ คชาสุวรรณ
- 3) นางประพันธ์ สุวรรณศิริ
- 4) นางมนษา สุวรรณศิริ
- 5) นางสมศรี รักประยูร
- 6) นางเสี้ยน ย่องสัญเจริญ
- 7) นางส่งบ จรัลวนิชวงศ์
- 8) นางยุพิน แก้วอ่อน
- 9) นางสาวเสี้ยม nakแก้ว
- 10) นางสาวกนกวรรณ คงเอียง

6. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีทอผ้าบ้านแพรกหา ตำบลแพรกหา อำเภอควนขันนุน จังหวัดพัทลุง

- 1) นางปริยานุช กรณ์ทอง

- 2) นางสุนีย์ ชุนไชยทัน
- 3) นางสมบูรณ์ ผุดคง
- 4) นางนฤมล รักษาจันทร์
- 5) นายประสิทธิชัย กรณ์ทอง
- 6) นางสาวกนกอร์ โสภณ
- 7) นางละอง เกื้อวงศ์
- 8) นางสาวสารภี คงอุบล
- 9) นางกัลยา เรืองพุฒ
- 10) นางนฤมล นุ่นปาน

7. กลุ่มวิชาหกิจชุมชนกระจุดบ้านโคกเม้า หมู่ 8 ตำบลทะเลน้อย อำเภอควบคุมชุม จังหวัดพัทลุง

- 1) นางอรุณ มาเอี้ยด
- 2) นางจุ่มเมียน ง่ำจิบ
- 3) นางหนุน ลั่นแก้ว
- 4) นายสิทธิชัย มาเอี้ยด
- 5) นางสุทร เมื่อนสังข์
- 6) นางสิริพร ชูต้ำ
- 7) นางอารี มาเอี้ยด
- 8) นางธัญญาลักษณ์ คงบัว
- 9) นางพีไควรณ แคลล์วันง
- 10) นางลำยอง ชุมจันทร์

8. กลุ่มวิชาหกิจชุมชนหัตถกรรมกลามะพร้าวบ้านคอกวัว ตำบลชัยบุรี อำเภอเมืองพัทลุง
จังหวัดพัทลุง

- 1) นายปริ้ม ชูคง
- 2) นายพิน ทองหนูนัย
- 3) นายสมทบ แผ่ชู
- 4) นายจรงค์ พรเมเช็ก
- 5) นางวันดี ชุนแสง
- 6) นายปรีชา พรเมเช็ก
- 7) นางชีพ จันเทพ
- 8) นางระเบียบ นิ่มนัย
- 9) นายซอบ ชูไชย

10) นางสมใจ แสงอรุณ

9. กลุ่มวิชาภิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิที่บ้านคอกวัว ตำบลซัยบุรี อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง

- 1) นายเลียม รักจันทร์
- 2) นายวิรัตน์ คงแก้ว
- 3) นายพันธุ์ ใจรอด
- 4) นางดาวนิติ ไชรอด
- 5) นางสุจินต์ หมุนเกตุ
- 6) นายจัด ขาวสุด
- 7) นายชน อรุณวงศ์
- 8) นายใจ ศรีสุข
- 9) นายขอบ คงช่วย
- 10) นางจำปี คำวุ่น

10 กลุ่มวิชาภิจชุมชนผู้ผลิตข้าวครบวงจรอำเภอหัวไทร ตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

- 1) นายจำเนียร พรหมเรือง
- 2) นายกิตติ ชูพงค์
- 3) นายสมบัติ เกื้อชู
- 4) นายสัมพันธ์ จุลวงศ์
- 5) นายมนูญ แสงปาน
- 6) นายจรัญ หนูเจริญ
- 7) นายสุชาติ ด้วงสิน
- 8) นายสมนึก เอกกุล
- 9) นายจำลอง ขาวเรือง
- 10) นายอัมพร สุขแก้ว

11. กลุ่มวิชาภิจชุมชนผ้าบาติก ตำบลเกาะเพชร ตำบลเกาะเพชร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

- 1) นายปฐมพร แซ่เงย
- 2) นางสุมาลีจันทร์ สวนจันทร์
- 3) นางวรรณจุฬา สวนจันทร์
- 4) นางวรรณนิชา สวนจันทร์

- 5) นางพูลสวัสดิ์ ทาปลัด
- 6) นางมนษา พูลสวัสดิ์
- 7) นางสมบูรณ์ เกื้อชู
- 8) นางเบญญาภา แซ่เง
- 9) นางเปรมฤทัย จันทวงศ์
- 10) นางภานุชัตร แซ่เง

12. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์กระเจดบ้านควบป้อม

ตำบลเครือง อำเภอชะວัด จังหวัดนครศรีธรรมราช

- 1) นางกัลยา ภิรมย์รักษ์
- 2) นายวีระ ภิรมย์รักษ์
- 3) นางสายไหเม สุขทอง
- 4) นางจุฬาพร สุขสวัสดิ์
- 5) นางละมุน จันทร์นวล
- 6) นางสาวจันทร์มนี เหมือนแก้ว
- 7) นางนิรัตน์ รักษาพล
- 8) นางสายใจ วรรณแก้ว
- 9) นางกัลยา ผิวขาว
- 10) นางชุมพนุช เพชรอม่วง

13. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านเนินม่วง

ตำบลขอนหาด อำเภอชะວัด จังหวัดนครศรีธรรมราช

- 1) นางมนต์ทา กันนิดา
- 2) นายวิทยา สังสุนี
- 3) นางสาวราตรี พุฒน์มุ่ง
- 4) นางณัฐกมล สังสุนี
- 5) นางเฉลิม หนูนวล
- 6) นางวรรณี คงแก้ว
- 7) นางสมหมาย กลิ่นสุคนธ์
- 8) นางราตรี กันนิดา
- 9) นางจิตรา บุญศรี
- 10) นายปรพล กันนิดา

ประวัติคณบุรุจัย

ชื่อ สกุล

ดร.ดนุวงศ์ สุวรรณวงศ์

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาธุรัฐประศาสนศาสตร์ (เกียรตินิยมอันดับ 2)	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	2548
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาการจัดการ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ Massey University, New Zealand มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2553 2556 2557

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

อาจารย์ประจำ วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ประวัติคณะผู้วิจัย

ชื่อ สกุล

ดร.นราวดี บัวขาวัญ

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) สาขาวิชาการบริหารบุคคล	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล	2540
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการพัฒนาสังคม	มหาวิทยาลัยทักษิณ	2547
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2556

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

อาจารย์ประจำ วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

